

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANMIŞ
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
AMAÇLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP GÜNGÖR

**DANIŞMAN
YUNUS GÜNİNDİ**

AKSARAY 2023

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANMIŞ
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
AMAÇLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP GÜNGÖR

PROF. DR. YUNUS GÜNİNDİ

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (oniki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Zeynep
Soyadı : GÜNGÖR
Bölümü : Okul Öncesi Bilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Hazırlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı : An Analysis of Illustrated Children's Books Prepared for Preschool Children in Terms of Sustainable Development Goals

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Zeynep GÜNGÖR

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Zeynep Güngör tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Hazırlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Açısından İncelenmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ

İmza

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Doç. Dr. Haktan DEMİRCİOĞLU

Çocuk Gelişimi Bölümü, Hacettepe Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Remzi KILIÇ

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 08/06/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih ve
..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin tamamlanmasında bilgi, deneyim ve fikirleriyle bana rehberlik eden, yapıcı geri bildirimleri ile beni desteklerken hoşgörü ve anlayışını eksik etmeyen tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Yunus GÜNİNDİ'ye şükranlarımı sunarım.

Tez savunmamda jüri üyeleri olan Doç. Dr. Haktan DEMİRCİOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Remzi KILIÇ'a değerli zamanları, uzmanlıkları ve çalışmamı eleştirel bir şekilde değerlendirdikleri için teşekkür ederim. Önerileri ve yapıcı eleştirileri bu araştırmanın gelişmesine katkı sunmuştur.

Tez çalışmamın gerçekleşebilmesi için uzman görüşünü ve kıymetli kitaplığını paylaşan Dr. Öğrt. Üyesi Nasibe KANDEMİR ÖZDİNÇ'e teşekkür ederim.

Bu zorlu yolculuk boyunca sürekli teşvik, sevgi ve anlayışları için anneme, babama, kardeşlerime ve arkadaşlarıma içten teşekkürlerimi sunmak isterim. Bana olan sarsılmaz inancınız ve tereddütsüz desteğiniz, zorlu zamanlarda beni ayakta tuttu.

Son olarak süreç boyunca en büyük destekçim olup teze dair yaşadığım kaygıları anlayan takıldığım her noktada yardımını esirgemeyen yol arkadaşıma ve varlığıyla beni motive eden sevgili kızıma sonsuz teşekkürler.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANMIŞ
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
AMAÇLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep Güngör, Aksaray 2023

ÖZET

Okul öncesi çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarında, United Nations Development Programme-UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermeye durumlarını araştırmayı hedefleyen bu çalışmada resimli çocuk kitaplarının doğasını betimlemek için doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Okul öncesi çocuklarına yönelik basılmış 100 adet resimli çocuk kitabı araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formu” kullanılmıştır. İncelenen kitaplar sürdürülebilir kalkınmanın Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen 17 amacı ve bu amaçların altında yer alan 169 hedefe göre analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda incelenen kitapların 42 tanesinde amaçlar ve hedeflerle ilgili bulguya ulaşılmıştır. Bulguya rastlanan 42 kitapta sürdürülebilir kalkınmanın 17 amacından sadece 11 tanesiyle ilgili bulgu bulunurken 6 amaçla ilgili herhangi bir veri elde edilememiştir. 17 Amaç arasından en çok “Karasal Yaşam” ve “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” maddeleriyle ilgili bulguya rastlanmıştır. Bu iki maddede ki bulgular ise incelenen 100 kitabın 15 tanesinde yer almaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları altında 169 hedef bulunmaktadır. Yapılan analizde bu hedeflerden sadece 24 tanesiyle ilgili bulgu elde edilmiştir. 169 hedef arasından en çok “Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması” maddesiyle ilgili bulguya ulaşılmıştır. Bu madde incelenen kitapların 15 tanesinde geçmektedir. Çocuklara sürdürülebilir kalkınma amaçlarını kitaplarla kazandırmak için yayınevleri sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içeren kitapların basımı konusunda çalışmalar yapabilir. Ebeveynler ve okul öncesi öğretmenleri sürdürülebilir kalkınma amaçları hakkında bilgi edinip, bu içeriklere sahip kitapları satın almayı tercih edebilirler.

Bilim Kodu: 11007

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilir kalkınma amaçları, sürdürülebilir kalkınma

hedefleri, resimli çocuk kitapları

Sayfa Adedi: 103

Danışman: Yunus GÜNİNDİ

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
AN ANALYSIS OF ILLUSTRATED CHILDREN'S BOOKS
PREPARED FOR PRESCHOOL CHILDREN IN TERMS OF
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

(M.A. Thesis)

Zeynep Güngör, Aksaray 2023

ABSTRACT

This study aims to investigate the inclusion of sustainable development goals determined by the United Nations Development Programme-UNDP in the illustrated children's books published for preschool children, and the document analysis method was used to describe the nature of illustrated children's books. The sample of the study consisted of 100 children's picture books published for preschool children. The "Sustainable Development Goals and Objectives Form" prepared by the researcher was used as a data collection tool. The books were analyzed according to the 17 Sustainable Development Goals determined by the United Nations and 169 targets under these goals. As a result of this analysis, the goals and targets were found to be available in 42 out of 100 books. Although these 42 books included just 11 out of the 17 goals of sustainable development, no data could be obtained for 6 of the goals. Among the 17 goals, most of the findings were related to "Life on Land" and "Sustainable Cities and Communities", and these findings were found in 15 out of these 100 books. There are 169 targets under the Sustainable Development Goals. In the analysis, findings were obtained for only 24 of these targets. Among the 169 targets, the item "Ensuring access to safe and inclusive green spaces and public spaces" was found to be the most relevant. This item was mentioned in 15 of the books. In order to teach sustainable development goals to children through books, publishing houses can work on publishing books that touch upon sustainable development goals. Parents and preschool teachers can learn sustainable development goals and prefer to purchase books that include these sustainable development goals.

Science Code: 11007

Key Words: sustainable development goals, sustainable development targets,
illustrated children's books

Page Number: 103

Supervisor: Yunus GÜNİNDİ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırma Soruları.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma	7
2.2. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri.....	9
2.3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim.....	14
2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin (SKE) Boyutları	17
2.4.1. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Çevre Boyutu	19
2.4.2. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Sosyal Boyutu	22
2.4.2. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Ekonomik Boyutu	24
2.5. Sürdürülebilir Kalkınma ve Çocuk	27
2.6. Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları.....	29
2.7. İlgili Araştırmalar.....	30
2.7.1. Sürdürülebilir Kalkınma ile İlgili Eğitim Alanında Yapılan Çalışmalar.....	31

2.7.2. Çocuk Kitaplarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
YÖNTEM.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli	40
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	40
3.3. Veri Toplama Araçları	43
3.4. Veri Toplama Süreci	44
3.5. Veri Analizi.....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	46
BULGULAR.....	46
4.1. Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını İçerme Durumu	46
4.2. Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Basılan Resimli Çocuk Kitaplarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İlgili İçerik Bulguları	47
4.3. Kitaplarda Bulunan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Orijinal Dil, Basım Yılı ve Yayınevi Açısından Analizi	63
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	64
TARTIŞMA VE SONUÇ	64
5.1. Öneriler	72
KAYNAKÇA.....	74
EKLER.....	92
Ek 1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formu.....	92
Ek 2. Kitap Listesi.....	98
Ek 3. Etik Kurul Kararı	102
Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu	103

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Açılığa Son Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular	47
Tablo 2. Sağlık ve Kaliteli Yaşam Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular	49
Tablo 3. Nitelikli Eğitim Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular.....	51
Tablo 5. Temiz Su ve Sanitasyon Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular	53
Tablo 6. Sürdürülebilir Şehir ve Topluluklar Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular	54
Tablo 7. Sorumlu Üretim ve Tüketim Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular	55
Tablo 8. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 9. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular.....	57
Tablo 10. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular.....	58
Tablo 11. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular.....	61

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (UNDP 2015)	14
Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilirliğin Üç Temel Boyutu (Rout vd., 2020'den uyarlanmıştır).....	18
Şekil 3. Kitapların Diline İlişkin Bulgular	41
Şekil 4. Kitapların Basım Yılına İlişkin Bulgular.....	42
Şekil 5. Kitapların Yayınevine İlişkin Bulgular	43
Şekil 6. Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını İçerme Durumu.....	47

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
UNDP	United Nations Development Programme
MKA	Milenyum Kalkınma Amaçları
SKE	Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Okul öncesi çocuklarına yönelik basılan çocuk kitaplarının sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermesi durumunun incelendiği çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın problem durumu, amacı, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve ilgili literatür bilgisine yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Her geçen yıl daha da küreselleşen dünyada, olağan süreç olarak meydana gelen küresel meseleler, gün yüzüne çıkmış dikkate alınır hale gelmiştir. Bu hayati meselelerden biri de sürdürülebilirlik olmuştur. Son yıllarda dünya çapında uygulamada ve eğitim müzakerelerinde giderek daha fazla önem kazanmıştır (Rodrigo-Cano, Picó ve Dimuro 2019). Sürdürülebilir kalkınma veya sürdürülebilirlik kavramının kökleri, çevresel istikrarı ekonomik kalkınma konularıyla ilişkilendirmek için ilk girişimlerin yapıldığı 1987 Brundtland Komisyonu Ortak Geleceğimiz Raporunda bulundu. Sürdürülebilir kalkınma, 1970'lerde ilk ortaya çıktığında merkezi ekoloji ile ilgili bir kavramdı fakat 2000'li yıllardan sonra vurgusu sosyo-ekonomik dönüşmeye başladı ve çok yönlü ve normatif bir kavram haline geldi. Sürdürülebilirlik kavramı, sadece bir neslin diğer bir nesle sürdürülebilir bir dünya bırakması değil aynı zamanda tüm dünya milletleri ve halkları arasında da eşitlik ve milletlerin hep bir arada yaşaması felsefelerine dayanır. Bu bakımdan sürdürülebilirlik kavramı sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve doğal çevrelerin gelişimi için insanı ve doğayı merkeze koyarak ortak geleceği, disiplinler arası birlikte çalışmayı, öğrenmeyi ve canlılar arasındaki uyumu içermektedir. “Sürdürülebilirlik, doğanın karşılayabilme kapasitesine saygı duyarak insan yaşam standardının geliştirilmesini ima eden, insan merkezli ve korumaya dayalı bir kavram” iken “sürdürülebilir kalkınma, 'toplum' hayatta kalma ve esenlik ihtiyaçlarını karşılamaya çabalarken saygı gösterilmesi gereken karar ve eylem standartlarını örnekleyen normatif bir kavram” şeklinde tanımlanmaktadır (Renn, Jager, Deuschle ve Weimer-Jehle, 2009). Son zamanlarda, sürdürülebilir kalkınma konuları, küresel topluluğun

çevresel, ekonomik ve sosyal kaygıların geleneksel sınıflandırılmış eylemlerinin ötesinde düşünmesine neden olmuş ve gelişmiş bütüncül ve entegre bir kalkınma aracının yolunu açmıştır (Munasinghe ve McNeely, 1995).

Sürdürülebilir kalkınma fikri evrensel olarak kabul edilmiş olsa da başlangıcından bu yana bir kavramdan pratik uygulamaya zorlukla ilerlemiştir (Yan, Wang, Quan, Wu ve Zhao, 2018). Bugün amaçlanan gelişmenin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde çeşitli biçimler ve modalar yoluyla ilerlediği, ancak istenilen düzeyde ilerlemediği sık sık söylenir (Bell ve Morse 2013). Bununla birlikte, küresel kalkınmanın aracılık ettiği çevresel bozulma ve toplumsal baskılar, son yıllarda medeniyetleri ciddi stres altına soktu (Pedersen 2018). Küresel topluluk artık doğal kaynakların gelecek nesiller için korunabilmesi için sürdürülebilir eylemleri uygulama konusunda daha büyük bir sorumluluğa sahiptir (Adenike, 2018). Sürdürülebilir kalkınmaya olan ihtiyaç, 2015 Eylül’de toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Birleşmiş Milletler Genel Kurulu katılımcıları tarafından evrensel olarak onaylandı. Sonuç olarak, sürdürülebilirliği teşvik etmek için temel strateji olarak eğitimin rolüne öncelik veren 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı öngörülmüştür (Fatima ve Carolina 2017). Yayımlanan Brundtlan Raporu’nda, sürdürülebilir kalkınmanın tanımı; “Sürdürülebilir kalkınma, bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak yapılmıştır (WCED, 1987). Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsü, bunu daha geniş bir anlamda “ekonomik faaliyeti çevresel bütünlük, sosyal kaygılar ve etkili yönetim sistemleriyle bütünleştirme hedefi ve aynı zamanda mevcut neslin refahına katkıyı en üst düzeye çıkarma hedefi” olarak yeniden tanımladı.

Tanımlarda da belirtildiği gibi mevcut neslin refahına katkıyı en üst düzeye çıkartmak bunu yaparken de gelecek nesillerin haklarını gasp etmemek için sürdürülebilir kalkınma bilincinin çocukluktan itibaren aşılması gerekmektedir. Dünyadaki çocuk sayısı şu anda yaklaşık 1,9 milyar ile zirveye ulaştı. Dünya nüfusunun %26’sını temsil ediyorlar. Mutlak sayı 2050’de hemen hemen aynı olacak, ancak o zaman çocuklar dünya nüfusunun %21’ini oluşturacak (BM Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı, 2015). Dünyanın daha önce hiç bu kadar çok çocuğu olmamıştı. Ailelerinde ve toplumlarında değişim aracı olarak kritik roller oynayan çocukların korunmaya, potansiyellerine ulaşabilmek için kaliteli eğitime erişimleri olmalıdır. Dünyadaki çocukların büyük bir kısmı yoksulluk içinde yaşıyor ve sürdürülebilirlik sorunlarından ciddi şekilde etkileneceği ön görülüyor. Çocuk başına düşen katkılar küçük olsa bile, dünyadaki çocukların yalnızca sayısı, çocuk hakları ve ilgili programların onlar için ve onlarla birlikte kolaylaştırılması koşuluyla, sürdürülebilirliğin küresel ilerlemesindeki

rollerinin büyük olabileceğini gösteriyor. 2030 Gündeminin ana konsepti olan sürdürülebilir kalkınma, çocukları ve gençleri doğrudan ve orantısız bir şekilde etkileyen karmaşık çevresel, toplumsal, ekonomik ve yönetsel zihinsel zorluklara entegre bir yanıt sağlar (UNICEF, 2013). Sürdürülebilir kalkınmanın en çok kabul gören tanımlarından bir tanesi Brundtland Komisyonu'nun 1987 dönüm noktası raporundan gelmektedir. Ortak Geleceğimiz: Günün ihtiyaçlarını yarının nesillerinin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu 1987, s. 43). Sosyal ve ekonomik ihtiyaçların doğal kaynak sınırları içinde karşılanması ile insani gelişme hem sürdürülmekte hem de sistemin devamlılığını sağlamaktadır. Bu, aynı zamanda daha sürdürülebilir tüketim ve üretim modellerini gerçekleştirirken, iklimsel güçleri dengeleyerek ve ortak doğal kaynak tabanını sürdürülebilir şekilde yöneterek, yoksulluğun ortadan kaldırılması, insan hakları ve eşitliğin sürekli ilerlemesi anlamına gelir. Çocukların ihtiyaçlarını, haklarını ve yüksek yararlarını göz önünde bulundurarak hedefler koyan ve hedefleri takip eden sürdürülebilir kalkınma olmadan, kalkınmanın ilerlemesi muhtemelen adaletsiz olacak ve herkes için yavaş olacaktır. Dolayısıyla hem çocukları hem de toplumları olumsuz etkileyecektir (Birleşmiş Milletler, 2012). Bu sebeple gezegeni korumak, daha uzun süre yaşanabilir halde kılmak ve sürdürülebilir kalkınmanın sürekliliği için çocukların farkındalığı ve bilinçliliği önem arz etmektedir. Çocukların farkındalığını ve bilinçliliğini arttırmak için araç olarak kullanılan çocuk kitaplarının içerikleri konu ile ilgili ne durumda olduğu merak uyandırmıştır. Bu düşünceden hareketle, bu araştırmada Türkiye’de 2015 yılı ve sonrasında diğer bir deyişle United Nations Development Programme-UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından sürdürülebilir kalkınma amaçları yayımlandıktan sonra, okul öncesi çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarının, sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermeye durumları incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarında, UNDP tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermeye durumlarını araştırmaktır.

1.3. Araştırma Soruları

Okul öncesi çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarının sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermesi araştırması için aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir.

Bu soru hazırlanırken Birleşmiş Milletler Üye Devletleri tarafından 2015 yılında belirlenen 17 amaçtan yararlanılmıştır.

- 1) Okul öncesi çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında, UNDP tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarından; yoksullağa son, açlığa son, sağlıklı ve kaliteli yaşam, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sanitasyon, erişebilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi, yenilikçilik ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, sorumlu üretim ve tüketim, iklim eylemi, sudaki yaşam, karasal yaşam, barış, adalet ve güçlü kurumlar, amaçlar için ortaklıklar hedefleriyle ilgili içerik var mıdır? Var ise ne kadar içermektedir?
- 2) Kitaplarda bulunan sürdürülebilir kalkınma amaçları orijinal dil, basım yılı ve yayınevine göre farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Rio de Janeiro kentinde 2012 Yılı'nın haziran ayında düzenlenen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma konferansının kısa adı olan Rio +20, herkes için daha eşitlikçi, daha temiz, daha yeşil, daha güvenli ve daha müreffeh bir dünyaya giden yolları belirlemek için tarihi fırsat olarak değerlendirilmiştir. 1992 yılında Rio'da düzenlenen Dünya Zirvesi'nden yirmi yıl sonra BM, insana yakışır işleri, temiz enerjiyi ve daha sürdürülebilir ve adil kullanımı desteklerken yoksulluğu azaltabilecek bir dizi önlem üzerinde anlaşmak üzere hükümetleri, uluslararası kurumları ve büyük grupları yeniden bir araya getirdi. Rio + 20'nin sonuçlarına ilişkin BM Kararı, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını dikkate alarak, sürdürülebilir kalkınmanın başarılması için nesiller arası dayanışmanın gerekliliğini söylemektedir. (Birleşmiş Milletler, 2012). Bu hem bugüne hem de gelecek nesillere yönelik kolektif taahhüdü yerine getirmeyi içermektedir. Sürdürülebilir bir geleceğin parçası olarak çocuk koruma ve çocuk katılımı, çoğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile doğrudan bağlantılı olan çok çeşitli uluslararası sözleşmeler, anlaşmalar ve diğer yasal araçlar tarafından yönlendirilmektedir. Sağlıklı bir çevre sağlamak ve çocukları kimyasallara ve atıklara maruz kalmaktan önemli ölçüde korumak için Basel Rotterdam ve Stockholm Sözleşmeleri (Birleşmiş Milletler Eğitim ve Araştırma Enstitüsü, 2017) gibi çok taraflı çevre anlaşmaları kabul edilmiştir. Su ve Hıfzıssıhha İlişkin İnsan Hakkı ve Çocuklara Uygun Bir Dünya gibi diğer bazı öneriler

BM Genel Kurulu kararlarında yeniden onaylanmıştır. Bu çocuk merkezli sürdürülebilir kalkınma politikaları hâlihazırda Çocuk Hakları Sözleşmesi ile yakın bir uyum içinde mevcuttur (UNICEF, 2013). En son UNICEF verilerinden (UNICEF, 2018) de anlaşılacağı gibi, bugün dünyanın önündeki en büyük zorluk, bu sürdürülebilir politikaların etkili bir şekilde uygulanması ve izlenmesidir.

Okul öncesi dönem, kazanılan farkındalıkların yetişkinliğe taşınması açısından kritik bir dönemdir. Bu sebeple daha iyi bir dünyaya ulaşmak, gezegeni ve insanlığı korumak için farkındalığa sahip olmak okul öncesi dönemde temeli atılması gereken bir konudur. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak, sürdürülebilir yaşam ilkelerinin insanlık tarafından benimsenmesi ve davranışa dönüştürülmesi eğitim ile olacaktır (Aydoğan, 2010). Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının çocuk kitaplarına entegre edilmesi, çocukların zihinlerinde kalıcı bir etki bırakabileceği için önemlidir (Muthukrishnan ve Kelley, 2017). Alan yazına bakıldığında çocuk kitaplarıyla ilgili yapılan çalışmalarda korku ve şiddet öğeleri, toplumsal cinsiyet olguları, bazı matematik kavram ve becerileri, felsefi kavramları, toplumsal cinsiyet rolleri ve değerleri içermeye durumuna, MEB okul öncesi programında yer alan kazanımlara uygunluğuna, MEB okul öncesi programında bulunan sosyal duygusal alan gelişimiyle ilgili kazanımları içermesine ve destelenmesine, barış eğitimi, çevre eğitimi ve çocuk hakları ile ilgili kavramlara yer vermesine göre incelendiği görülmektedir (Akyol, 2012; Arslan Başdağ, 2020; Doğanay, 2018; Fırat, 2012; Görgün, 2020; Kütük, 2019; Salman Erden, 2019; Sarı, 2019; Sildir, 2016; Veziroğlu, 2009; Veziroğlu ve Gönen, 2012; Yener, 2020).

Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yapan çalışmalar incelendiğinde ise Ateş (2019), yaptığı araştırmada fen bilimleri dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından analizini yapmıştır. Kahrıman Pamuk (2019) yazdığı makalede okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarını ortaya koymuştur. Başgelen Aktaş (2019) sürdürülebilir kalkınma ile ilgili eğitim alanında yapılan araştırmalarına yönelik doküman analizi gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde çocuk kitaplarını sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda inceleyen kaynaklar sınırlılık göstermektedir. Bu sebeple mevcut araştırma okul öncesi dönem çocukları için yazılmış resimli çocuk kitaplarındaki sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedeflerin bulunma durumunu inceleyerek bu eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır.

1.5. Varsayımlar

Kitapları incelemek için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formunun yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın bulguları araştırmaya dâhil edilen kitaplar, araştırmada kullanılan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formu ve araştırmada kullanılan kitapların metinleri ile sınırlıdır. Resimler araştırmaya dâhil edilmemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma

"Sürdürülebilir" ve "sürdürülebilirlik" terimleri Oxford İngilizce Sözlüğünde ilk kez yirminci yüzyılın sonlarında yer aldı. Bununla birlikte, bu kavram Almanca (Nachhaltigkeit, “kalıcılık” anlamına gelir), Fransızca (durabilité “dayanıklı” anlamına gelir) ve Hollanda dilinde (duurzaamheid/duurzaam “dayanıklı” veya “sürdürülebilir” anlamına gelir) yüzyıllardır kullanılmıştır (Du-Pisani, 2006). “Sürdürülebilir” terimi, sürdürmek, savunmak, katlanmak vb. anlamına gelen Latince “sustinere” kelimesinden türemiştir (Bolis, Morioka ve Sznelwar, 2014; Castiglioni ve Mariotti 1981).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı 1980 yılında Dünya Koruma Stratejisi (World Conservation Stratejisi) tarafından ortaya atılmış (Moldan, Janoušková, ve Hák, 2012) ve 1987’de sosyal, ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirlik gerekliliklerini de içerecek şekilde Ortak Geleceğimiz (Our Common Future) tarafından geliştirilmiştir (United Nations, 1987). Sürdürülebilir kalkınma kavramı 1987 yılında ilk kez Brundtland Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED, 1987) tarafından tanımlanmış ve “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan” (WCED 1987, s. 43) bir kalkınma stratejisini savunmuştur.

Little ve Green (2009) 1987 Komisyon raporundaki sürdürülebilir kalkınma tanımının “yoksulların temel ihtiyaçları” ve “çevrenin mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları karşılama yeteneği”ne indirgediğini ifade etmektedir (WCED, 1987, s. 43). Nitekim Burton’a (1987) göre de “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma” ihtiyaçlara değinen bir sürdürülebilir kalkınma tanımı olarak literatürde yer almıştır.

Sen (2000), WCED’in (1987) ihtiyaç merkezli kalkınma görüşünü açıklayıcı bulmasına rağmen, bu tanımın eksik olduğunu savunmaktadır (Sen, 2000, s. 2). Sen (2000)’e göre

bireyler, ihtiyaçları karşılanması gereken hastalar gibi değil, düşünebilen ve düşüncesi doğrultusunda harekete geçen varlıklar olarak görülmelidir. Eğer temel amaç insanları desteklemek ise insanların sürekli gelişim ve yenilenme içerisinde olduğu kabul edilmelidir (Siraj-Blatchford, ve Pramling-Samuelsson, 2016). Buradan hareketle Sen, sürdürülebilir kalkınmayı “gelecek nesillerin yeteneklerinden ödün vermeden mevcut insanların yeteneklerini destekleyen gelişme” olarak yeniden tanımlamış ve insanları, sadece ihtiyaçları olan varlıklar yerine özgürlükleri önemli olan bireyler olarak ifade etmiştir (Sen, 2000, s. 5).

Brundtland Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED, 1987) raporunda toplum (insan), ekonomi (kâr) ve gezegen (çevre) ifadeleri geçmektedir. Ancak 2002 yılında Johannesburg’da yapılan Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesinde, Brundtland Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED, 1987) raporunda geçen kâr ifadesi refah kelimesine evrilmiştir (Gardetti, 2020). Bu anlamda Brundtland Raporu her ne kadar içeriği bakımından tartışılmış olsa da önemli bir politik değişiklik ortaya koyma açısından sürdürülebilir kalkınma üzerine tartışmaların başladığı bir dönüm noktasıdır ve gezegenin geleceğine ilişkin küresel bir bakış geliştirmede oldukça etkili olmuştur (Mebratu, 1998).

Sürdürülebilir kalkınma kavramının en önemli yanlarından birisi insani gelişmedir. Bu durum kalkınma ile doğal kaynakların korunması, insanlığın çevre ile arasındaki çatışmaya son vermesi olarak da açıklanabilir (Gas-Aixendri ve Albareda-Tiana, 2019). Bir başka deyişle sürdürülebilir kalkınma kavramı ekonomi ve ekoloji arasında çeşitli anlaşmalar ortaya koymuş ve karşılaşılan durumlara bütüncül bir bakış açısıyla bakılmasını sağlamıştır. Bunun yanında Gas-Aixendri ve Albareda-Tiana (2019) da sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç boyutu bulunmasına rağmen henüz bu üç boyutun yeterince ilişkilendirilmemesini eleştirmektedir. Hâlbuki bu üç boyutun sürdürülebilir kalkınma aracılığıyla bir arada gelişmesi gerekliliği üzerinde büyük bir fikir birliği mevcuttur (Sachs, 2012). Bu anlamda bu üç saç ayağı her ne kadar birçok çalışma da birbirinden ayrı tutulsa da mevcut çalışmada bir arada incelenmiş ve üç boyutun birbiriyle olan ilişkisi göz önünde tutulmuştur.

Kavram karmaşası oluşturmamak için son olarak sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki nüans farkına dikkat çekmek gerekebilir. Sürdürülebilirlik kavramı yıllar sonrası için bir gelecek projeksiyonu veya gelecek hedefi olarak düşünülürken,

sürdürülebilir kalkınma bu hedefi gerçekleştirebilmek için pek çok süreç ve yolun bileşimini ifade eder. Bu süreç ve yollara örnek olarak UNESCO (2011) “sürdürülebilir tarım ve ormancılık, sürdürülebilir üretim ve tüketim, iyi yönetim, araştırma ve teknoloji transferi, eğitim ve öğretim”i vermiştir. Diğer bir deyişle sürdürülebilir kalkınma, doğal sistemlerin, insanların karşılaştığı ekonomik, sosyal ve siyasi zorluklarla başa çıkma kapasitesine vurgu yapar ve dolayısıyla, sürdürülebilirlik bilimi, kalkınmanın çevresel ve sürdürülebilir yönlerinin birleştirilmiş çalışma alanıdır (Borana, Deko, Guo, ve An, 2020). Bu anlamda mevcut çalışmalarda sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları birbirinin yerine kullanılsa da bu çalışma sürdürülebilir kalkınma kavramı ve sürdürülebilir kalkınma amaçları üzerinden ilerleyecektir.

2.2. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri

Dünya liderleri daha önceden yapılan önemli Birleşmiş Milletler (BM) konferansları ve zirvelerinin bir sonucu olarak Eylül 2000’de New York’ta bulunan Birleşmiş Milletler Merkezinde tekrar bir araya gelerek Birleşmiş Milletler Milenyum Bildirgesini yayımladılar (United Nations, 2000). Bildirge, üye ülkeleri yeni bir küresel ortaklıkla aşırı yoksulluğu azaltmaya davet etti ve Milenyum Kalkınma Amaçları (MKA) olarak bilinen, 2015’e kadar olan geçerli olacak 8 adet amaç belirledi (United Nations, 2000). Bu 8 amaç:

Amaç 1: Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi.

Amaç 2: Evrensel ilköğretimin sağlanması.

Amaç 3: Cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi.

Amaç 4: Çocuk ölüm oranının azaltılması.

Amaç 5: Anne sağlığının iyileştirilmesi.

Amaç 6: HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi.

Amaç 7: Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması.

Amaç 8: Kalkınmaya yönelik küresel işbirliğinin geliştirilmesi.

MKA final raporu (United Nations, 2015a) bu 15 yıllık dönemde aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanların yarıdan fazla azaldığını, yetersiz beslenen insanların oranının neredeyse yarıya düştüğünü, ilkokula başlama oranının gelişen ülkelerde %91’e yükseldiği, beş yaş altı ölümlerin yarıdan fazla azaldığını göstermektedir. Her ne kadar

MKA hedefleri büyük oranda başarıya ulaşsa da BM küresel sorunları çözme anlamında daha da fazla ilerlemeyi dahası dünyayı sürdürülebilir kılmayı amaçlamıştır.

Önceki hedeflerin başarıya ulaşması ve dünyanın daha sürdürülebilir olması için BM Zirvesi Genel Kurulu, Milenyum Kalkınma Amaçlarını yeniden düzenleyerek 27 Eylül 2015'te bir sonraki 15 yıl için küresel bir hedef olarak “Dünyamızı Dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Ajandası” başlığı altında 17 BM Sürdürülebilir Kalkınma Amacını (SKA) oybirliğiyle onaylamıştır. 2016–2030 sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedefleri 2000–2015 için belirlenen amaçların yerini almıştır. 2000-2015 için belirlenen 8 milenyum gelişim amacı genişletilerek 17 sürdürülebilir kalkınma amacı olarak güncellenmiştir. Dolayısıyla bu amaçların 2015 sonrasında Birleşmiş Milletlerin kalkınma gündeminin odak noktası olacağı ön görülmektedir.

SKA 2012’de Rio+20 zirvesinde başlayıp 2014’e kadar süren tüm BM üye devletlerin, tüm BM sistemini, uzmanları, sivil toplumu, iş dünyasını ve dünyanın her yerinden milyonlarca insanı kapsayan kapsamlı bir istişarenin sonucu ortaya çıkmıştır. Birleşmiş Milletler genel sekreteri Ban Ki- Moon tarafından “2030'a Kadar Saygınlığa Giden Yol: Yoksulluğu Sona Erdirmek, Tüm Hayatı Dönüştürmek ve Gezegeni Korumak” adlı 2015 sonrası kalkınma ajandası olarak açıklanmıştır (Cheong, 2017).

Bu 17 amaç:

Amaç 1: “Yoksulluğa Son: Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek”

Amaç 2: “Açlığa Son: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğine ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek”

Amaç 3: “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam: Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak”

Amaç 4: “Nitelikli Eğitim: Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam fırsatlarını teşvik etmek”

Amaç 5: “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının güçlenmesi”

Amaç 6: “Temiz Su ve Sanitasyon: Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak”

Amaç 7: “Erişilebilir ve Temiz Enerji: Herkes için karşılanabilir, güvenilir,

sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak”

Amaç 8: “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: İstikrarlı kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek”

Amaç 9: “Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı: Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek”

Amaç 10: “Eşitsizliklerin Azaltılması: Ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri azaltmak”

Amaç 11: “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar: Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak”

Amaç 12: “Sorumlu Üretim ve Tüketim: Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak”

Amaç 13: “İklim Eylemi: İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek”

Amaç 14: “Sudaki Yaşam: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak kullanmak”

Amaç 15: “Karasal Yaşam: Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak; çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek”

Amaç 16: “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak”

Amaç 17: “Amaçlar için Ortaklıklar: Uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için canlandırmak”

Dünya liderleri daha önceden yapılan önemli Birleşmiş Milletler (BM) konferansları ve zirvelerinin bir sonucu olarak Eylül 2000’de New York’ta bulunan Birleşmiş Milletler Merkezinde tekrar bir araya gelerek Birleşmiş Milletler Milenyum Bildirgesini yayımladılar (United Nations, 2000). Bildirge, üye ülkeleri yeni bir küresel ortaklıkla aşırı yoksulluğu azaltmaya davet etti ve Milenyum Kalkınma Amaçları (MKA) olarak bilinen, 2015’e kadar

olan geçerli olacak 8 adet amaç belirledi (United Nations, 2000). Bu 8 amaç:

Amaç 1: “Aşırı yoksulluğun ve açlığın yok edilmesi”

Amaç 2: “Evrensel ilköğretimin sağlanması”

Amaç 3: “Cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi”

Amaç 4: “Çocuk ölüm oranının azaltılması”

Amaç 5: “Anne sağlığının iyileştirilmesi”

Amaç 6: “HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi”

Amaç 7: “Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması”

Amaç 8: “Kalkınmaya yönelik küresel işbirliğinin geliştirilmesi”

MKA final raporu (United Nations, 2015a) bu 15 yıllık dönemde aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanların yarıdan fazla azaldığını, yetersiz beslenen insanların oranının neredeyse yarıya düştüğünü, ilkokula başlama oranının gelişen ülkelerde %91’e yükseldiği, beş yaş altı ölümlerin yarıdan fazla azaldığını göstermektedir. Her ne kadar MKA hedefleri büyük oranda başarıya ulaşsa da BM küresel sorunları çözme anlamında daha da fazla ilerlemeyi dahası dünyayı sürdürülebilir kılmayı amaçlamıştır.

Önceki amaçların başarıya ulaşması ve dünyanın daha sürdürülebilir olması için BM Zirvesi Genel Kurulu, Milenyum Kalkınma Amaçlarını yeniden düzenleyerek 27 Eylül 2015'te bir sonraki 15 yıl için küresel bir hedef olarak “Dünyamızı Dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Ajandası” başlığı altında 17 BM Sürdürülebilir Kalkınma Amacını (SKA) oybirliğiyle onaylamıştır. 2016–2030 sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedefleri 2000–2015 için belirlenen amaçların yerini almıştır. 2000–2015 için belirlenen 8 milenyum gelişim amacı genişletilerek 17 sürdürülebilir kalkınma amacı olarak güncellenmiştir. Dolayısıyla bu amaçların 2015 sonrasında Birleşmiş Milletlerin kalkınma gündeminin odak noktası olacağı ön görülmektedir.

SKA 2012’de Rio+20 zirvesinde başlayıp 2014’e kadar süren tüm BM üye devletlerin, tüm BM sistemini, uzmanları, sivil toplumu, iş dünyasını ve dünyanın her yerinden milyonlarca insanı kapsayan kapsamlı bir istişarenin sonucu ortaya çıkmıştır. Birleşmiş Milletler genel sekreteri Ban Ki- Moon tarafından “2030’a Kadar Saygınlığa Giden Yol: Yoksulluğu Sona Erdirmek, Tüm Hayatı Dönüştürmek ve Gezegeni Korumak” adlı 2015 sonrası kalkınma ajandası olarak açıklanmıştır (Cheong, 2017).

Bu 17 amaç:

Amaç 1: “Yoksulluğa Son: Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek”

Amaç 2: “Açlığa Son: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğine ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek”

Amaç 3: “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam: Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak”

Amaç 4: “Nitelikli Eğitim: Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam fırsatlarını teşvik etmek”

Amaç 5: “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının güçlenmesi”

Amaç 6: “Temiz Su ve Sanitasyon: Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak”

Amaç 7: “Erişilebilir ve Temiz Enerji: Herkes için karşılanabilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak”

Amaç 8: “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: İstikrarlı kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek”

Amaç 9: “Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı: Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek”

Amaç 10: “Eşitsizliklerin Azaltılması: Ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri azaltmak”

Amaç 11: “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar: Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak”

Amaç 12: “Sorumlu Üretim ve Tüketim: Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak”

Amaç 13: “İklim Eylemi: İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek”

Amaç 14: “Sudaki Yaşam: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak kullanmak”

Amaç 15: “Karasal Yaşam: Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak; çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek”

Amaç 16: “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak”

Amaç 17: “Amaçlar için Ortaklıklar: Uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için canlandırmak”

Şekil 1. BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (UNDP 2015)

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için UNESCO (2014a) yayımladığı raporda sürdürülebilir kalkınma için eğitimin gerekliliğine vurgu yapmıştır.

2.3. Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim

UNESCO (2014a) bugünün eğitiminin, mevcut ve gelecekteki liderlerin ve vatandaşların çözümler üretme ve daha iyi bir geleceğe giden yeni yollar bulma becerisi için çok önemli olduğunu açıkça belirtmektedir. Buna ek olarak bu rapor (2014a) sürdürülebilir kalkınma için eğitimin gerekliliğini, dünya vatandaşlarının sürdürülebilirlik yollarını öğrenmeleri gerektiğini ve mevcut bilginin çevre, toplumsal ve ekonomik sorunların çözümlerini

içermediğini ifade etmektedir. Literatürde sürdürülebilirlik ve eğitimi ifade eden Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi (Education for Sustainable Development), Sürdürülebilirlik Eğitimi (Education for Sustainability), Sürdürülebilirlik Eğitimi (Sustainability Education) ve hatta Sürdürülebilir Eğitim (Sustainable Education) pek çok kavram birbiri yerine kullanılabilir. Bu çalışma içerisinde Cutting ve Summers (2016)'da tercih ettiği gibi sürdürülebilir kalkınma eğitimi (SKE) kavramı tercih edilmiştir.

Birleşmiş Milletler'in eğitimden sorumlu kuruluşu olan UNESCO SKE'yi "her insanın sürdürülebilir bir geleceği şekillendirmek için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerleri edinmesine izin veren" öğrenme ve öğretme yaklaşımı olarak tanımlamıştır (UNESCO, 2014b). SKE, "dönüştürücü bir öğrenme yaklaşımı" olarak görülebilir ve bu anlamda yalnızca öğrencileri yeni bilgilerle donatmak ile kalmayıp aynı zamanda yeni düşünme biçimlerini de teşvik eden bir süreç olarak ifade edilmektedir (Cutting ve Summers, 2016, s. 3). SKE müfredata çok perspektifli bir yaklaşımla dâhil edilmesi, genellikle SKE'yi ele almak için disiplinler arası ve kültürlerarası yetkinlikleri teşvik etmek için ilk ve ortaokullarda öğretim ve öğrenim için kullanılır (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO] 2012). Her öğrenci hayatının büyük bir bölümünü okulda geçirdiği için SKE'ye yönelik bu genel eğitim değişikliği içinde okul, sürdürülebilir kalkınma için bir rol model olarak görülmelidir (Mathar, 2015).

2002 yılında toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Sürdürülebilir Kalkınma için On Yıllık Eğitim (A Decade of Education for Sustainable Development- DESD) çağrısında bulunan bir kararı kabul etti. DESD'nin öngörülen temel amaçları "herkes için daha sürdürülebilir ve adil bir topluma izin veren davranış değişikliklerini teşvik etmek için sürdürülebilir kalkınmanın doğasında bulunan değerleri öğrenmenin tüm yönlerine entegre etmek" olarak ifade edilmiştir (UNESCO, 2005a). Diğer bir deyişle SKE, tüm eğitim türlerinde öğrenmenin temel aracı olmalıdır. DESD'nin uygulama alanları da şu şekilde ifade edilmiştir;

- kaliteli eğitimi teşvik etmek ve geliştirmek;
- eğitim programlarını bilgi, beceri, bakış açısı ve değerlerin gelişimine net bir odaklanma içerecek şekilde yeniden yönlendirmek;
- Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak için halkın anlayışını ve farkındalığını

inşa etmek, yaygın toplum eğitimini gerektirir;

- pratik eğitim sağlamak. İş gücünün tüm sektörleri yerel, bölgesel ve ulusal sürdürülebilirliğe katkıda bulunabilir. Bu nedenle, iş ve endüstri, devam eden mesleki ve profesyonel eğitim için kilit iş sahalarıdır, böylece işgücünün tüm sektörleri kararlar almak ve çalışmalarını sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirmek için lazım olan beceri ve bilgilere sahip olabilir (UNESCO, 2005b).

Bu noktada Ekim 2015'te UNESCO tarafından yayınlanan Uluslararası Uygulama Şemasında (2005, s. 27) kaliteli eğitimin özellikleri de açıkça ifade edilmiştir ve sürdürülebilir kaliteli eğitime aşağıdaki maddelerde vurgu yapılmıştır:

- Kaliteli eğitim, bireylerin nesiller arası eşitliğe katkıda bulunmak için çevreye önem verdiği sürdürülebilir adil, eşitlikçi ve barışçı bir dünyanın ideallerini savunur ve aktarır.
- Kaliteli eğitim, belirli bir coğrafyanın sosyal, ekonomik ve çevresel bağlamlarını dikkate alır ve bu benzersiz koşulları yansıtacak şekilde müfredatı veya programı şekillendirir. Dolayısıyla kaliteli eğitim yerel ve kültürel olarak uygun olmalıdır.
- Kaliteli eğitim, geçmişten (ör. yerel ve geleneksel bilgi) bilgi alır, şimdiki zamanla ilgilidir ve bireyleri geleceğe hazırlar.
- Kaliteli eğitim, mevcut toplumları daha sürdürülebilir toplumlara dönüştürmek için araçlar sağlar.

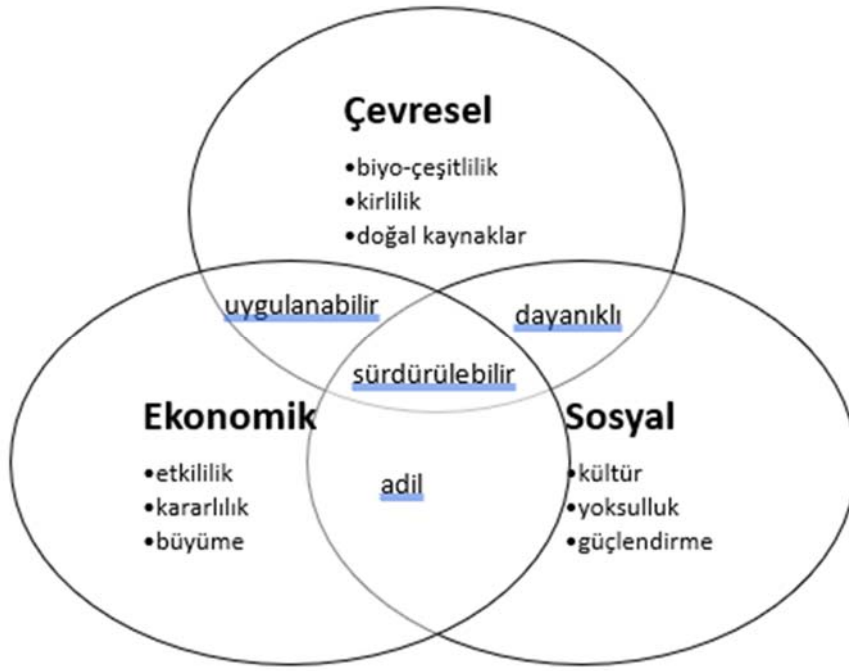
Dolayısıyla sürdürülebilirliğin çevre, toplum ve ekonomi boyutları dikkate alındığında her coğrafya için sürdürülebilirlik kavramı farklı anlamlar taşıyabilir. Her ne kadar farklı coğrafyalarda farklı anlama gelse de Rio Deklarasyonu (1992) sürdürülebilir kalkınma eğitimini sürdürülebilirliğin temelini oluşturan ideallere ve ilkelere (örn. nesiller arası eşitlik, cinsiyet eşitliği, sosyal hoşgörü, yoksulluğun azaltılması, çevrenin korunması ve restorasyonu, doğal kaynakların korunması ve adil ve barışçıl toplumlar) ve temelde 27 prensibe dayandırmaktadır. Bu prensiplere dayanan SKE ise dört büyük eğitim hamlesi tanımlamaktadır. Kaliteli eğitime erişimi iyileştirmek, mevcut eğitim programlarının yeniden yönlendirilmesi, toplumun sürdürülebilirlik anlayışını ve bilincini geliştirmek ve eğitim sağlamaktır.

Bu dört hamleden üçünü gerçekleştirebilmek için ise öğretmenleri yeniden yönlendirmek ve eğitmek, bütüncül, işbirliğine dayalı öğrenme yöntemlerinden, yaklaşımlarından ve

araçlarından yararlanmak (Leal Filho vd., 2016), SKE için öğrenci öğrenme çıktılarını ve yeterliliklerini (Aktas vd., 2015) ve SKE için anahtar yeterlikleri yerine getirmek gerekmektedir (Disterheft vd., 2013). SKE'nin temel üç bileşeni olan çevre, toplum ve ekonomi konularını işlemek ve detaylandırmak için tüm seviyelerdeki eğitimcilere büyük görevler düşmektedir (Lee ve Williams, 2009). Başka bir deyişle sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirebilmesi için eğitim ve eğitimciler önemli rol oynamaktadır. Bu eğitim ise toplum, çevre ve ekonomi olmak üzere birbirini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen üç temel boyuttan oluşmaktadır.

2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin (SKE) Boyutları

Sürdürülebilir kalkınma çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları birbirine bağlayan üç temelden oluşan ve bilim yönüne değinmeden tanımlanamayacak ve gerçekleştirilemeyecek siyasi bir toplum projesidir (Wilgenbus, 2017). Rout vd. (2020), Şekil 2 ile sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları arasındaki işbirliklerini ve ilişkiyi özetlemektedir. UNICEF (2013) belgesi de sürdürülebilir kalkınmanın kapsayıcı sosyal kalkınma, kapsayıcı ekonomik kalkınma ve çevresel sürdürülebilirliğin tüm bunların temelini oluşturan hukukun üstünlüğü ile gerçekleşebileceğini ifade etmekte ve tüm bu boyutların çocuk üzerinde etkisi olduğunu dahası çocukların da tüm boyutların gelişimi için önemli olduğu ifade etmektedir.

Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilirliğin Üç Temel Boyutu (Rout vd., 2020’den uyarlanmıştır)

Görüldüğü gibi tüm boyutlar birbiriyle ilişki içerisindedir. Her boyutun ayrı ayrı taşıdığı değerler olması yanı sıra boyutların birlikte taşıdığı değerler de vardır. Ekonomik, sosyal ve çevre boyutlarının birbiriyle olan ilişkilerinin ortak kesişim noktasında ise sürdürülebilir kalkınma bulunmaktadır. (Herremans ve Reid, 2002). Bahsedilen bu üç boyut birbirini etkilemektedir. Örneğin çevrede meydana gelen bir sorun ekonomideki üretim sürecini etkileyebilir. Akabinde ekonomide yaşanan problemler sosyal ortamda bulunan bireylerin durumdan olumsuz etkilenmesine sebep olacaktır (Hasslöf, Ekborg ve Malmberg, 2014).

Başka bir deyişle sürdürülebilir kalkınma için ekonomik büyüme olması önemlidir ancak tek başına yeterli değildir. Bu büyüme sağlarken çevresel tahribat yaşanmamalı ve büyüme sağlarken bireylerin hakları korunmalıdır. Büyüme sonucu elde edilen gelir toplumda eşit şekilde dağıtılmalıdır (Lele, 1991). Yapılan tanım ve açıklamalardan sürdürülebilir kalkınmanın ekonomi, çevre ve sosyal boyutlarının birbirlerini doğrudan ve dolaylı etkilediği görülmektedir.

2.4.1. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Çevre Boyutu

Tüm dünyada çevre problemleri günü ve geleceği tehdit etmeye başlayınca çevre ile uyumlu bir kalkınma anlayışı olması gerektiği üzerine tartışmalar başlamıştır (Karabıçak ve Özdemir, 2015). Ardından çevresel sürdürülebilirlik üstünde durulmuştur. Çünkü doğal kaynakların sürdürülebilirliği için sürdürülebilir kalkınmanın, sürdürülebilir çevre anlayışı ile hareket etmesi gerekmektedir (Karabıçak ve Özdemir, 2015). Çevresel sürdürülebilirlik farklı şekillerde tanımlanmıştır. Çevresel sürdürülebilirliği kaynakları koruyarak ve yenilebilir kaynakları kullanarak (Mastrandrea ve Santini, 2012), içinde var olduğumuz çevrenin en kötü şu anki koşullarını devam etmesini sağlayarak gelecek nesillere bırakmak (Akgül, 2010) ve doğayı koruyarak yaşam alanlarında devamlılığı sağlamak olarak tanımlayabiliriz. Bir başka tanımda ise çevresel sürdürülebilirlik; birey ve toplumların dünyanın hava, kara, su kaynaklarına zarar vermeden çevresel bütünlüğü ve biyolojik çeşitliliği koruması (Bansal, 2005) olarak açıklanmıştır. Çevresel sürdürülebilirliğin üç ana prensibi vardır. Bunlar kaynakların sürdürülebilir kullanımı, genetik çeşitliliğin koruması, temel ekolojik süreçlerin devamı olarak belirtilir (Lele, 1991).

İnsanlık var olduğundan beri çevre ile doğrudan etkileşim içinde olup var olan kaynakların hiç tükenmeyeceği düşüncesiyle yaşamıştır (Çolak, 2012). Yoksul toplumlar barınma, beslenme gibi acil ve temel ihtiyaçlarını gidermek için çevreye verecekleri tahribatta bir sakınca görmemişlerdir (Khan, 1995). Sonuç olarak insanlık ihtiyaçlarını çevreden karşılarken doğaya zarar vermiş ortaya çıkan sorunlar tüm dünyayı olumsuz etkilemiştir (Pawłowski, 2008). Doğal kaynakların kendisini yenilenmesinden daha hızlı şekilde tüketilmemesi ve çevreye zararlı olabilecek faaliyetlerin kontrol altına alınmasının çevresel sürdürülebilirlik için gerekliliği belirtilmektedir (Engin, 2010; Karabıçak ve Özdemir, 2015). Nüfus artışı, fazla tüketim, kirliliğin artması ve doğal kaynakların sonunun gelmesi de çevresel sorunlar arasında olup bu problemler çevre bütünlüğünü tehdit etmektedir (Bansal, 2005). Toprak, su, hava insanlığın yaptığı bu faaliyetlerle kirlenmekte ve bu kirlilikten canlılar etkilenmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedefleri incelendiğinde çevre boyutuyla ilgili su ve su ekosistemleri, okyanus ve deniz ekosistemleri, doğal kaynakların sürdürülebilir korunması, temiz ve sürdürülebilir enerji kullanılması, karasal yaşam; orman ve dağ ekosistemleri, çölleşme, iklim değişikliği gibi konulara değinildiği görülmüştür.

Su sorunlarıyla ilgilenen akademisyenler, uzmanlar, yöneticiler ve uygulayıcılar su kaynaklarının sürdürülebilir olması için konu ile ilgili katılım ve işbirliğinin önemli olduğunu savunurlar. Başka bir deyişle su kalitesi, miktarı, dağılımı ve ekolojik durumu bir dizi insan faaliyetine bağlıdır (Hedelin, 2007). Okyanuslar dünyanın en büyük su kütleleri olmasına rağmen el değmemiş yeri yoktur. Okyanusların %40'ından fazlasının insan tahribatından etkilendiği tahmin edilmektedir (Halpern vd., 2008). İnsanların sürdürülemez balıkçılık uygulamalarından kaynaklı hem karasal hem de deniz alanlarında potansiyel olarak geri döndürülemez biyolojik çeşitlilik kaybı oranlarının arttığı kaydedilmiştir (Outlook, 2010). Su ekosistemleri ile karasal ekosistemler birbiri ile etkileşim halindedir. Sudaki biyoçeşitlilik kaybı karasal ekosistemleri de etkilemektedir.

Karasal doğal ekosistemler, dünya çapında benzeri görülmemiş bir oranda tarım arazisine dönüştürülmektedir (Green, Cornell, Scharlemann, ve Balmford, 2005). İnsanların tarım arazisi elde etmek için yerel bitki örtüsünü yok etmesi sonucunda erozyon, tuzlanma ve yabancı türlerin istilası oluşmakta ve doğal ekosistemler zarara uğramaktadır. Karasal doğal ekosistemlerin kademeli olarak ortadan kalkması nedeniyle dünya çapında birçok bitki türü yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu tür yıkıcı habitat kaybı ise birçok türde önemli azalmalara ve gezegenin yok olma krizinin ortasında olduğunun farkına varılmasına neden olmuştur (Thomas vd., 2004). Karasal ekosistemler orman, dağ, ova, vadi mağara gibi karasal alanlardır ve küresel orman kaynakları karasal ekosistemlerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Küresel orman kaynakları, su ve orman kaynaklarının ve biyolojik çeşitliliğin korunması yanı sıra odun ve odun dışı orman ürünleri ihtiyacının karşılanması için önem arz etmektedir. Rio de Janeiro'da 1992 yılında Dünya Zirvesi adıyla anılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda dünya liderleri, dünya ormanlarını korumaya yönelik yönergeleri ve araçları ana hatlarıyla belirten 17 noktadan oluşan bağlayıcı olmayan bir Orman İlkeleri Bildirgesi geliştirdiler. O yıllardan bugünlere kadar pek çok sürdürülebilir orman yönetimine ulaşmadaki başarıyı ölçebilecek ve izleyebilecek bölgesel ve uluslararası kriterler ve göstergeler geliştirmiştir (Siry, Cubbage, ve Ahmed, 2005). Dağlardaki ve ormanlardaki biyolojik çeşitlilik insanlar için büyü zenginliktir. Ancak orman ve dağ kaynaklarının sürdürülemez şekilde sömürülmesi, arazi kullanımı için zarara uğratılması orman ve dağ ekosistemlerine zarar vermektedir. Bunlar sonucunda insanlık orman ve dağ biyoçeşitliliğini, bu kaynaklardan elde edilen

su, yiyecek sağlama imkânı gibi sağlanan pek çok faydayı hızlıca kaybetmektedir (Payne, Spehn, Prescott, Geschke, Snethlage, ve Fischer, 2020). Orman ve dağ biyoçeşitliliğinde azalma ve bunun dolaylı etkileri ise çölleşmeye sebep olmaktadır.

Çölleşme, büyük ölçüde insan faaliyetleri nedeniyle kurak alanlardaki arazi bozulması olarak tanımlanabilir. Bozunma ise biyolojik potansiyelde bir azalmayı ifade eder. Başlıca çölleşme süreçleri, bitki örtüsünün bozulması, su erozyonu, rüzgâr erozyonu, tuzlanma ve toprak sıkışmasıdır (Dregne ve Chou, 1992).

SKE'nin çevre boyutu kapsamında karasal ekosistemleri, su ekosistemleri dışında katı atık yönetimi bir rol oynamaktadır. Katı atık yönetimi, hemen hemen her şehir hükümeti sakinlerine sağlamaktadır. Hizmet seviyeleri, çevresel etkiler ve maliyetler önemli ölçüde farklılık gösterse de katı atık yönetimi tartışmasız en önemli belediye hizmetidir ve diğer belediye faaliyetleri için bir ön koşul olarak hizmet eder. Dünya kentsel geleceğine doğru ilerlerken, kentsel yaşam tarzının en önemli yan ürünlerinden biri olan kentsel katı atık miktarı, kentleşme hızından bile daha hızlı artıyor. Geri dönüştürme faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmemesi, bilinçsiz tüketimin artması gezegeni çöplüğe dönüştürmektedir. (Hoorweg ve Bhada-Tata, 2012). Bu sebeple SKE kapsamında küçük yaştan itibaren bilinçli tüketim ve geri dönüşüm farkındalığı kazandırılması önemlidir. Sürdürülebilir enerji de SKE'nin çevre boyutu başlığı altında değinilebilecek bir başka konudur.

Sürdürülebilir enerjinin dört ana unsurunun olduğu söylenebilir. Bunlar; enerji arzının yeteri miktarda olmasını sağlamak, israfı önlemek amacıyla enerji verimliliğini ve enerji koruma yöntemlerini geliştirmek, enerji kaynaklarının kullanımında halk sağlığını ve güvenliğini göz önünde bulundurmak ve biyosferin korunması daha fazla yerel kirlilik biçimlerinin önlenmesidir (Linares ve Labandeira, 2010). Dünya'nın sürekli olarak ekonomik, enerji ve çevresel kriz içinde olduğunu baz alınırsa enerji tasarrufu ve enerji verimliliği daha da önemli bir konu haline dönüşür. Enerji tasarrufunu enerji birimleriyle ölçülen belirli bir taban çizgisine kıyasla enerji talebindeki mutlak azalma olarak tanımlanmaktadır. Enerji verimliliği ise ölçülen belirli bir ürün veya hizmeti sağlamak için enerjinin kullanıldığı verimlilikteki iyileşme (artış) olarak tanımlanmaktadır. Enerji tasarrufu kısıtlı ekonomik kaynakları korumaya ve var olan enerji ihtiyacının büyük ölçüde bağlı olduğu fosil kaynakların tükenmesini ileri bir zamana atılmasına olanak tanır. Ek olarak enerji tasarrufu karbondioksit emisyonlarını azaltmak için iyi alternatiflerden biri olarak kabul edilir. Tüm bu faydaların varlığının anahtarı, insanların

enerjiyi değil, enerji hizmetlerini tüketmelerinde yatmaktadır. Bu nedenle, aynı seviyede enerji hizmetini daha az enerji tüketimi ile sağlanmalıdır. Aksi takdirde artan enerji ihtiyacına karşılık güneş, rüzgâr ve biyokütle gibi yenilebilir enerji kaynakların kullanımı fosil yakıtlar gibi yenilenemez enerji kaynakların kullanımını azaltmayacaktır. Örneğin 2017 yılında fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmak için her düzeyde ciddi çabalar gösterilmiş yenilebilir enerji kaynaklarına teşvikler yapılmıştır. Alternatif olarak yenilenebilir enerjiyi teşvik ederek fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmak için her düzeyde ciddi çabalara rağmen, yenilenebilir enerji kaynaklarının katkısı Dünya Bankası (2023) verilerine göre 1990'dan bu yana %17 seviyelerinde kalmıştır. Kontrolsüz enerji sarfiyatı, aşırı tüketim ve ekosistemlere verilen zararların bir sonucu da iklim değişikliğidir. İklim değişikliği Dünya için önemli bir yeni tehdit olarak ortaya çıkmaktadır. (Reed vd., 2011). Enerji tasarrufunda bulunmak çevresel sorunlarımızın hepsini çözmesinde de iklim değişikliği gibi bazı sorunlara katkısı oldukça önemli olabilir (Linares, ve Labandeira, 2010).

Sürdürülebilir kalkınmanın çevre boyutunu özetle doğal kaynak yönetimi, doğal çevre üzerindeki insan etkisiyle, toprak ve su kütlelerinin üretkenliği ve bunun ekosistem hizmetleri ve su tahsisi, toprak kaybı, biyolojik çeşitlilik gibi nitelikler üzerindeki etkisi ve ayrıca dolaylı olarak kirlilik, yangın veya toz fırtınaları gibi konuları kapsamaktadır. Doğal kaynak yönetimi, sürdürülebilir yönetim ile ilgili yaşam kalitesini ve etik değerleri korumayı ifade etmektedir. Ekosistemleri, manzaraları ve saha dışı etkiler ve mekânsal etkileşimler nedeniyle kentsel alanları da etkilemektedir. Artan insan nüfusu ve kişi başına kaynak kullanımıyla birlikte, iyi yönetim yerel, bölgesel, ulusal ve özellikle küresel olmak üzere tüm ölçeklerde giderek daha önemli hale geliyor. Kaynaklar sınırlı hale geldikçe ve doğal kaynakların korunması genellikle ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlikle çatıştığından, yönetim konularına ilişkin farklı çıkar grupları (örneğin üreticiler ve korumacılar) arasındaki tartışmalar yoğunlaşmaktadır (Ostendorf, 2011). SKE çevre boyutu ile sınırlı değildir. SKE çevre, sosyal ve ekonomi boyutları ile bir bütün olarak düşünülmelidir.

2.4.2. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Sosyal Boyutu

Çevresel ve ekonomik konular sürdürülebilir kalkınma tartışmalarında her zaman önem ve öncelik görmüştür. Sosyal çevre de doğal çevre ile aynı şekilde bozulma

yaşayabileceğinden 1990'lı yılların sonuna doğru sosyal konular ve bunların etkileri de, sürdürülebilir kalkınmanın gündemi içinde dikkate alınmaya başlanmıştır. Söz konusu çevre, örf ve adetler, kültür, maneviyat, kişiler arası ilişkiler ve yaşam koşulları gibi çok sayıda faktörü içermektedir. Sosyal çevre, bireyin varlığının dayandığı temelleri hem maddi hem de manevi yönden korumalıdır (Andersson, 1997).

Sosyal sürdürülebilirlik ile ilgili farklı tanımlar bulunmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik, bireyin yasal haklarının sosyal, medeni, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda bütün bireyler tarafından benimsenmesi anlamına gelen demokrasi ve eşitlik temel değerlerine dayanmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik, doğa ile toplum arasındaki iş ve toplum içindeki ilişkilerin aracılık ettiği ilişkiyi ifade eden toplumların veya toplulukların kalitesi olarak tanımlanır. Başka bir tanımda iş ve ilgili profesyonel düzenlemeler, insanların temel ihtiyaçlarını karşılıyorsa ve üretken yetenekleri uzun bir süre boyunca korumak ve önlemek için şekilleniyorsa ve sosyal adalet, insanın kendine saygısı ve katkısı gibi normal haklar karşılanıyorsa, buna sosyal sürdürülebilirlik denir (Griessler ve Littig, 2005). Sosyal sürdürülebilirlik, kritik sosyal sermaye ile karakterize edilen etkili ve uzun süreli sürdürülebilir kalkınma için asgari sosyal gereksinimleri karşılamayı ve uzun vadede toplumun sorunsuz işleyişindeki zorlukları tanımayı amaçlar (Griessler ve Littig 2005). Sosyal sürdürülebilirlik, aynı zamanda sosyal bütünleşmeye odaklanırken, kültürel ve sosyal açıdan farklı grupların uyumlu bir şekilde bir arada yaşamasına elverişli bir ortamı teşvik ederek, sürdürülebilirliği sağlamak için sivil toplumun sorunsuz gelişimi ile uyumlu büyüme açısından da tanımlanır. (Dempsey vd., 2011).

Tanımlardan yola çıkarak özetle sosyal sürdürülebilirlik yeterli sağlık ve eğitim hizmetlerinin toplumda eşit dağılımını sağlayan, cinsiyet eşitsizliğinin olmadığı bir sistemdir (Tıraş 2012). Sosyal sürdürülebilir kalkınma tamamen sağlanabildiğinde toplumdaki bireylerin tümünün barınma, beslenme, hijyen gibi eşit hak ve yaşam şartlarına sahip olduğu görülür (Türer, 2010). Başka bir deyişle sosyal sürdürülebilirliğin olduğu toplumda bireyler kaynaklara ve fırsatlara eşit erişime sahip olduğu görülür. Tabi insanlık sadece barınak, gıda, giyecek gibi ihtiyaçlara muhtaç değil, insanların aynı zamanda sağlık, eğitim, politik özgürlük, iyi yaşam şartları gibi ihtiyaçları da vardır. Sosyal sürdürülebilirlik bu ihtiyaçların karşılanmasını da kapsamaktadır (Bansal, 2005). Sürdürülebilir toplumun başka bir özelliğinin sağlıklı ve güvenli bir çevrede toplumun duygularını içerdığını söylemektedir (Burton, 2000; Burton ve Mitchell, 2006).

Sürdürülebilir Kalkınmanın boyutları birbiriyle ilişkili olduğu için yukarıda anlatılanların hiçbirisi sürdürülebilir büyüme ve kalkınma olmadan gerçekleştirilemeyecektir. Ekonomik ve sosyal sürdürülebilir de birbiriyle bağlantılıdır. Sosyal sürdürülebilirliği başarmak için ekonomik sürdürülebilirliği de başarmak gerekir (Khan, 1995). Bu sebeple SKE'nin ekonomi boyutu da çevre ve toplum boyutları kadar önemlidir.

2.4.2. Sürdürülebilir Kalkınma Eğitiminin Ekonomik Boyutu

Ekonomi, insan toplumlarının ekonomik yönlerini veya toplumların neyi, nasıl ve kimin için üreteceğine nasıl karar verdiğini açıklamaya yardımcı olan bir sosyal bilim olarak tanımlanabilir (Begg, Vernasca, Fischer ve Dornbusch, 2011; Parkin ve Koorey, 2012). Ekonomik açıdan sürdürülebilir kalkınma kavramı ise maksimum gelir yaratma ve aynı zamanda nihayetinde fayda sağlayan makul bir sermayeyi koruma fikri üzerine kuruludur (Maler, 1990).

Neoklasik iktisadın, doğal kaynaklar ile iktisat arasındaki dinamikleri ifade eden ve çevreyi insan ekonomisinin bir alt kümesi olarak alan çevre ekonomisi ve doğal kaynak ekonomisi olmak üzere iki alt bölümü vardı. Bununla birlikte, ekolojik ekonomi, ekonomiyi çevresel bağlamda gerçekleşen ekonomik bir faaliyet olarak görür. Bu nedenle ekolojik iktisat, ekonomiyi doğanın bir alt sistemi olarak kabul ederken, neoklasik yaklaşımlar karşıt görüştedir (Common ve Stagl, 2005). Ekolojik ekonominin bazı önemli özellikleri şunlardır:

- Doğal sermayenin, insan yapımı sermaye ile ikame edilemeyeceği için, doğal sermayenin korunmasına verilen önem vardır.
- Dünya ekosisteminin taşıma kapasitesi nedeniyle ekonomik büyümenin istikrarlı olacağı varsayımı vardır.
- Bağlı olduğu ekosisteme göre göreceli bir ekonomi ölçeği vardır.
- Adil dağıtım, insan refahının iyileştirilmesi ve sosyo-ekolojik faktörlerin karar verme sürecine dahil edilmesi gibi sürdürülebilir kalkınma ve kavramlarına yönelik açık bir ilgi işareti vardır.

Öte yandan bir de yeşil ekonomi kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu yeni kavrama göre, ekonominin kapitalist doğasından büyük bir değişime ihtiyaç vardır. Rio+20, yeşil

ekonomi arayışını ateşleyen en önemli uluslararası etkinliklerden biriydi. Yeşil bir ekonomi için ana yönergeler, BM tarafından daha ayrıntılı olarak gözden geçirilmelerine ve gelecekteki karar verme süreçleri için bir dizi yeşil ekonomi ilkesi olarak sunulmasına rağmen, hala gelişmektedir. Yeşil ekonomi kavramı aşağıdaki özellikleri sergiler:

- Yeşil ekonomi, sürdürülebilir kalkınmaya giden bir yoldur.
- Yeşil işler ve insana yakışır iş senaryoları oluşturabilmelidir.
- Kaynak ve enerji verimlidir.
- Gezegen sınırlarını ve ekosistem kapasitesini dikkate almalıdır.
- Entegre karar vermeyi kullanmalıdır.
- Kavram, tüm gezegen ve gelecek nesiller için adil ve eşitlikçi olmalıdır.
- Biyoçeşitliliği ve doğal sermayeyi korumalıdır.
- Yoksulluğun azaltılması, temel hizmetler, sosyal koruma, refah ve geçim konularını ele almalıdır.
- Adil yönetimi kolaylaştırmalıdır.
- Dışsallıkları içselleştirebilmelidir.

Verimlilik ve kesişme noktaları için daha fazla alana sahip daha derin yeşil güdülere sahip yeşil bir ekonomi için başka bir ilkeler dizisi daha vardır.

- İhtiyaç temelli üretimi maksimum verimlilikle desteklemek için kullanım değeri, kalite ve içsel değerin hâkimiyeti.
- Doğanın egemen olduğu bir senaryo hakkında endişelenmek yerine, gezegen sınırları içindeki doğal akışlara odaklanmak.
- Bir üretimin yan ürünü, başka bir üretimin kaynağı olmalıdır.
- Enerji verimliliğini ve çok işlevliliği yaygınlaştırın.
- Sürdürülebilir bir ekonomik ölçeği teşvik edin.
- Küresel pazarda çeşitlilik olarak çeşitli kuruluş biçimlerini entegre edin.
- Kendine güvenme, kendi kendini organize etme ve kendi kendini tasarlama inancı.
- Maksimum katılım ve doğrudan demokrasi.

- Sürekli gelişim ve insan yaratıcılığı için iyileştirme kapsamı.
- Yapılı çevre ile birlikte mekânsal ve peyzaj tasarımının entegrasyonu.

Rio+20'de yeşil bir ekonomiye odaklanma, özellikle onu yeşil büyüme kavramına bağlayarak, yeni bir düşünceyi veya sürdürülebilir kalkınmanın yeni bir ivmesini uygulama girişimi olarak görülebilir (Morrow, 2012). Ana bileşenler ekonomik, çevresel ve sosyaldır ve bunlar genellikle üç sütun veya iç içe geçmiş üç daire ile temsil edilir (Dresner, 2008; Kates, Parris ve Leiserowitz, 2005). Yeşil ekonomi yaygın olarak sürdürülebilirliğe ulaşılmasını desteklemenin bir yolu (Allen ve Clouth, 2012) veya bileşenlerini mümkün kılma (UNCTAD, 2010) olarak görülmektedir. David Huberman'a (Uluslararası Doğayı Koruma Birliği [IUCN]) göre (Huberman, 2010), yeşil ekonomi, işleri farklı şekilde yaparak ekonomik sistemi daha sürdürülebilir kılmak için yeni bir araçtır. Dolayısıyla, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik ekonomik bir boyut olarak katkıda bulunur. Yeşil ekonomi kendini kurmak için izlemeye ihtiyaç duyar. Bu, açıkça yeşil ekonomi için özel göstergelerin tasarlanmasıyla başarılabılır. Bu tür önlemlere günümüz dünyasında kritik bir şekilde ihtiyaç duyulmaktadır.

Uygun politikalar, kurumlar ve yönetim yoluyla yeşil ekonomiyi desteklemek için gereken müdahaleler vardır. Barbier ve Markandya'ya (2013) göre, yeşil ekonomi politikası yoluyla sürdürülebilir kalkınmanın başarısı için politika müdahaleleri zorunludur. Bu müdahaleler, çevresel değerlemedeki iyileştirmeleri ve bunların entegrasyon politikası ve strateji geliştirmesini içermelidir. Mülkiyet hakları, piyasaya dayalı araçlar, ekosistem restorasyonu, yerel toplulukların katılımı ve iyi yönetim için teşvik de çok önemlidir. İlginç bir şekilde, yeşil ekonominin ilerlemesini destekleyen "ekolojik modernizasyon" olarak bilinen bir aşama vardır; bu aşamada şirketler ve pazarlar gibi kurumlar etkinleştirilir ancak kaynak verimliliği vurgulanır, örneğin ürünler daha az enerji ve daha az hammadde kullanılarak üretilir. Bu, kaynak verimliliğinin yeşil bir ekonomiye önemli bir katkı sağlar ve bu da sürdürülebilir kalkınmayı kolaylaştırır.

Özetle SKE'nin çevre, sosyal ve ekonomi olmak üzere üç temel boyutu vardır. Bu boyutlar birbiriyle doğrudan ve dolaylı ilişki içerisinde. Örneğin ekonomide yaşanan bir problemde toplum olumsuz etkilenecektir bunun sonucunda ise toplum çevreye zarar verebilecek bir tutumda ya da girişimde bulunabilir. Bu tür yaşanılacak problemlerin önüne geçmek eğitimle mümkün olacaktır. SKE'nin özellikle erken yaşta verilmesi hem verimli sonuçlar ortaya çıkartacak hem de verilen bu eğitim sürdürülebilir kalkınmaya

uzun vadede katkı sağlayacaktır. Bu sebeple sürdürülebilir kalkınma ile ilgili farkındalığın çocukluktan kazandırılması oldukça önemlidir.

2.5. Sürdürülebilir Kalkınma ve Çocuk

Gelişim insanların eğitimi, organizasyonu ve disiplini ile başlar dolayısıyla bu üçü olmadan, tüm kaynaklar gizil ve kullanılmamış potansiyel olarak kalır (Schumacher, 1999). Dünyadaki insan nüfusu incelendiğinde sürdürülebilirliğe ulaşmada en büyük payı olan vatandaş grubunun bugün dünya nüfusunun %21'ini oluşturan (UN Department for Economic and Social Affairs, 2015) çocuklar olduğu görülmektedir (Siraj-Blatchford ve Pramling-Samuelsson, 2016). UNICEF (2013)'in Mayıs 2013'te ortaya koyduğu sürdürülebilir kalkınmanın güvenli, sağlıklı ve iyi eğitilmiş çocuklarla başlayacağını ifade eden raporunu da göz önünde bulundurarak, çocukların ve genç insanların sürdürülebilir kalkınmanın temeli ve değişimin güçlü öznesi (Verma ve Petersen, 2018) olduğu söylenebilir.

Sürdürülebilir kalkınmanın çocuklarla başlayacağı iddiasından yola çıkarak UNICEF 2018 (UNICEF, 2018), 2019 (UNICEF, 2019) ve 2020 (UNICEF, 2020) yıllarında 17 sürdürülebilir kalkınma amacından çocuklarla ilgili olan beş temel göstergiyi değerlendiren gelişim raporları yayımlamıştır. UNICEF (2020) raporuna göre çocukların hayatta kalma, eğitim alma, korunma, güvenli bir ortamda yaşama ve adil hayat şansına sahip olma boyutlarından ilk dördünde sınırlı da olsa mesafe kat edilirken sonuncu boyut olan adil hayat şansına sahip olma boyutunda henüz ölçüm yapacak kriterler üzerinde bile çalışılmamıştır.

Gelecek kuşaktaki en genç bireyin bile eğitilmesi miras alacakları sorunlara uyum sağlamak ve baş etmeleri gereken problemlerle başa çıkmak için çok önemlidir. Böylelikle bu genç bireyler gezegenin savunucusu olabilir ve gelecek kuşaklar için doğayı ve doğal kaynakları koruyabilirler (Ramanathan, Han, ve Matlock, 2017). Yapılan araştırmalarda da SKE'nin çocukların eğitim hayatlarının her aşamasında yer almasının gerekli olduğu ifade edilmektedir (Davis, 2009).

Sürdürülebilir Kalkınma'nın en önemli göstergeleri erken çocuklukta sağlık ve günlük yaşam becerileri, okul öncesi eğitim ve öğrenme çıktılarıdır (Siraj-Blatchford, 2016). Çünkü sürdürülebilir kalkınma esas olarak gelecekle ilgilidir ve o gelecekte vatandaş olarak en büyük paya sahip olanlar okul öncesi çağındaki küçük çocuklardır (Siraj-

Blatchford, 2016). Ganz (2009)’a göre erken yaştaki bireyler eleştirel bir göz ve umut dolu bir yürekle büyürler ve bu eleştiri kültürü ve geleceğe umutla bakma davranışı da değişimi getiren iki temel etkidir. Bu anlamda erken yaştaki bireyler özellikle okul öncesi seviyesinden başlayarak kendileri, dünyayı onlarla paylaşanlar ve gelecek kuşaklar için bir dünya yaratırken dikkatli bir şekilde düşünebilmek için öncelikle sahip oldukları seçenekleri ve bunların olası sonuçlarını anlamalıdır (Ramanathan, Han ve Matlock, 2017). Fakat sadece bu şekilde eleştirel düşünceleri sağlanmamalı aynı zamanda gençlerin değişimin temsilcisi olma kapasitesine sahip olduklarını fark etmeleri için onlara ilham vererek umut dolu bir yüreğe sahip olmaları da sağlanmalıdır (Ramanathan, Han ve Matlock, 2017).

Birleşmiş Milletler kalkınma amaçları tarihinde ilk kez 2015 yılında sürdürülebilir kalkınma amaçları için çocukların etkin rolüne açıkça atıfta bulunmuştur:

“Bugün ilan ettiğimiz şey- önümüzdeki on beş yıl için küresel eylem gündemi- yirmi birinci yüzyılda insanlar ve gezegen için bir şarttır. Çocuklar, genç kadınlar ve erkekler değişimin kritik unsurlarıdır ve yeni amaçlarla sonsuz aktivizm kapasitelerini daha iyi bir dünya yaratmaya yönlendirecek bir platform bulacaklardır” (United Nations, 2015b, s. 51).

Von Braun (2017) sürdürülebilir bir kalkınma için katalizör rolü oynayan çocukların potansiyelinin, çocukların toplumdaki önemli rolüne saygı duyan, bunu takdir eden ve çocuk haklarını uygulamaya hazır kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilebileceğini ifade etmekte ve bu farkındalığa ulaşmanın oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Fakat dünyada beş yaşın altında her üç çocuktan birinin yetersiz beslendiği göz önünde bulundurulduğunda (von Braun, 2017), çocukların sağlık, beslenme ve okuryazarlık gibi ihtiyaçları karşılanmadığında bilişsel kapasitelerinin de zarar göreceği ve zayıflayacağı (Hoddinott, Maluccio, Behrman, Flores ve Martorell, 2008) unutulmamalıdır.

Çocuğun dünya nüfusu içerisindeki yeri ve yukarıda ifade edilen sürdürülebilir kalkınma potansiyeline karşın, 17 sürdürülebilir kalkınma içerisinde “çocuk” sözünün geçmediği görülmektedir. Her ne kadar bu 17 sürdürülebilir kalkınma amacının içerisinde yer almasa da bu amaçlar altındaki 169 hedef incelendiğinde “çocuk” ifadesine yoksulluk, açlık, sağlık, eğitim, cinsiyet, çevre ve adalet olmak üzere toplamda 7 hedefte 11 defa değinildiği görülmektedir (Cheong, 2017). Bu çok yeterli gözükmesine de sürdürülebilir

kalkınma eğitimi anlamında SKA'nın dördüncü maddesinin yedinci fıkrası sürdürülebilir kalkınma ve çocuk arasındaki ilişkiyi genel bir cümle ile ifade etmektedir (United Nations, 2015b, s. 17):

“2030'a kadar, diğerlerinin yanı sıra sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve şiddetsizlik kültürünün teşviki, küresel vatandaşlık ve kültürel çeşitliliğin ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısının benimsenmesi için eğitim yoluyla tüm öğrenenlerin sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için gerekli bilgi ve becerileri edindiklerinden emin olunuz.”

Yukarıda da ifade edildiği gibi sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşebilmesi için ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında çocuklar önemli rol oynamaktadır. Çocukları Sürdürülebilir Kalkınma hakkında bilinçlendirmek, farkındalıklarını arttırmak için çocuk edebiyatını ve kitapları kullanmak bunu başarmanın yollarından birisidir.

2.6. Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları

Eski çağlardan beri insanlar, farklı gerçekleri önce sözlü olarak, daha sonra yazıyla açıklamak için öykülerin öğreticiliğini kullanmıştır (Hoff, 2019). Özenli ve dikkatli bir çabayla üretilen çocuk edebiyatı ürünleri, çocuklara anadili ve okuma sevgisi aşılarken, doğru olmayan bir kurgu ve dille yazılmış eserler çocukların okuma alışkanlıklarını baltalayacaktır. Bu sebeple çocuk edebiyatında ürün oluşturmak ekstra dikkat, özen ve çaba gerektirmektedir (Lüle, 2006). Çocuklar, çocuk edebiyatı ürünü olan resimli çocuk kitaplarıyla ilk defa edebiyatla tanışır. Bu sebeple çocuklar için ilgi ve ihtiyaçlarına, gelişim özelliklerine, yaş gruplarına göre hazırlanmış resimli çocuk kitapları, eğitimde önemli araçlar olarak kabul edilmektedir. (Tuğrul ve Feyman, 2006, s. 389). Çocuk edebiyatı, çocukların düşlerine, fikirlerine, duygularına, ilgi ve becerilerine, büyüme ve gelişmelerine hitap eden, iyi vakit geçirirken öğrenmelerine katkıda bulunan çocukların anlayabileceği şekilde yazılmış yazılı ve sözlü ürünlerin tamamıdır (Yalçın ve Aytaş, 2005, s. 17). Martens ve arkadaşlarına göre (2015), çocuk edebiyatı, çocukların yaşamı keşfetmelerine ve anlamlandırmalarına, çeşitliliğe saygı duymalarına, kabul etmeyi ve takdir etmeyi öğrenmek için gerekli becerileri kazanmalarına fayda sağlar. Oğuzkan'a (2003) göre çocuk edebiyatı, 'çocukluk' üzerine kuruludur ve odağında her daim 'çocuk' vardır her şey 'çocuk bakış açısı'yla sunulur. Sever (2007) ise çocuk edebiyatını, çocukluk döneminde olan bireylerin duygu, düşünce ve hayallerine dönük üretilmiş yazılı ve sözlü tüm eserlerdir

diye açıklar ve ekler çocuk edebiyatı; yazarın hayal ve hayal gücüyle, ‘çocuğa göreliğe’ uygun olarak ortaya çıkardığının yazıya, resme dökülmüş biçimidir. (Sever, 2007, s. 16).

Çocuk edebiyatının ürünleri olan kitaplar sayesinde çocuklar geçmişe veyahut geleceğe gidebilir, Dünya’yı turlayabilir, bambaşka hayatlara şahit olabilir, yenilikleri anlamlandırmaya fayda sağlayacak bilgi bankalarını zenginleştirebilirler (Galda, Liang ve Cullinan, 2016). Arbuthnot (1964) göre resimli çocuk kitapları okuyucularının yani çocukların, bir yere ya da bir şeye ait olma, sevmeye ve sevilme, fiziksel rahatlama, başarma, bilgi edinme, değişme ve güzellik gibi ihtiyaçlarını karşıladığını savunmuştur. Doğru yazılmış bir çocuk kitabı, çocuğun davranış değişikliği yaşamasını, kendisini ve çevresini tanımasını, hayatın farklı yönleriyle karşılaşmasını ve kişiliğini geliştirmesini sağlayabilir (Şirin, 1994). Resimli çocuk kitapları erken çocukluk eğitiminde yer alan araçlardandır. Resimli çocuk kitapları etkinliklerin kendisinde ya da etkinlik geçişlerinde, bazı kuralların öğretiminde ve eğlenceli vakit geçirmek istenildiğinde gibi pek çok durumda kullanılır (Shine, 1995). Daha spesifik olarak, resimli kitaplar, kültürlerarası eğitimde altta yatan değerleri teşvik etmenin ve farklı ülkeleri, toplumları tanımanın en iyi yollarından biri olarak kabul edilir çünkü hayal gücüne açıktırlar ve anlamlı düşünceler ile derinlemesine düşünme kapasitesi gerektirirler (Encabo Fernández, López Valero ve Jerez Martínez, 2012). Aynı zamanda resimli kitaplar farklı ırklara, etnik kökenlere ve kültürlere ait karakterleri göstererek ayrımcılık ve sosyal adalet hakkında eleştirel düşünme fırsatı sağlar (Lysaker ve Sedberry, 2015; Seidel ve Rokne, 2011). Bu nedenle, resimli kitaplar kültürlerarasılığa yönelik olumlu tutumları öğretmek için de uygun bir araçtır.

Özetle resimli çocuk kitapları, çocukların gelişim alanlarına katkı sağlaması dışında çocukların dünyaya farklı pencerelerden bakmasını sağlar. Böylelikle çocuklar yeni bilgiler, farklı görüş ve düşünceler ile tanışır. Nihai olarak tüm bunları içselleştirerek kendine yeni tutum ve davranışlar edinir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, sürdürülebilir kalkınma ile ilgili eğitim alanında yapılan çalışmalar ve çocuk kitaplarıyla ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Okul öncesi eğitimi üzerine yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olması sebebiyle konu ile ilgili farklı branş ve kademelerde yapılan araştırmalarda içerikte yer almaktadır.

2.7.1. Sürdürülebilir Kalkınma ile İlgili Eğitim Alanında Yapılan Çalışmalar

Feriver Gezer (2010), hazırlamış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında iki amacı temel almıştır. İlki erken çocukluk eğitimi öğretmenleriyle uygulanması için dönüştürücü öğrenme çerçevesinde oluşturulmuş sürdürülebilir öğrenme için ve sürdürülebilir kalkınma için eğitim hedeflerine göre hazırlanmış bir hizmet içi eğitim örneği ortaya çıkarmaktır. İkinci amaç ise ortaya çıkartılan dönüştürücü öğrenme örneğinin katılımcıların perspektif dönüşümlerine etkilerini ve bu dönüşümlere nelerin katkı sağladığını incelemektir. Araştırmanın örneklemini uygun örnekleme ile belirlenmiş 24 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma metodolojisi olarak birleştirilmiş bir nicel ve nitel model sıralı açıklayıcı desen olmak üzere iki adet veri toplama ve analiz yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde 7 yarım gün hizmet içi eğitim kapsamında 24 okul öncesi öğretmenine eğitim verildikten sonra Öğrenme Etkinlikleri Anketi uygulanmış ayrıca katılımcılar arasındaki 6 okul öncesi öğretmeniyle mülakat yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcı olan 24 okul öncesi öğretmenin tümünün verilen hizmet içi eğitim sayesinde farklı seviyelerde perspektif dönüşüm yaşadığı görülmüştür. Ayrıca katılımcıların sürdürülebilirliğe karşı bakış açılarında değişiklikler olduğu da görülmüştür.

Gökmen (2014), doktora tezinde öğretmen adaylarıyla çalışmış, onların sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik tutumlarını ve bu tutumları ile alakalı olan değişkenleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi'nde 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenci olan 619 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada tarama deseni kullanılırken karma yöntem olarak bilinen nitel ve nicel veri toplama araçlarının birlikte kullanıldığı bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları; araştırmacının geliştirdiği sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik tutum ölçeği, sürdürülebilir kalkınma görüş bildirme formu, sürdürülebilir kalkınma başarı testi, sürdürülebilir kalkınma ile kalkınmanın göstergelerini eşleştirme ölçeği şeklindedir. Araştırmanın görüş bildirme formunun sonuçlarında öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik ve toplumsal boyutlarına daha az yer verirken daha çok ekolojik boyuta odaklanmışlardır. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ile kalkınma göstergeleri ve sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik tutumlarının eşleştirme puanlarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak sürdürülebilir kalkınma başarı puanlarının düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Kahrıman (2016), doktora tez çalışmasında eko okul olan ve eko okul olmayan okullarda

alışan okul öncesi ğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma eğitimi uygulamalarına yönelik düşüncelerini ve uygulamalarını incelemiştir. Araştırmanın rneklemini İstanbul, Eskişehir, Ankara, Antalya illerinde çalışan 838 erken çocukluk dönemi eğitimcisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eko okulda çalışıp çalışmadığı fark etmeksizin erken çocukluk eğitiminde sürdürülebilir kalkınma eğitiminin önemine inandıkları görülmüştür. Eko okul olan okullarda görev yapan öğretmenlerin daha önce yaptıkları sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik daha fazla deneyime sahip oldukları görülmüştür. Sürdürülebilir kalkınma eğitimi etkinliklerinin uygulama zorlukları sorulduğunda eko okul olan ve eko okul olmayan okullarda çalışan öğretmenler genelde aynı cevapları vererek materyal eksikliğinden ve sürdürülebilir kalkınma eğitime yönelik formal eğitim eksikliklerinden bahsetmişlerdir.

Öztürk ve Olgan (2016), okul öncesi ğretmenlerinin çocukluklarında doğa ile yaşadıkları deneyimlerin sürdürülebilir kalkınma için eğitime ilişkin görüşlerine etkisini incelemişlerdir. Araştırma rneklemini Türkiye'nin Ankara, Eskişehir, Antalya, İstanbul illerinde görev yapan 838 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada "Okul ncesi ğretmenlerinin Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi'nin nemi Konusunda Görüşleri" isimli ölçek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi ğretmenlerinin çocuklukta doğa ile yaşadıkları deneyimlerin sürdürülebilir kalkınma eğitiminin önemi ile ilgili görüşlerini etkilediğini tespit etmişlerdir.

Soysal (2016) doktora tez çalışmasında sınıf ğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma eğitime karşı yeterlilik algıları belirlemek amacıyla üç soruya cevap aramıştır. Birincisi, sınıf ğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumları nedir? İkincisi sınıf ğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim konusuna yönelik yeterlilik algıları nedir? nc soru ise sınıf ğretmenliği programı sürdürülebilir kalkınma için gerekli öğrenme fırsatları içeriyor mu? Araştırmacı bu sorularının cevaplarını ararken karma yöntemlerden sıralı açıklayıcı desen kullanmıştır. Araştırmanın rneklemini Türkiye'de bulunan 12 üniversiteden 1008 sınıf ğretmeni adayı oluşturmaktadır. Veriler araştırmacının hazırladığı veri toplama araçlarıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda sınıf ğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Katılımcıların tutumlarının ve yeterliliklerinin üzerinde yaşadıkları şehirlerin kalkınmışlık düzeyi etkili olduğu görülürken ebeveynlerinin eğitim düzeyinin herhangi bir etkisi olmadığı görülmüştür. Sınıf ğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik

tutumlarının olumlu olması eğitime yönelik yeterlilik algılarının da olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Yapılan doküman analizinde sınıf öğretmenliği öğretim programı incelenmiş, bazı öğrenme fırsatları içerdiği görülmüştür ancak bunlar derslerin içeriğinde, hedef ve amaçlarında açıkça belirtilmediği görülmüştür.

Aydın (2019) yaptığı doktora tez çalışmasında aktif öğrenme etkinlikleri ile desteklediği proje temelli öğrenme yönteminin meslek lisesi öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma ile ilgili farkındalıklarını üzerine etkisini araştırmıştır. Projenin örneklemini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Trabzon ilinde bulunan bir imam hatip lisesine devam eden dokuzuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrenciler dört sınıfta öğrenim görmektedir ve 80 kız, 79 erkek olmak üzere toplam 159 kişidir. Sınıflar iki deney ve iki kontrol sınıfı olarak ayrılmıştır. Araştırma bulgularını elde etmek için hem nitel hem de nicel yaklaşımlarla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sürdürülebilir kalkınma eğitimi için deney grubuna uygulanan eğitim modeli uygulamalarının öğrencilerde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili farkındalıkların, tutumların, davranışların ve becerilerin gelişmesine sebep olduğu görülmüştür.

Başgelen Akkaş (2019) sürdürülebilir kalkınma ile ilgili eğitim-öğretim alanında yazılan tezler hakkında araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmacı 7'si doktora, 12'si yüksek lisans olmak üzere toplam 19 adet teze ulaşmış ve incelemiştir. Araştırma yapılırken önceden hazırlanan tez inceleme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda incelenen tezlerin %52 oranında karma yöntem kullanarak yapıldığı görülmüştür. Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yapılan tez çalışmalarında veri toplama araçları incelendiğinde en çok (%66) doküman incelemesi karşılaşılmıştır.

Akgül (2020), doktora tez çalışmasında sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerini ölçerken bu farklılıkların cinsiyet ile ilişkinin olup olmadığını, sekizinci sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmayla ilgili metaforik algılarının neler olduğunu ve sosyobilimsel konular ile ilgili etkinliklerle sekizinci sınıf öğrencilerinin farkındalıklarının ya da metaforik algıların değişim gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmayı karma yöntemle yürüten Akgül hem nitel hem de nicel yöntemler kullanmıştır. Araştırma örneklemini Ankara ilinin Kahramankazan ilçesinde öğrenim gören 127 sekizinci sınıf öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 64 deney grubu iken 63 öğrenci ise kontrol grubunda yer almaktadır. Araştırma sonucunun nitel kısmında yapılan son testte deney grubu lehine sonuçlanırken cinsiyet

bazında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Araştırma öncesi ve sonrasında öğrencilerin "Sürdürülebilir Kalkınma", "Geri Dönüşüm", "Sürdürülebilir Yaşam" ve "Kaynakların Tasarruflu Kullanımı" kavramlarına yönelik metaforik algıları incelenmiştir. Yapılan betimsel analiz sonucunda sekizinci sınıf öğrencilerinin en fazla “toplum” kategorisi ile ilgili metaforlar ürettiği görülmüştür. Deney grubuna yapılan son uygulamanın sonucunda öğrencilerin “ekonomi” kategorisiyle ilişkiler meteforlarının yapılan ilk uygulamaya göre arttığı görülmüştür. Bunun karşısında kontrol grubunun “çevre” ile ilgili metaforlarının artışının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonunda deney grubu ile yapılan odak grup görüşmelerinde öğrenciler yapılan etkinliklerin kendilerini düşünmeye sevk ettiğini, etkinliklerin farkındalık arttırdığını, ilgi çekici, akılda kalıcı ve eğlenceli olduğunu belirtmişlerdir.

Gürbüz (2020), yazdığı yüksek lisans tez çalışmasında sınıf öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik öz yeterlilik inançlarını ve görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmasında karma yöntem kullanmıştır. Araştırmanın nitel örneklemini Bingöl şehrinde görevde bulunan 56 sınıf öğretmeni oluştururken, nicel örneklemini Bingöl şehrinde görev yapan 277 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Nicel verilerin analizi sonucunda akademik düzey değişkeninde yüksek lisans mezunu öğretmenlerin diğer mezuniyet gruplarındaki öğretmenlere göre lehine fark olduğu görülmüştür. Ancak kıdem, görev yapılan bölge, cinsiyet değişkenlerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Nitel veri analizi yapıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim’in gerekli olduğunu savunurken bu eğitimin okul öncesi dönemden başlayıp tüm ömür sürmesinin gerekliliğine değinmişlerdir.

Aktaş, Dinçol Özgür ve Yılmaz (2020), yapmış oldukları araştırmada Birleşmiş Milletler (BM) 2030 sürdürülebilir kalkınma amaçları ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılından beri uygulanan ilköğretim programlarının arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Programlar incelenirken sürdürülebilir kalkınma amaçları ile ilgili kazanımlar olup olmadığı tespit edilmiş. Çıkan sonuçlar ile frekans hesaplamaları yapılmış. Araştırmanın sonucunda ilköğretim programındaki zorunlu derslerden Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin kazanımlarından bazılarının, bazı sürdürülebilir kalkınma amaçları ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Nousheen, Zai, Waseem ve Khan (2020), çalışmalarında sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile

ilgili bir dersin öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Veriler öğretmen adaylarından iki aşamada toplanmıştır; Birinci aşamada anketi geçerli kılmak için 287 kişiden veri toplanırken, ikinci aşamada oluşturulan deney ve kontrol gruplarından veriler toplanmıştır. Veri analizi için yapısal eşitlik modelleme tekniği, eşleştirilmiş ve bağımsız örneklem t-testleri uygulanmış. Elde edilen verilerin sonuçları, deney grubundaki öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarında olumlu bir değişiklik olduğunu göstermektedir.

Biçer (2021), yazdığı yüksek lisans tez çalışmasında var olan öğretmen eğitiminde sürdürülebilir kalkınma eğitiminin yeri ve önemini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma yöntemini nitel araştırma olarak belirlemiş ve araştırmasını olgu bilim desende tasarlamıştır. Araştırmanın örneklemini sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile ilgili çalışmaları olan akademisyenler oluşturmaktadır. Veri toplama aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme formlarından faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan akademisyenlerin, doğal kaynakların tükenmesiyle konunun önemini arttığını, öğretmen eğitiminde sürdürülebilir kalkınma eğitimiye yönelik uygulamalı derslerin olması gerektiğini, öğretmen adaylarının eğitilmesinin toplumda sürdürülebilir kalkınma ile ilgili farkındalığı artırıcı etken olacağını ifade etmişlerdir.

Toran (2017), erken çocukluk eğitimi için sürdürülebilir kalkınma perspektifi ile Türkiye’de hazırlanmış yayınları analiz etmiştir. İçerik analizi yapılan çalışmanın veri kaynağını 6 bildiri, 4 makale, 4 doktora tezi, 1 yüksek lisans tezi, 1 çeviri kitap ve 1 kitap bölümü oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda yapılan çalışmaların çoğunlukla sürdürülebilir kalkınma farkındalık düzeyine yönelik yapıldığı ve yapılan çalışmaların örneklemini en çok çocukların oluşturduğu onu takiben de öğretmenlerin geldiği saptanmıştır.

2.7.2. Çocuk Kitaplarıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak (2009), yapmış oldukları çalışmada kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla seçtikleri okul öncesi çocuklara yönelik yayınlanan hikâye kitaplarını şiddet ve korku öğeleri açısından incelemişlerdir. İnceleme yaparken veri toplama aracı olarak uzman görüşleri alarak araştırmacı tarafında hazırlanan değerlendirme formu kullanılmıştır. Değerlendirme formu üç bölümden oluşmaktadır. Formun birinci kısmında kitabın künyesine ait bilgiler, ikinci kısmında şiddet, üçüncü kısmında korku öğelerini sorgulayan maddeler bulunmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda incelenen kitapların %8

inin şiddet öğeleri içerdiği, %11'inin ise korku öğeleri içerdiği tespit edilmiştir.

Tepetaş Cengiz (2015), okul öncesi öğretmenlerin resimli öykü kitabı okuma etkinlikleri ile çocukların dil gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Kırşehir ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarından 208 çocuk ve 10 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 48-60 aylık çocukların dil gelişimlerini belirlemek için “Peabody Resim Kelime Testi – 4” kullanırken öğretmenlerin resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinin özelliklerini betimlemek için “Kitap Okumanın Sistemik Değerlendirilmesi (Sytematical Assessment of Book Reading) ölçeğini kullanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri de “Öğretmen Bilgi Formu” ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinde dili kullanma becerileri arttıkça çocukların da dil gelişim düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir.

Kazancı Gül (2018), 5-6 yaş grubu çocuklar için Türkçe yazılmış ve 2000-2007 yılları arasında basılmış resimli çocuk kitaplarıyla 2014 yılında 5-6 yaş çocukları için Türkçe basılmış resimli çocuk kitaplarını hoşgörü, başarı, bilgelik, nezaket, arkadaşlık, saygı, iyiliksever, sevgi, sorumluluk ve mutluluk değerleri açısından farklılık gösterip göstermediğini inceleyen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada incelenmek istenen değerleri içeren bir “Değerler Kontrol Listesi” kullanılmış ve 40 kitap incelenmiştir. Araştırma sonucunda değerlere 2000-2007 yılları arasında Türkçe basılan resimli çocuk kitaplarında 2014 yılında Türkçe basılan resimli çocuk kitaplarından daha az yer verildiğine ulaşılmıştır.

Sağsöz (2020), resimli çocuk kitaplarını barış eğitime ilişkin bileşenler açısından incelemiştir. Türkiye’de en az beş yıldır çocuk edebiyatı üzerine yayım yapan yayınevlerinin 2015 yılında okul öncesi dönemi kitaplarından birinci basımı yapılan 40 kitap araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada Montessori’nin barış eğitimi bileşenlerinden “Bireysel Farkındalık-İç Huzur”, “Toplumsal Farkındalık-Olumlu Kişilerarası İlişkiler ile Çatışma Çözme Beceri”, “Kültürel Farkındalık” ve “Çevre Farkındalığı” alt kategoriler olarak belirlenmiştir. Sağsöz incelediği kitapların dilsel metinlerinde en çok “Toplumsal Farkındalık-Olumlu Kişilerarası İlişkiler” kategorisiyle ilgili veriye ulaşırken görsel metinlerde de en çok “Çevre Farkındalığı” kategorisiyle ilgili veriye ulaşmıştır. En az bulunan kategoriler dilsel metinlerde; “Kültürel farkındalık”, görsel metinlerde; Toplumsal Farkındalık- Çatışma Çözme Becerisi” olarak tespit edilmiştir.

Doğanay (2018), okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarında barış eğitiminin temel kavramlarını incelemek amaçlı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklemini Kayseri şehir merkezi ve merkeze bağlı ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve resmi anaokullarının sınıf kitaplıklarından seçilen 207 kitaptan oluşmaktadır. Barış eğitiminin temel kavramlarını incelemek için araştırmacı tarafında bir liste oluşturulmuştur. Bu liste kitapların yayım bilgileri sorgulayan bölümden ve barış kavramıyla ilgili sevgi, sorumluluk, saygı, iş birliği gibi 15 temadan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda incelenen kitaplarda en çok sevgi temasına ilişkin veriye ulaşılmıştır. En az veriye ulaşılan tema ise öfke yönetimi olmuştur.

Gündoğdu Ayar (2018), tarafından yapılan resimli çocuk kitaplarında çocuğun katılım hakkını incelemek amacıyla yapılan araştırmada 275 resimli çocuk kitabı çalışma grubu olarak belirlenmiştir. İncelenen kitaplarda en çok gönüllü, ilgili, saygılı ile saydam ve bilgilendirici niteliği bulunurken en az güvenli ve riske karşı duyarlı niteliği bulunmuştur.

Sarı (2019), Ali Dayı Çocuk Kütüphanesinden edindiği 200 çocuk kitabını çocuk haklarına yer verme durumlarını incelemiştir. Uzman görüşleri alarak ve Birleşmiş Milletleri Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nden yararlanarak ve uzman görüşleri hazırladığı inceleme formunu kullanmıştır. Bu form gelişimsel, yaşamsal, korunma ve katılım hakları olarak dört alt kategoriden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda incelenen 92 kitapta çocuk haklarıyla ilgili herhangi bir veriye ulaşılmamıştır. Geri kalan 108 kitapta da çoktan aza doğru sırasıyla gelişimsel, yaşamsal, korunma, katılım haklarıyla ilgili veri elde edilmiştir.

Taşdemir (2018), yerli ve yabancı yazarlar/ressamlar tarafından oluşturulmuş 55 resimli çocuk kitabını kültürel farklılık ve benzerlikler açısından değerlendirmeye almıştır. Araştırmada incelenen kitaplarda yerli kitapların çeviri kitaplara göre daha fazla evrensel değer ve kültürel öğeyi barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan Başdağ (2020), tarafından yapılan araştırmada 3-6 yaş grubu çocukları için oluşturulmuş yerli ve yabancı 147 resimli hikâye kitabı matematik kavram ve becerileri açısından incelenmiştir. Kitapların resimleri ve metinleri ayrı ayrı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda kitapların metin kısımlarının %18.88'inde, resim kısımlarının %34.22' sinde matematik kavram becerilerinin yer aldığı tespit edilmiştir. İncelenen kitapların metin ve resim kısımlarında en çok karşılaşılan matematik beceri ve kavramları; karşılaştırma, sıralama ve sayı kavramıdır. Kitapların metin ve resim kısımlarında en az birebir eşleştirme ve gruplama becerilerine yer verilmiştir.

Kütük (2019), eko okullarda çevre eğitimi için kullanılan 118 çocuk kitabının çevre eğitimi öğelerini içerip içermediğini incelemiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitaplarda iklim değişikliğiyle ilgili hiçbir veriye ulaşılmamıştır. İncelenen kitapların en çok biyoçeşitlilik ve doğa, enerji, çöp, su ve atıklar temalarını içerdiği tespit edilmiştir.

Salman Erden (2019), okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanmış resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet olgusunu incelemiştir. Araştırma örneklemi belirlenirken ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Belirlenmiş kitap satış sitelerinin 4-6 yaş çocukları için ayrılmış en çok satanlar listesinde yer alan 27 kitap çeşitli öğelere göre seçilmiş ve araştırmada değerlendirmeye alınmıştır. Kitaplardaki toplumsal cinsiyet olgusunu incelemek isteyen yazar, uzman görüşleri alarak oluşturduğu formu veri toplama aracı olarak kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda kitaplarda cinsiyetçi bir ifadeye rastlanılmamıştır ancak kitapların hem metin hem de resim kısımlarında toplumsal normlarda kabul gören kadın ve erkek özelliklerinin etkisi olduğu görülmüştür.

Tomé-Fernández, Senís-Fernández ve Ruiz-Martín (2019), İspanya’da 30 tane beşinci sınıf öğrenciyi dahil ettikleri çalışmada resimli kitaplar aracılığıyla değerler ve kültürlerarası deneyimleri incelemişlerdir. Araştırmada yer alan iki kitabı seçerken kültürlerarasılık, göç, hoşgörü, çok kültürlülük, değerler vb. ile ilgili anahtar kelimeler kullanarak arama yapılmış. Bu iki kitap sadece göçmenlerin değil, aynı zamanda ev sahibi ülkenin insanların da davranış ve duygularını gösterdiği için seçilmiş. Kitaplar, kültürel çeşitliliğe saygılı bir dille ve beşinci sınıf öğrencilerinin kolayca anlayabileceği edebî bir üslupla yazılmış ve sınıflarda kültürlerarası çatışmaların önlenmesine yönelik oldukça ilgi çekici hikâyeler anlatmaktadır.

Seçilen kitapları yüksek sesle okuyarak ve ardından ortaya atılan farklı konular üzerine tartışmalar yürüterek öğrencilerin bu durumlardan doğan değerlere ilişkin algılarını keşfetmek için yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış. Bu görüşmelerde çocuklara 14 soru sorulmuş. Cevapların analizi için kod ve temalar oluşturulduğu nitel bir çalışma sürdürülmüş. Toplanan cevaplar incelendiğinde seçilen kitaplar üzerinde derinlemesine düşünerek, öğrencilere kültürlerarası çatışmaları önlemek için yardımseverlik, arkadaşlık ve empati gibi önemli değerler kazandırıldığı görülmüş. Araştırma sayesinde öğrenciler ifade özgürlüğüne teşvik edilmiş olduğu görülmüş. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, resimli kitapların, verimli tartışmaları ateşlemek ve öğrenci farkındalığını ve gelen göçmen popülasyonlarının kötü durumuna karşı duyarlılığı artırmak için eğlenceli ve ilgi çekici bir yöntem olabileceğine dair niteliksel kanıtlar sunmaktadır.

Yener (2020), okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış ve ödül almış resimli çocuk kitaplarının metin ve görsel içeriklerini toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemiştir. Örneklemi belirlerken 50 okul öncesi öğretmeninden görüş alınmıştır. Alınan görüşler sonucunda yazarı ve çizeri aynı olan 9 kitap belirlenmiştir. Kitap incelemelerinde kullanılan formlar araştırmacı tarafından revize edilmiş ve yeni bir inceleme formu elde edilmiştir. Araştırma sonucunda metin ve görsel içerikleri incelenen dokuz kitabında toplumsal cinsiyet rolleri açısından olumlu durum sergilediği tespit edilmiştir.

Oran (2020), öğretmenlerden görüş alarak belirlenen 185 resimli çocuk kitabının doğacı zeka alanının; sınıflandırma, doğa sevgisi, farkında olma alt boyutlarına göre hangi özellikleri barındırdığını incelemiştir. Araştırmada incelenen kitapların en az farkında olma boyutuyla ilgili bulguya ulaşılırken en çok sınıflandırma boyutuyla ilgili bulguya ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya alınan kitapların hepsinde doğacı zeka alanının pek çok özelliğine uygun içeriklere rastlandığı için incelenen kitapların tümü eğitimde kullanılabilir kitap olarak önerilmektedir.

Görgün (2020), okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarını felsefi kavramlar açısından incelemiştir. Araştırmasında örneklem olarak 2016-2018 yıllarında internet üzerinde kitap satışı yapan web sitelerinin en çok satanlar listelerini kullanarak belirlediği 229 kitabı kullanmıştır. Kitapların içerik analizi yapılırken araştırmacı tarafından hazırlanan formdan yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda incelenen kitaplarda 23 farklı felsefi kavram bulunmuştur. İncelenen kitaplarda en çok duygular kategorisinde içerik tespit edilirken en az estetik ve toplum felsefesi kategorisinde içerik bulunduğu tespit edilmiştir.

Akbulut (2021), 2018-2020 yılları arasında yerli ve yabancı yazarlar tarafından yayınlanmış rastgele örneklem ile seçilmiş 50 resimli çocuk kitabını MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kavram çizelgesine göre incelemiştir. Doküman incelemesi yapılan araştırmanın sonucunda kavramların tüm kitaplarda geçme oranı %9,9 olarak saptanmıştır. Kitaplarda bulunan kavramların en çok sayı/sayma kategorisinde yer aldığı görülmüştür. Bu sırayı ikinci olarak takip eden kategori ise zıt kavramlar kategorisidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünden araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

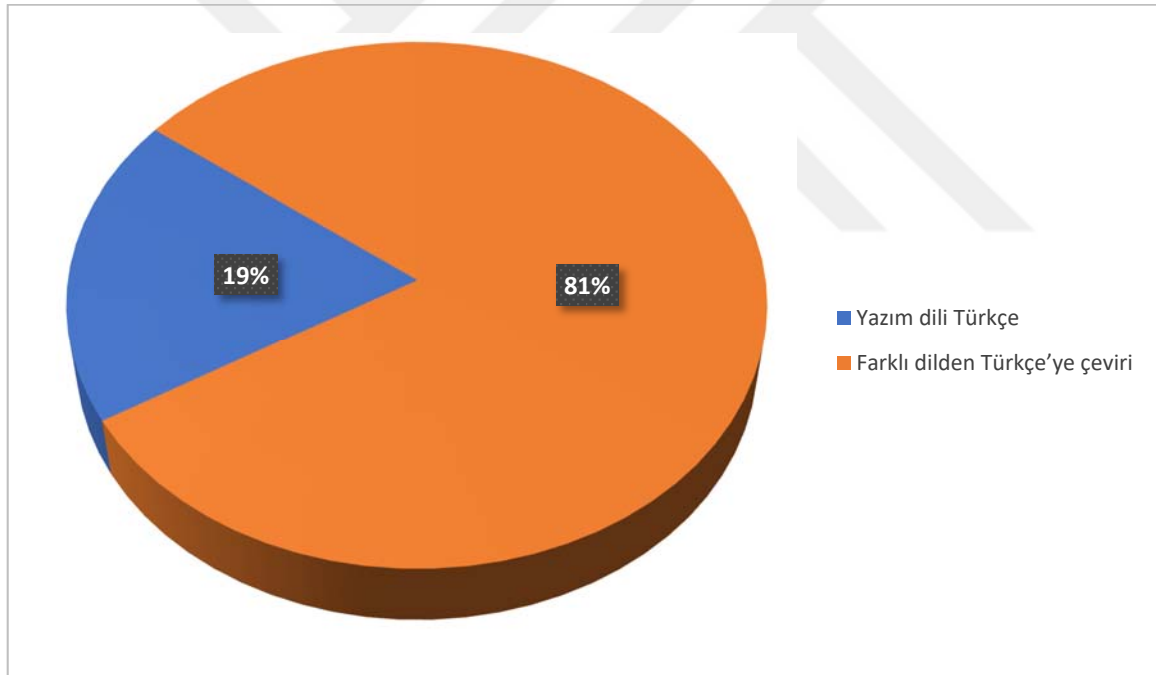
3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarında, UNDP tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermelerinin araştırılmasını hedefleyen bu çalışmada olgubilim yönteminden yararlanılmıştır. Olgubilim, anlamları ortaya çıkarmaya çalışır ve bu anlamları ortaya çıkarmak amacıyla yapılan içerik analizinde sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunularak doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 72).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

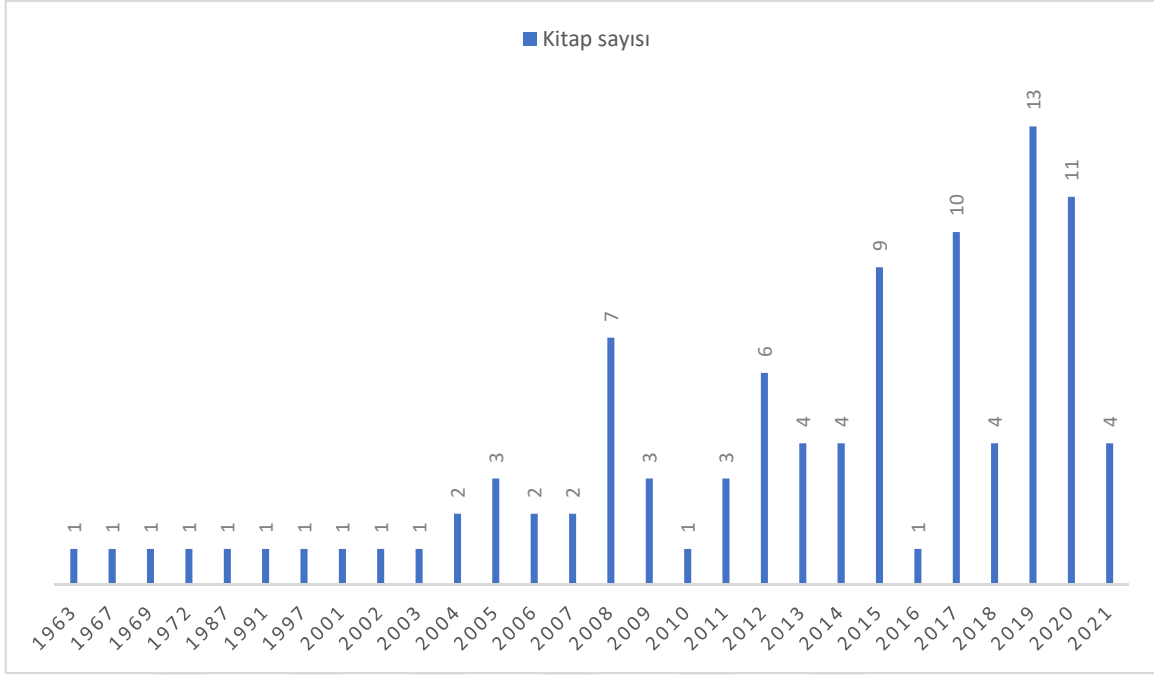
Araştırmanın amacı doğrultusunda, bu araştırmanın evrenini okul öncesi dönem çocukları için yazılan resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için yazılan resimli çocuk kitaplarının sayısının bir hayli fazla olmasından dolayı araştırmanın ve araştırma örnekleminin üstesinden gelinebilmesi için sınırlılığa gidilmiştir. Bu sebeple mevcut araştırmanın örneklemini uygun örneklem doğrultusunda beş yıldır okul öncesi öğretmenliği yapan araştırmacının alandaki deneyiminden yararlanılarak kitaplığında bulunan 52 kitap oluşturmuştur. Uygun örneklemdeki sınırlılıkları göz önünde bulundurarak araştırma sonuçlarında oluşabilecek yanlılığı önlemek adına örnekleme Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi'nde çalışan bir öğretim üyesinin kitaplığında bulunan 97 kitap da dâhil edilmiştir. Bu iki kitaplıkta yer alan kitapların 28 tanesi kesiştiği, 21 tanesinde de metin bulunmadığı için örneklemden

ıkarılmıştır. Bunların sonucunda toplamda 100 kitap araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Uygun rnekleme yöntemi zaman, para ve işgücü kaybını önlemeyi amaçlayan, araştırmacının kolayca ulaşabileceği örneklemden veri toplaması olarak açıklanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Ayrıca okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynlerin kolayca ulaşabileceği yayınları örneklemler olarak seçmek yaygın bir uygulamadır (Günşen ve Uyanık, 2022). Bunun yanında öğretmenlerin çocuklar için uygun resimli kitapları seçmekte zorluk yaşamadığı (Batic, 2019) ve okuma alışkanlığı olan deneyimli öğretmenlerin ders kitabı seçiminde yeterliliğe sahip oldukları (Altun, 2018) görülmektedir. Buradan hareketle bir okul öncesi öğretmeninin ve okul öncesi eğitimi anabilim dalında görev yapmakta olan ğretim üyesinin kütüphanelerinin birleşiminin uygun, ekonomik ve veri açısından zengin bir örneklemler olduğu düşünülmektedir.

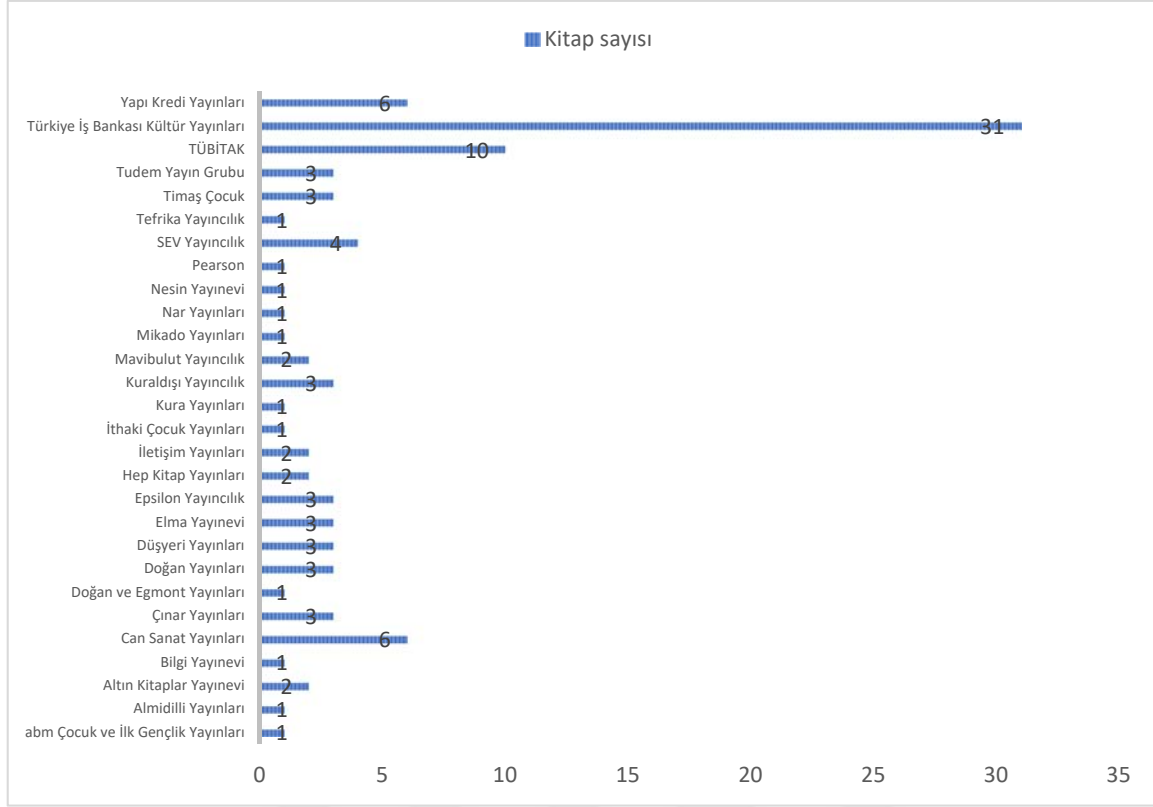
şekil 3. rneklemlerdeki Kitapların Yazım Dili

şekil 3 incelendiğinde incelenen kitapların %19'nun yazım dili Türkçe, %81'nin farklı dilden eviri kitap olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Örneklemdaki Kitapların Basım Yılı

Şekil 4'e göre örnekleme oluşturan kitapların basım yılı incelendiğinde 1963, 1967, 1969, 1972, 1991, 1997, 2001, 2002, 2003, 2010, 2016 basım yıllı 1'er kitap, 2004, 2006, 2007 basım yıllı 2'şer kitap, 2005, 2009, 2011 basım yıllı 3'er kitap, 2013, 2014, 2018, 2021 basım yıllı 4'er kitap, 2012 basım yıllı 6 kitap, 2008 basım yıllı 7 kitap, 2015 basım yıllı 8 kitap, 2017 basım yıllı 10 kitap, 2020 basım yıllı 11 kitap ve 2019 basım yıllı 13 kitap olduğu görülmektedir.

Şekil 5.Örneklemdaki Kitapların Yayınevleri

Şekil 5'e göre araştırmaya dâhil edilen kitapların yayınevlerine göre dağılımı incelendiğinde, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 31, TÜBİTAK yayınları 10, Yapı Kredi Yayınları 6, Can Sanat Yayınları 6, SEV Yayıncılık 4, Tudem Yayın Grubu 3, Timaş Yayınları 3, Kuraldışı Yayıncılık 3, Epsilon Yayıncılık 3, Elma Yayınevi 3, Düşyeri Yayınları 3, Doğan Yayınları 3, Çınay Yayınları 3, Mavibulut Yayıncılık 2, İletişim Yayınları 2, Hep Kitap Yayınları 2, Altın Kitaplar Yayınevi 2, Tefrika Yayıncılık 1, Pearson 1, Nesin Yayınevi 1, Nar Yayınları 1, Mikado Yayınları 1, Kura Yayınları 1, İthaki Çocuk Yayınları 1, Doğan ve Egmont Yayınları, Bilgi Yayınevi 1, Almidilli Yayınları 1, abm Çocuk ve İlk Gençlik Yayınları 1 kitap şeklinde olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Okul öncesi dönem çocukları için basılmış resimli çocuk kitaplarının sürdürülebilir kalkınma amaçları ve hedefleri doğrultusunda incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formu kullanılmıştır. Bu formda BM tarafından yayınlanan sürdürülebilir kalkınmanın 17 amacı

ve 169 hedefi yer almaktadır. Bu amaç ve hedefler yazılarak toplam 186 maddelik bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan bu 186 maddelik form farklı iki üniversitenin Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında görev yapmakta olan iki öğretim üyesine gönderilmiş ve formun Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan orijinalinin bozulmamasının önerilmesi sonucunda değişiklik yapılmadan kullanılmıştır. Formun başında incelenen kitabın künye özelliklerinin incelendiği; kitabın adı, yazarı, yayınevi, basım tarihi ile ilgili kısım bulunmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Mevcut araştırmada veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189) olarak tanımlanmaktadır. Orijinalliği bandrol kontrolü yapılarak kontrol edilen kitaplar, Microsoft Excel programı kullanılarak kitap adı, yazar adı, yayınevi, basım yılına göre listelenmiştir. Listelenen kitaplar Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formu’na göre incelenmiştir. Buna göre her kitap üç kere okunmuş formda olan maddeler “var”, olmayan maddeler “yok” olarak işaretlenmiştir. İncelenen kitaplarda “var” olarak işaretlenen her madde için kitaptaki ilgili bölümlerden alıntılar alınmıştır. Microsoft Word programında amaç ve hedeflerle ilgili başlıklar açılmış kitaplardan alınan alıntılar ilgili başlıkların altına not edilmiştir.

3.5. Veri Analizi

Okul öncesi çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarında, (UNDP) tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içerme durumlarını araştırmayı hedefleyen bu çalışmada resimli çocuk kitaplarının doğasını betimlemek için içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Büyüköztürk ve diğerlerine (2018, s. 259) göre içerik analizi, “belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır”. İçerik analizi prosedürü "metinlerden tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için bir araştırma tekniği" (Krippendorff, 2004, s. 18) veya "mesaj özelliklerinin sistematik, nesnel, nicel analizi" (Neuendorf, 2002, s. 1) olarak da ifade edilmektedir. Literatüre göre içerik analizi yöntemi 4 aşamada gerçekleştirilir. İlk olarak dokümanlara ulaşılır ikinci

aşamada ulaşılan dokümanların orijinalliği kontrol edilir. Sonrasına elde edilen veri analiz edilir ve son olarak analiz edilen veri kullanılır (Yıldırım ve şimşek, 2016).

Yukarıda Yıldırım ve şimşek (2016) tarafından ifade edildiği üzere mevcut çalışmada veri toplama bittikten sonra Microsoft Excel programında listelenen kitaplar içerik bulundurup bulundurmama durumuna göre filtrelenerek kaç kitapta veri olduğu tespit edilmiştir. Microsoft Word programına not edilen alıntılara göre hangi amaç ve hedefte kaç tane içerik var olduğu bu içeriklerin hangi kitaplarda bulunduğu ile ilgili analizler yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

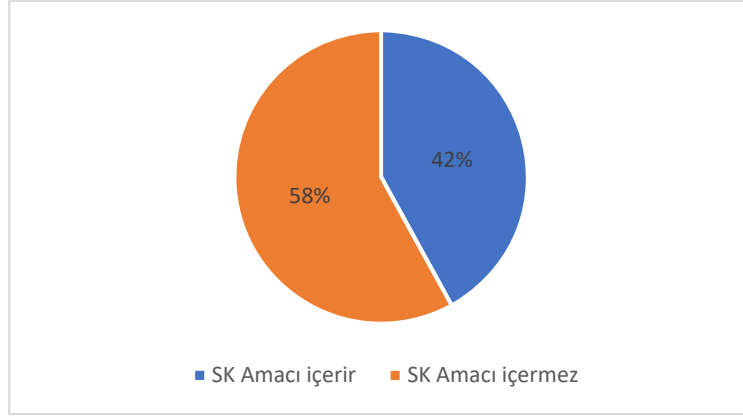
Bu bölümde çocuk kitaplarının analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilecektir.

İncelenen kitaplar sürdürülebilir kalkınmanın BM tarafından belirlenen 17 amacı ve bu amaçların altında yer alan 169 hedefe göre analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda incelenen kitapların 42 tanesinde amaçlar ve hedeflerle ilgili bulguya ulaşılmıştır. Geriye kalan 58 kitapta herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Bulguya rastlanan 42 kitapta sürdürülebilir kalkınmanın 17 amacından sadece 11 tanesiyle ilgili (%64,7) bulgu bulunurken 6 amaç ve altındaki 61 hedef ile ilgili herhangi bir veri elde edilememiştir. 17 Amaç arasından en çok “karasal yaşam” ve “sürdürülebilir şehirler ve topluluklar” maddeleriyle ilgili bulguya rastlanmıştır. Bu iki maddede ki bulgular ise incelenen 100 kitabın 15 tanesinde yer almaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma amaçları altında 169 hedef bulunmaktadır. Bulguya rastlanan 11 amacın altındaki 108 hedef içerisinde ise sadece 24 hedef (%22,2) ile ilgili bulgu mevcuttur. Toplamda 169 hedeften sadece 24 tanesiyle ilgili bulguya erişildiği düşünüldüğünde hedeflerin sadece %14,20’si hakkında bulgu mevcuttur. 169 hedef arasından en çok “Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması” maddesiyle ilgili bulgu elde edilmiştir. Bu madde incelenen kitapların 15 tanesinde geçmektedir.

4.1. Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını İçerme Durumu

Şekil 6’ya göre incelenen kitapların %42’si SK amaçlarını içerirken %58’inde SK amaçları ile ilgili herhangi bir bulguya ulaşamamıştır.

Şekil 6. Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını İçerme Durumu

4.2. Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Basılan Resimli Çocuk Kitaplarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İlgili İçerik Bulguları

İncelenen kitaplarda sürdürülebilir kalkınmanın “yoksulluğa son”, “erişilebilir temiz enerji”, “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme”, “sanayi, yenilikçi ve altyapı”, “eşitsizliklerin azaltılması”, “amaçlar için ortaklıklar” amaçlarıyla ilgili bulgu bulunamamıştır.

Tablo 1. Açlığa Son Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
2. Açlığa Son: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğine ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek	11
2.1. Güvenilir ve besleyici gıdaya evrensel erişim	7
2.2. Yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması	4
2.3. Küçük ölçekli gıda üreticilerinin verimlilik ve gelirlerinin iki katına çıkarılması	-
2.4. Sürdürülebilir gıda üretimi ve dayanıklı tarım uygulamaları	-
2.5. Gıda üretiminde genetik çeşitliliğin sürdürülmesi	1
2.A. Kırsal altyapı, tarımsal araştırma, teknoloji ve gen bankalarına yatırım yapılması	-
2.B. Tarımsal ticaret kısıtlamalarının, piyasa sapmalarının ve ihracat teşviklerinin önlenmesi	-
2.C. Gıda emtia piyasalarında istikrarın ve bilgiye zamanında erişimin sağlanması	-

“Açlığa son” ile ilgili içeriğe 11 kitapta ulaşılmıştır. “Açlığa son” amacının altında yer alan “güvenilir ve besleyici gıdaya evrensel erişim” hedefiyle ilgili 7 tane, “yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması” hedefiyle ilgili 4 tane, “gıda üretiminde genetik çeşitliliğin sürdürülmesi” hedefiyle ilgili 1 tane içeriğe rastlanılmıştır. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Güvenilir ve besleyici gıdaya evrensel erişim hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“bol bol meyve ve sebze yerim.” (Norac, 2008, Büyük Annem Bir Yıldız, s.7)
“Makarnayı o kadar çok seviyorum ki koca bir tencere makarnayı tek başıma bitirebilirim.” (Cabrera&Montaner, 2014, Ölçülü Olmaya Değer, s.7).
“Önce şu meyveleri iyice bir inceleyelim. Doğa bizimle konuşur ve hangilerinin bizim için zararlı olabileceğini anlatır. Örneğin şu masmavi olanlar karın ağrısı yapar. Ama ahududu ve böğürtlen hem yararlı hem de lezzetlidir; hatta onları yerken parmaklarımızı yalarız.” (Cabrera&Montaner, 2014, Ölçülü Olmaya Değer, s.30).
“Babasıyla mutfaka girip birlikte kurabiye yapmışlar.” (Yenice, 2020, Kırmızı Başlıklı Kız, s.2).
“.....sebzelerle pişirdikleri çorbayı prene içirdiler.” (Hükümenoğlu,2020, Pamuk Kalpli Prenses ve Yedi Cüceler, s.13).
“akşam yemeğinden sonra.....kahvaltını bitirmelisin...” (Kozikoğlu, 2019, Sırası mı Şimdi?, s.5).
“Babası kahvaltı için omlet hazırlıyordu.” (Demont, 2017,Kırmızı Çanta, s.23).
“... Bu kuruluşların bazıları yiyecek bulmanın zor olduğu bölgelerde çalışır.” (Green, 2019, İyilik, s.28).

Yukarıda verilen örneklerde kitaplardaki karakterler güvenilir ve besleyici gıdaya rahatlıkla erişebildiği, kahvaltı, akşam yemeği gibi öğünlerin sağlıklı bir günlük yaşamın rutini olduğu ile ilgili mesajlar yer almaktadır. Örnekleme yer alan “İyilik” isimli kitabında güvenilir ve besleyici gıdaya erişim sağlayamayan insanların varlığından söz edilmiştir.

Yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Abur cubur alalım diye tutturmam. Ben akıllı bir çocuğum abur cuburun büyümeme yardım etmeyeceğini bilirim.” (Norac, 2008, Büyük Annem Bir Yıldız, s.7).
“Sağlıklı olmak için beslenmeme dikkat etmem gerekir.” (Cabrera, 2011, Çevremize Özen Göstermek, s.22).
“Güzelce büyümek için yiyecek ve içeceğimin olmasına hakkım var.” (Serres, 2009, Çocuk Olmaya Hakkım Var, s.8).
“Çok önemliydi kahvaltı.” (Şahinkanat 2008, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, s.4).

İncelenen kitaplarda yetersiz ya da sağlıksız beslenmenin zararlı, yemek öğünlerin önemli olduğu ile ilgili içerikler yer almaktadır.

Gıda üretiminde genetik çeşitliliğin sürdürülmesi hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Kral ülkedeki bütün tohumlara el koymuştu.” (Arslan, 2020, Rapunzel kitabından, s.1).

Sürdürülebilir kalkınmada gıda üretiminde genetik çeşitliliğinin sürdürülmesi hedeflenirken amaç tohumların korunması, genetiği bozulmadan çoğaltılmasına değinilmiştir. “Rapunzel” kitabında da kral tarafından tohumlara el koyulması sonucunda yaşanan olumsuzlar anlatılmaktadır.

Tablo 2. Sağlık ve Kaliteli Yaşam Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam: Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak	3
3.1. Anne ölümlerinin azaltılması	-
3.2. 5 yaş altında ölümler tüm ölümlerin sona erdirilmesi	-
3.3. Bulaşıcı hastalıklarla mücadele	-
3.4. Bulaşıcı olmayan hastalıklardan kaynaklanan ölümlerin azaltılması ve ruh sağlığının desteklenmesi	-
3.5. Madde bağımlılığının tedavi edilmesi ve önlenmesi	-
3.6. Trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmaların ve ölümlerin azaltılması	3
3.7. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı, aile planlaması ve eğitime evrensel erişim	-
3.8. Evrensel sağlık güvencesine ulaşılması	-
3.9. Tehlikeli kimyasallardan ve kirlilikten kaynaklanan ölümlerin ve hastalıkların azaltılması	-
3.A. DSÖ Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin uygulanması	-
3.B. Karşılabilir aşı ve ilaçlar için araştırma-geliştirme ile bunlara evrensel erişimin desteklenmesi	-
3.C. Gelişmekte olan ülkelerde sağlık finansmanının artırılması ve sağlık iş gücünün destelenmesi	-
3.D. Küresel sağlık riskleri için erken uyarı sistemlerinin iyileştirilmesi	-

“Sağlıklı ve kaliteli yaşam” ile ilgili içeriğe 3 kitapta ulaşılmıştır. Bu içeriklerin 3’ünde “Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam” amacı altında yer alan “Trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmaların ve ölümlerin azaltılması” hedefiyle ilgilidir. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmaların ve ölümlerin azaltılması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Tıpkı trafikte taşıtların durmasını sağlayan kırmızı ışık gibi, plajdaki kırmızı bayrak da, yüzmenin yasak olduğunu ifade eder.” (Cabrere&Montaner, 2014, Ölçülü Olmaya Değer, s.28).

“Büyükler çok hızlı araba kullandıklarında, başka bir büyük, genellikle de bir polis onlara yasaya uymadıkları için ceza kesiyor.” (Moore-Mallinos, 2008, Çocuk Olmak Çok Zor, s.4).

“....yaya geçidinde karşıdan karşıya geçtiği sırada trafik polisi onu durdurdu....” (Demont, 2017,Kırmızı Çanta, s.15).

Araştırmadan incelenen 100 kitabın 3 tanesinde trafik kazalarını önlemeye yönelik var olan trafik kurallarıyla ilgili içeriğe rastlanmıştır.

Tablo 3. Nitelikli Eğitim Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
4. Nitelikli Eğitim: Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam fırsatlarını teşvik etmek	5
4.1. Ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretim	1
4.2. Nitelikli okul öncesi eğitime eşit erişim	-
4.3. Karşılabilir teknik, mesleki ve yükseköğretime eşit erişim	3
4.4. Finansal başarı için gerekli niteliklere sahip insan sayısının artırılması	-
4.5. Eğitimde ayrımcılığın bitirilmesi	2
4.6. Evrensel sözel ve sayısal okuryazarlık	-
4.7. Sürdürülebilir kalkınma ve dünya vatandaşlığı eğitimi	1
4.A. Kapsayıcı ve güvenli okullar inşa edilmesi ve mevcutların iyileştirilmesi	-
4.B. Gelişmekte olan ülkeler için yükseköğretim burs imkanlarının artırılması	-
4.C. Gelişmekte olan ülkelerde nitelikli öğretmen arzının artırılması	-

“Nitelikli eğitim” amacı ile ilgili içeriğe 5 kitapta ulaşılmıştır. Bu içeriklerden 1’er tanesi “ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretim”, “karşılabilir teknik, mesleki ve yükseköğretime eşit erişim” ve “sürdürülebilir kalkınma ve dünya vatandaşlığı eğitimi” 2 tanesi “eğitimde ayrımcılığın bitirilmesi” hedefiyle ilgilidir. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretim hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Para ödemedi okula gitmeye hakkım var.” (Serres, 2009, Çocuk Olmaya Hakkım Var, s.15).

Biborka (2022) göre sürdürülebilir kalkınma amaç ve hedefleri insan haklarına dayanmaktadır ve bu kapsamda çocuk haklarının da içeriğe yorumlanması gerekmektedir. Ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretim hedefiyle ilgili içerikte çocuk haklarıyla ilgili yazılmış bu kitapta yer almaktadır.

Karşılabilir teknik, mesleki ve yükseköğretime eşit erişim hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“...üniversiteye başladı.” (Kozikoğlu, 2019, Sırası mı Şimdi?, s.15).

“Sırası mı Şimdi?” kitabında karakter üniversiteye başlayarak okuyucusu olan çocukları yükseköğrenimden haberdar etmektedir.

Eğitimde ayrımcılığın bitirilmesi hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Duyamamak okulda başarılı olamayacağım anlamına gelmiyor.” (Moore-Mallinos, 2011 Duyamamak Böyle Bir Şey, s.5).

“Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu okula gitmeme engel değil.”

(Pollack&Belviso, 2009, Bir Türlü Yerimde Duramıyorum!, s.8).

Yukarıdaki kitaplarda engelli çocuklarında herhangi bir ayrımcılık yaşamadan okula gitmeye, eğitim almaya hakları olduğundan bahsedilmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ve dünya vatandaşlığı eğitimi hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Herkes değerlidir ve hepimizin paylaşabileceği yetenekleri vardır.” (Green, 2019, İyiilik, s.26).

“İyilik” kitabında insanlar arasında herhangi bir ayrımcılık yapılmaksızın herkesin değerli olduğuna değinilirken dolaylı olarak dünya vatandaşlığı farkındalığı verilmiştir.

Tablo 4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının güçlenmesi	7
5.1. Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması	4
5.2. Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddet ve istismarın ortadan kaldırılması	2
5.3. Zorla evlendirme ve kadın sünnetinin bitirilmesi	-
5.4. Ücretsiz bakım hizmetine değer biçilmesi ve hane içi sorumlulukların paylaşımının teşvik edilmesi	-
5.5. Kadınların siyasi, ekonomik ve kamusal yaşamda tüm karar alma düzeylerinde tam ve etkili katılımı ve liderlik için eşit fırsatlar sağlanması	4
5.6. Üreme sağlığı ve haklarına evrensel erişim	-
5.A. Ekonomik kaynaklar, emlak mülkiyeti ve finansal hizmetlerde eşit haklar	-
5.B. Kadınların güçlenmesinin teknoloji yoluyla desteklenmesi	-
5.C. Toplumsal cinsiyet eşitliği için uygulanabilir mevzuatın ve politikaların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi	-

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” ile ilgili içeriğe 7 kitapta ulaşılmıştır. Bu içeriklerden 5 tanesi “kadınlar ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması”, 4 tanesi “kadınların siyasi, ekonomik ve kamusal yaşamda tüm karar alma düzeylerinde tam ve etkili katılımı ve liderlik için eşit fırsatlar sağlanması” hedefleriyle ilgilidir. İçeriklerden 1 tanesi de “kadınlar ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddet ve istismarın ortadan kaldırılması” hedefiyle ilgili olduğu görülmüştür. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Kız da olsam erkek de olsam aynı haklara, eşitliğe sahibim.” (Serres, 2009, Çocuk Olmaya Hakkım Var, s.16).

“....bu sürede kızlarla erkeklerin birbiriyle eşit olduğunu anlatan bir sürü hikaye yazılmış.” (Uslu, 2020, Kurbağa Prens, s. 18).

“Babası kahvaltı için omlet hazırlıyordu.” (Demont, 2017, Kırmızı Çanta, s.23).

“Babasıyla mutfığa girip birlikte kurabiye yapmışlar.” (Yenice, 2020, Kırmızı Başlıklı Kız, s.2).

“prens boş oturmak istemedi yerleri süpürdü, cam sildi, çamaşır yıkadı, yemek yaptı.”(Hükümenoğlu,2020, Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler, s.18).

“...becerikli kızlar ve oğlanlar....””(Hükümenoğlu,2020, Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler, s.15).

Araştırmada incelenen kitapların 5 tanesinde kadın ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık ile ilgili içeriğe rastlanmıştır. Bu kitapların ikisinde açıkça eşitlikten bahsederken diğer üç kitapta dolaylı olarak eşitliğe dikkat çekilmiştir.

Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddet ve istismarın ortadan kaldırılması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“...kızların aklını ve bilgisini küçümsüyordum.” (Uslu, 2020, Kurbağa Prens, s. 16).

Araştırmada incelenen “Kurbağa Prens” kitabında karakterin kızlara kaba davranıp küçümsediğini ancak sonrasında bunun yanlış olduğunu farkına vardığı anlatılmaktadır.

Kadınların siyasi, ekonomik ve kamusal yaşamda tüm karar alma düzeylerinde tam ve etkili katılımı ve liderlik için eşit fırsatlar sağlanması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler” kitabında kadınların da meslek sahibi olabileceği ile ilgili içerik vardır. “Önce Hayal” kitabında ise bir mesleği yapmak için cinsiyetinin bir önemi olmadığına değinilmiştir.

“Ailesinde kadın erkek herkes terziydi.” (Lieberman, 2019, Önce Hayal, s.7).

“kız ve erkek toplam 7 cüce vardı bu cücelerin farklı farklı meslekleri vardı.” (Hükümenoğlu,2020, Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler, s.16).

“Sinderella’nın Bilmecesi”, “Kurbağa Prens”, “Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler” kitaplarında kadınların ülke yönetiminde söz sahibi olabilecekleri ile ilgili içerikler bulunmaktadır.

“Yaşadıkları ülkenin başında prenses ve prens varmış.” (Arslan, 2020, Sinderella’nın Bilmecesi, s.3).

“..... vezir seçmek için aklına güvenen tüm kadın ve erkekleri baloya çağırmışlar.” (Arslan, 2020, Sinderella’nın Bilmecesi, s.2).

“...ülkeyi kızları yönetmeye başlamış.” (Uslu, 2020, Kurbağa Prens, s.2).

“Ülkeyi kral ve kraliçe birlikte yönetiyormuş.....”(Hükümenoğlu,2020, Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler, s.1).

Tablo 5. Temiz Su ve Sanitasyon Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
6. Temiz Su ve Sanitasyon: Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak	2
6.1. Güvenli ve karşılanabilir içme suyu	-
6.2. Açık alanlarda dışkılamanın sona erdirilmesi, sanitasyon ve hijyene erişimin sağlanması	-
6.3. Su kalitesi, atık su yönetimi ve güvenli yeniden kullanımın iyileştirilmesi	-
6.4. Su kullanımında etkinliğin artırılması ve tatlı su arzının güvence altına alınması	-
6.5. Bütünleşik su kaynakları yönetiminin uygulanması	-
6.6. Su ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi	2
6.A. Gelişmekte olan ülkelere yönelik su ve sanitasyon desteğinin artırılması	-
6.B. Su ve sanitasyon yönetiminde yerel katılımın desteklenmesi	-

“Temiz su ve sanitasyon” ile ilgili içeriğe 2 kitapta karşılaşılmıştır. Bu içeriklerden 2’si de “su ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi” hedefiyle ilgilidir. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Su ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Yağmur yağdığında su damlaları bulutlardan yere düşer. Düşüklerinde nehirlerle karışırlar ya da toprağın içine sızarlar... su döngüsü yeniden başlar” (Joyce, 2019, Küçük Yağmur Damlası, s.24).

“Kısa bir süre sonra eriyip parıltılı bir su birikintisine döndük güneşte. Ardından buharlaşıp yükseldik göğe, yerdeki zamanımız dolmuştu bile.” (Fossey, 2019, Küçük Kar Tanesi, s. 18).

“Hava çok soğuk olduğunda bulutların içinde kar taneleri oluşur... Ardından buharlaşarak havada yükselir ve bulutlara geri dönerler” (Fossey, 2019, Küçük Kar Tanesi, s. 25).

Örnekleme yer alan “Küçük Kar Tanesi” ve “Küçük Yağmur Damlası” kitaplarında direkt olarak su ekosisteminin korunması ile ilgili içerik bulunmasa da su döngüsü ve su ekosistemi ile ilgili bilgiler bulundurarak çocuklara farkındalık kazandırdığı düşünülmektedir.

Tablo 6. Sürdürülebilir Şehir ve Topluluklar Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar: Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak	15
11.1. Güvenli ve erişilebilir konutlar	-
11.2. Erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemleri	-
11.3. Kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşme	-
11.4. Kültürel ve doğal dünya mirasının korunması	-
11.5. Doğal afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması	-
11.6. Şehirlerin çevresel etkilerinin azaltılması	-
11.7. Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması	15
11.A. Güçlü ulusal ve bölgesel kalkınma planlaması	-
11.B. Kapsayıcılık, kaynak etkinliği ve afet risk azaltımına yönelik politikaların uygulanması	-
11.C. Sürdürülebilir ve dayanıklı binalar için en az gelişmiş ülkelerin desteklenmesi	-

“Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar” ile ilgili içeriğe 15 kitapta ulaşılmıştır. Bu içeriklerin tümü “güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması” hedefiyle ilgilidir. İncelenen kitaplarda güvenli ve kapsayıcı yeşil alan ve kamusal alanlara örnek dağ, sahil/deniz kıyısı, okul, park, kütüphane, plaj ve orman gibi mekânlar yer almaktadır. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Babam birlikte dağlarda bir gezintiye çıkmıştık.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Dinlemeye Değer, s.6).

“Arkadaşım, parka gitmenin en kestirme yolu, benim izlediğim yol diye ısrar ediyordu.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Dinlemeye Değer, s.17).

“Bir gün Ozan ve Ela sahilde oynuyormuş.” (Barnard, 2017, Ben Yapmadım, s.14).

“Ben ve arkadaşım kütüphanede konuşuyorduk.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Dinlemeye Değer, s.29).

“Okulumuza yeni gelen kızın ağlamayı bırakıp dinlemesi için.....”(Cabrere ve Montaner, 2014, Dinlemeye Değer, s.21).

“Okula gitmemiz gerek.” (Moore-Mallinos, 2008, Çocuk Olmak Çok Zor, s.4).

“....kütüphaneye gittiğimizde kütüphane görevlisi.....”(Moore-Mallinos, 2008, Çocuk Olmak Çok Zor, s.10).

“Koşa koşa parka gidip oynayabildiğim kadar oynamak, okula gidip bir çok şey öğrenmek....” (Moore-Mallinos, 2008, Çocuk Olmak Çok Zor, s.28).

“Okulumun voleybol takımında oynuyorum.....okulda, sınıfta olduğum zamanlarda..... (Moore-Mallinos, 2011 Duyamamak Böyle Bir Şey, s.4).

“Okulda da her şey daha iyi oldu.” (Pollack ve Belviso, 2009, Bir Türlü Yerimde Duramıyorum!,s.20).

“Sahilde harika bir parti düzenliyordu.” (Jones, 2020, Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!, s.1).

“Melisa bugün plaja gidecek. S.10 “Melisa parka gitmeye karar verdi.” (Marshall, 2020, Melisa İle Dört Mevsim, s.7).

“Yan yan koşuyor deniz kıyısında. S.19 “Işıl ışıl denizin kıyısında aynı kabuğu paylaşan üç arkadaş.” (Donaldson, 2004, Bir Kabuğu Paylaşmak, s.6).

“Arda parkta sabah koşusu yapıyordu.” (Dirican, 2019, Dünya’nın Uyuduğu Gün, s.4).

“...okula vardığında kol çantasını sıraya koydu.” (Demont, 2017, Kırmızı Çanta, s.3).

“...okulun ilk günü olduğu gibi...” (Tavano, 2008, Nasıl Başlar, s.9).

“kütüphanede masal saati üçte başlayacaktı.” (Knudsen, 2006, Kütüphanedeki Aslan, s.11).

“Küçük prenses yakındaki ormana gitmeyi çok severmiş.” (Uslu, 2020, Kurbağa Prens, s.3).

“Kendini plaja atabildi.” Donaldson, 2008, Değnek Adam, s.11)

“orman yolunu takip et” (Yenice, 2020, Kırmızı Başlıklı Kız, s.4).

Tablo 7. Sorumlu Üretim ve Tüketim Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
12. Sorumlu Üretim ve Tüketim: Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak	7
12.1. Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim için 10 Yıllık Çerçeve Programının uygulanması	-
12.2. Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve kullanımı	-
12.3. Küresel kişi başı gıda atıkların yarıya indirilmesi	-
12.4. Sorumlu kimyasal ve atık yönetimi	-
12.5. Atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması	7
12.6. Şirketlerin sürdürülebilir uygulamalar ve sürdürülebilirlik raporlaması için teşvik edilmesi	-
12.7. Sürdürülebilir kamu ihale uygulamalarının teşvik edilmesi	-
12.8 Evrensel sürdürülebilir yaşam biçimi anlayışının teşvik edilmesi	3
12.A. Gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir üretim ve tüketime yönelik bilimsel ve teknolojik kapasitelerinin desteklenmesi	-
12.B. Sürdürülebilir turizmin izlenmesine yönelik araçların geliştirilmesi ve uygulanması	-
12.C. Savurgan tüketimi teşvik eden piyasa aksaklıklarının ortadan kaldırılması	-

“Sorumlu üretim ve tüketim” ile ilgili içeriğe 7 kitapta ulaşılmıştır. Bu içerikler “atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması” ve “evrensel sürdürülebilir yaşam biçimi anlayışının teşvik edilmesi” hedefleriyle ilgilidir. İncelenen kitaplarda çocuklara atık çıkartmama, çıkan atığı dönüştürme ve bu davranışların süreklilik göstermesi gerektiğiyle ilgili mesajlar içeren içerikler görülmüştür. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Ama evde plastik ambalajları ve karton kutuları diğer atıklardan ayırmak için renkli çöp kutularımız var. Çöpleri bu şekilde ayrıştırmanın biraz zaman aldığı doğru ancak böyle yaparak gezegenimizi korumaya yardım etmiş oluyoruz.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Ölçülü Olmaya Değer, s.26).

“Sahildeki plastik atıkları toplayacağız.” (Jones, 2020, Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!, s.2).

“Bu paltoyu dedesinin sandığındaki artık parçalardan yapmıştı.” (Lieberman, 2019, Önce

Hayal, s.15).

“bazen birlikte markete gideriz. Önceden yaptığımız listedeki şeyleri ararken, bütün marketi gezeriz.” (Norac, 2008, Büyük Annem Bir Yıldız, s.6)

“Geri dönüşümle çevreyi koruyorum.” (Cabrera, 2011, Çevremize Özen Göstermek, s.12).

“Eski eşyalarımızı dönüştürüp yeniden kullanıyoruz.” (Ghigra, 2012, Yeniden Kullanıyorum, s.14).

“...oyuncaklarım kırılıp bozulunca tamir ediyoruz. Kıyafetlerim eskiyip yıpranınca dikip yeniliyoruz.” (Kozikoğlu, 2019, Harika Bir Uçurtma, s.22).

Evrensel sürdürülebilir yaşam biçimi anlayışının teşvik edilmesi hedefiyle ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Defne, plastik kullanımını nasıl azaltabileceğini düşündü.” (Jones, 2020, Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!, s.4).

“Çöpleri çöp kutusuna atarak, boşa yanan ışıkları söndürerek ve dişlerimizi fırçalarken musluğu kapalı tutarak bunu kolayca yapabiliriz.” (Cabrera, 2011, Çevremize Özen Göstermek, s.14).

“Kullandığımız eşyaları geri dönüştürüyoruz.” (Ghigra, 2012, Yeniden Kullanıyorum, s.1).

“Gereksiz alışveriş yapmam...savurganlık yapanları hiç anlamam.” (Kozikoğlu, 2019, Harika Bir Uçurtma, s.24).

Tablo 8. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
13. İklim Eylemi: İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek	1
13.1. İklimle ilgili afetlere karşı dayanıklılık ve uyum kapasitesinin güçlendirilmesi	-
13.2. İklim değişikliğiyle ilgili önlemlerin politika ve planlara entegre edilmesi	-
13.3. İklim değişikliğiyle mücadele için bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi	1
13.A. Birleşmiş Milletler iklim değişikliği çerçeve sözleşmesinin uygulanması	-
13.B. İklim değişikliği konusunda planlama ve yönetim kapasitesini artıracak mekanizmaların teşvik edilmesi	-

“İklim eylemi” ile ilgili içeriğe 1 kitapta ulaşılmıştır. Ulaşılan içerik “iklim değişikliğiyle mücadele için bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi” hedefi ile ilgilidir. Konu ile ilişkin örnek alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

İklim değişikliğiyle mücadele için bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi hedefi ile ilgili bulgu aşağıdaki gibidir.

“Küresel ısınma canlıları nasıl etkiler?...buzullar hızla erimeye devam ediyor.” (İlgaz, 2021, Penguen Ponky, s.33).

Tablo 9. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
14. Sudaki Yaşam: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak kullanmak	4
14.1. Deniz kirliliğinin azaltılması	2
14.2. Ekosistemlerin korunması ve düzeltilmesi	1
14.3. Okyanus asitlenmesinin azaltılması	-
14.4. Sürdürülebilir balıkçılık	-
14.5. Kıyı ve deniz alanlarının korunması	-
14.6. Aşırı avlanmaya katkı sağlayan teşviklerin kaldırılması	-
14.7. Deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımından elde edilen ekonomik faydaların artırılması	-
14.A. Okyanus sağlığına yönelik bilimsel bilgi, araştırma ve teknolojinin artırılması	-
14.B. Küçük ölçekli balıkçıların desteklenmesi	2
14.C. Uluslararası deniz hukukunun uygulanması ve yürütmesi	-

“Sudaki yaşam” ile ilgili içeriğe 4 kitapta ulaşılmıştır. Bu içeriklerin 2’ser tane “deniz kirliliğinin azaltılması” ve “küçük ölçekli balıkçıların desteklenmesi” hedefleriyle ilgilidir. İçeriklerden 1 tanesi de “ekosistemlerin korunması ve düzeltilmesi” ile ilgili olduğu görülmüştür. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Deniz kirliliğinin azaltılması hedefi ile ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“... tüplü kurt benim adım... Nerede çöp görsem emer yok ederim” (Donaldson, 2004, Bir Kabuğu Paylaşmak, s.22).

“Denizgülü boş bir dondurma kabı buldu. Yengeç bir kâğıt bardağa kuruldu.” (Donaldson, 2004, Bir Kabuğu Paylaşmak, s.17).

“....önce sahildeki plastik atıkları toplayacağız. Okyanuslardaki atıklar bir süre sonra kıyıya vuruyor. .” (Jones, 2020, Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!, s.4).

“Bir Kabuğu Paylaşmak” isimli kitapta denizlerin kirliliğinden deniz canlılarının nasıl etkilendiği anlatılmaktadır. “Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!” kitabında da deniz kirliliğine dikkat çeken içerikler yer almaktadır.

Ekosistemlerin korunması ve düzeltilmesi hedefi ile ilgili bulgu aşağıdaki gibidir.

“Bu plastikler hem bu güzel kumsala hem de okyanus canlılarına zarar veriyor.” (Jones, 2020, Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!, s.6).

“Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!” kitabında plastik atıkların su ekosistemine verdiği zararı anlatırken çocuklara ekosistemi korumak için yapılabileceklerden bahsetmektedir.

Küçük ölçekli balıkçıların desteklenmesi hedefi ile ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“dedemle balığa gitmeyi çok severim.” (Norac, 2007, Dedem Bir Şampiyon, s.21).

“Balık tutmak,...kolaya kaçarsak o zaman küçük balıklar yakalamış oluruz, onlar da hiç

büyüyemezler ve sulara balık kalmaz.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Çaba Göstermeye Değer, s.32).

Yukarıdaki alıntılar direkt olarak küçük balıkçıların desteklenmesine yönelik olmasa da çocuklara balıkçılık faaliyetleri ile ilgili farkındalık kazandırmaya yöneliktir.

Tablo 10. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
15. Karasal Yaşam: Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak; çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek	15
15.1. Karasal ve Tatlısu ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi	7
15.2. Ormansızlaşmanın durdurulması ve bozulmuş ormanların eski haline döndürülmesi	4
15.3. Çölleşmenin durdurulması ve bozulmuş toprakların eski haline döndürülmesi	8
15.4. Dağ ekosistemlerinin korunmasının sağlanması	1
15.5. Biyoçeşitliliğin ve doğal habitatların korunması	1
15.6. Genetik kaynaklara erişimin ve faydanın adil paylaşımının teşvik edilmesi	-
15.7. Korunan türlerin yasa dışı avlanmasının ve kaçakçılığının ortadan kaldırılması	-
17.8. Karasal ve su ekosistemlerinde istilacı yabancı türlerin önlenmesi	-
15.9. Ekosistem ve biyoçeşitliliğin idari planlama süreçlerine entegre edilmesi	-
15.A. Ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için finansal kaynakların artırılması	-
15.B. Sürdürülebilir orman yönetiminin finanse edilmesi ve teşvik edilmesi	-
15.C. Küresel yasa dışı avlanma ve kaçakçılıkla mücadele edilmesi	-

“Karasal yaşam” ile ilgili içerikler 15 kitapta görülmüştür. Bu içeriklerin 8 tanesi “çölleşmenin durdurulması ve bozulmuş toprakların eski haline döndürülmesi”, 7 tanesi “karasal ve Tatlısu ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi”, 4 tanesi “ormansızlaşmanın durdurulması ve bozulmuş ormanların eski haline döndürülmesi” hedefleriyle ilgilidir. İçeriklerden 1’er tanesi de “dağ ekosistemlerinin korunmasının sağlanması”, “biyoçeşitliliğin ve doğal habitatların korunması” hedefleriyle ilgili olduğu görülmüştür. Konu ile ilişkin örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Karasal ve Tatlısu ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi hedefi ile ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Sağlam dallarımın arasına kuşlar rahat yuvalar yaptı. Dallarım ve yapraklarım tüylü dostlarımın sıcak yatağıydı. Örümcekler ağlarını ördü dallarıma, kaçıştı böcekler bu manzara karşısında. Sincaplar tırmandı üstüme neşeyle, yuvalarını yaptılar en tepelere. (Joyce, 2017, Küçük Meşe Palamudu, s.18).

“Ağaç aralarındaki çalılarda kuytulara gizlenmiş kuşlarla, muhteşem ağlar ören örümceklerle tanışırsın. Ağaçların arasında biraz yürürsen ağaçkakanların yuvasını, ağaçların üzerindeki yosunları, sarmaşıkları ve dökülen yaprakları görürsün.” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.10).

“Yaprakların şekillerini incelersen ormanda farklı türde birçok ağaç olduğunu keşfedersin.” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.13).

“Ormanda köşe bucak gezersen otların arasından yükselen şapka takmış mantarları; yüzlerce canlının yuvasını keşfedersin.” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.14).

“Buraya son gelişimizde o kadar çok gürültü vardı ki kuşlar korkup uzaklara uçmuştu. Ama artık biliyorum; ördeklerin yuvalarından çıkmalarını görmek ya da bir martının suya dalıp kurbağa yakalayışını izlemek istiyorsam, sessiz olup biraz beklemem gerek.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Dinlemeye Değer, s.35).

“Melisa’nın evinin çevresindeki ağaçlar, yemyeşil yapraklarla kaplandı.” (Marshall, 2020, Melisa İle Dört Mevsim, s.5).

“kuş elma ağaçlarından birinin dalına konuvermiş.” (Dede, 2021, Kanatlarım Var Benim, s.12).

“Nehir bütün güzelliğiyle akmış. Akıyormuş Nehir’in güzelliğine hayret etmiş...Nehir kıyısında bir ipek otu görmüş.” (İnceer, 2020, Noa, Monark Kelebekleri ve Her Şey, s.15).

“...her bir yaprağın ağaçta bir görevi var.” (Godvin, 2015, Çok Küçük Ne Kadar Büyüktür?, s.9).

Yukarıdaki alıntılarda karasal ve tatlısu ekosisteminde pek çok canlının var olduğu ormanın, nehrin pek çok hayvana, bitkiye, mantara ev sahipliği yaptığı anlatılmaktadır.

Ormansızlaşmanın durdurulması ve bozulmuş ormanların eski haline döndürülmesi hedefi ile ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“Binlerce ağacın birlikte yaşadığı, toprak ve bitki kokularının havaya karıştığı, kuşların daldan dala uçtuğu, böceklerin yaprak yaprak dolaştığı, örümceklerin ağlar ördüğü.... ve daha birçok canlının yaşadığı, hikayelerin yazıldığı bir orman...” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.2).

“Oyunda torbasını çalı, dal ve yapraklarla dolduran kazanıyor. Ancak bu, sadece bir oyun değil. Ormanı kuru ot ve çalılardan temizliyoruz ki yangın çıkacak olursa alevler hızlıca etrafa yayılmasın.” (Cabrere ve Montaner, 2014, Çaba Göstermeye Değer, s.26).

“Noa ormanda yürümüş, ormanda yağmur yağmış, ormanda ipek otu görmüş.” (İnceer, 2020, Noa, Monark Kelebekleri ve Her Şey, s.19).

“...kendini düşünen bencil ve akılsız biri seçilirse bu güzel ülkenin ormanları çöl olur.” (Arslan, 2020, Sindirella’nın Bilmecesi, s.6).

Elde edilen bulgularda ormanları korumaya yönelik olarak ormanın ne olduğu ve ormanı korumak için neler yapılabilirceği çocuklara anlatıldığı görülmüştür.

Çölleşmenin durdurulması ve bozulmuş toprakların eski haline döndürülmesi hedefi ile ilgili bulgular aşağıdaki gibidir.

“meşe palamutları toprağa düşünce, bir süre sonra filizlenirler.” (Joyce, 2017, Küçük Meşe Palamudu, s.11).

“Kökler toprağın altına doğru büyürken yapraklı bir sürgün gitgide uzar. Artık meşe palamudu fide adı verilen küçük bir ağaçtır. Fide büyür, büyür ve koca bir ağaç olur.” (Joyce, 2017, Küçük Meşe Palamudu, s.24).

“Toprağa yakından bakarsan toprak taneciklerini, orada yaşayan böcekleri ve bitki köklerini görürsün” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.6).

“Toprağın üzerinde ormada yaşayan canlıların bıraktığı izlerle; toprağın biraz altında, toprakta tüneller açan solucanlarla ve böceklerle tanışırsın.” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.12).

“Yol kenarında bir toprak kesitine bakarsan su içmeyi çok seven, toprağa tutunan ve orada yayılıp dallanan ağaçların köklerini görürsün.” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.15).

“Tohumlar köklerini toprağa salıyor bitkiye dönüşüyorlar.” (Carle, 1987, Minik Tohum, s.16).

“Toprağa düşen tohumları bulmak istersen henüz fidan olan ağaçları fark edersin.” (Düzgün Baytekin, 2021, Bir Orman, s.15).

“Topraktaki tohumlar fidana dönüşünce aralarında konuşmaya başladı.” (Dede, 2021, Biri, Diğeri, Öteki, Beriki, s.13).

“Ağaçlar toprağın altında başlar hayatına....” (Tavano, 2008, Nasıl Başlar, s.16).

“....her ağacın büyüebilmek için bir tohuma ihtiyacı var.” (Godwin, 2015, Çok Küçük Ne Kadar Büyüktür?, s.10),

“....toprak eskisi gibi tavlı değildi, toprak iyice kurudu, çoraklaştı...Çorak araziye yeniden bereketli toprağa dönüştürdü.” (Freedman, 2019, Carl ve Yaşamın Anlamı, s.21).

“tohumlarım yeşerdi.” (Freedman, 2019, Carl ve Yaşamın Anlamı, s.21). (Freedman, 2019, Carl ve Yaşamın Anlamı, s.26).

“...kurumuş tarlalardan atıyla geçerken....” (Arslan, 2021, Rapunzel, s.8).

“insanları eski tarlalara, sebzelere, meyvelere, yeşil dünyaya kavuşturun...” (Arslan, 2021, Rapunzel, s.13).

Yukarıda bulgularda çölleşmenin durdurulması ve bozulmuş toprakların düzeltilmesi ile ilgili, kitaplarda ağaçların oluşum hikâyelerine, verimli toprağın önemine yönelik içerikler olduğu görülmüştür.

Dağ ekosistemlerinin korunmasının sağlanması hedefi ile ilgili bulgu aşağıdaki gibidir.

“Dağ bütün güzelliğiyle durmuş. Duruyormuş. Dağ’ın güzelliğine hayret etmiş.....Dağ’da bir ipek otu görmüş.” (İnceer, 2020, Noa, Monark Kelebekleri ve Her Şey, s.12).

Kitapta dağ ekosistemlerin korunmasına yönelik içerik açıkça bulunmasa da dolaylı olarak dağın özellikleri ve güzellikleri anlatılarak çocuklara farkındalık kazandırıldığı düşünülmektedir.

Biyçeşitliliğin ve doğal habitatların korunması hedefi ile ilgili bulgu aşağıdaki gibidir.

“Bir zamanlar bahçesi, ağacı ya da herhangi bir yeşilliği olmayan bir şehir vardı.” (Brown, 2020, Meraklı Bahçe, s.3).

“Meraklı Bahçe” kitabında biyçeşitliliğin ve doğal habitatların korunmasına yönelik herhangi bir uygulama olmadığında çıkan sorunlara ve karakterin bir alanı yeşillendirerek

şehirde oluşan gelişmeler anlatılmıştır.

Tablo 11. İklim Eylemi Amacı ve Altındaki Hedeflere İlişkin Bulgular

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	Veri Bulunan Kitap Sayısı
16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak	1
16.1. Şiddetin her yerde azaltılması	-
16.2. Çocukların istismar, sömürü, çocuk ticareti ve şiddetten korunması	1
16.3. Hukukun üstünlüğünün geliştirilmesi ve adalete eşit erişimin sağlanması	-
16.4. Organize suç ve yasa dışı para ve silah akışıyla mücadele edilmesi	-
16.5. Yolsuzluk ve rüşvetin önemli ölçüde azaltılması	-
16.6. Etkili hesap verebilir ve şeffaf kurumların geliştirilmesi	-
16.7. Karar alma mekanizmasının, ihtiyaçlara duyarlı, kapsayıcı ve temsil edici olması	-
16.8. Küresel yönetişimde katılımcılığın güçlendirilmesi	-
16.9. Evrensel yasal kimlik sağlanması	-
16.10. Bilgiye kamu erişiminin sağlanması ve temel özgürlüklerin korunması	-
16.A. Şiddeti önlemek ve terör	-
16.B. Ayrımcı olmayan yasa ve politikaların geliştirilmesi ve uygulanması	-

“Barış, adalet ve güçlü kurumlar” ile ilgili içeriğe 1 kitapta karşılaşılmıştır. Bu içerik “çocukların istismar, sömürü, çocuk ticareti ve şiddetten korunması” hedefiyle ilgilidir. Konu ile ilişkin örnek alıntıya aşağıda yer verilmiştir.

Çocukların istismar, sömürü, çocuk ticareti ve şiddetten korunması hedefi ile ilgili bulgu aşağıdaki gibidir.

“Şiddetin hiçbir biçimine maruz kalmama, çocukluğumu kimse ama hiç kimse istismar etmeden yaşama hakkına sahibim.” (Serres, 2009, Çocuk Olmaya Hakkım Var, s.23).

“Çocuk Olmaya Hakkım Var” kitabında çocukların istismar, sömürü, çocuk ticareti ve şiddetten korunmasına yönelik içeriğe açıkça yer verilmiştir.

Özetle, elde edilen bulgulara göre sürdürülebilir kalkınma amaçlarından en çok “karasal yaşam” ve “sürdürülebilir şehirler ve topluluklar” maddeleriyle ilgili bulguya rastlanmıştır. Bu iki maddede ki bulgular ise incelenen 100 kitabın 15 tanesinde yer almaktadır. İncelenen kitaplarda sırasıyla 11 kitapta “açlığa son”, 7’şer kitapta “toplumsal cinsiyet eşitliği” ve “sorumlu üretim ve tüketim”, 5 kitapta “nitelikli eğitim”, 4 kitapta “sudaki yaşam”, 3 kitapta

“sağlıklı ve kaliteli yaşam”, 2 kitapta “temiz su ve sanitasyon” , 1’er kitapta “iklim eylemi” ve “barış, adalet ve güçlü kurumlar” amaçlarıyla ilgili bulgu elde edilmiştir.

17 Amacın altında yer alan 169 hedefe göre, incelenen kitaplarda 15 tane “Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması” ile ilgili veri bulunarak en fazla veri bulunan hedef olmuştur. 8 Tane “çölleşmenin durdurulması ve bozulmuş ormanların eski haline döndürülmesi” 7 tane “güvenilir ve besleyici gıdaya evrensel erişim”, 7 tane “atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması”, 7 tane “karasal ve tatlısu ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi” verisiyle çoğunlukta görülen hedefler olmuştur. Bu veri sayısını 4’er taneyle “yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması”, “kadınlar ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması”, “kadınların siyasi, ekonomik ve kamusal yaşamda tüm karar alma düzeylerinde tam ve etkili katılımı ve liderlik için eşit fırsatlar sağlanması”, “ormansızlaşmanın durdurulması ve bozulmuş ormanların eski haline döndürülmesi” hedefleri takip etmiştir. Ardından incelenen kitaplarda 3’er tane “evrensel sürdürülebilir yaşam biçimi anlayışının teşvik edilmesi”, “trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmaların ve ölümlerin azaltılması” hedefleriyle ilgili veri görülmüştür. “Eğitimde ayrımcılığın bitirilmesi”, “Su ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi”, “deniz kirliliğinin azaltılması”. “küçük ölçekli balıkçıların desteklenmesi” hedefleri ile ilgili 2’şer tane veri yer almaktadır. En az yer alan hedefler ise 1’er tane olmak üzere, “gıda üretiminde genetik çeşitliliğin sürdürülmesi”, Ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretim”, “karşılabilir teknik, mesleki ve yükseköğretime eşit erişim”, “sürdürülebilir kalkınma ve dünya vatandaşlığı eğitimi”, “kadınlar ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddet ve istismarın ortadan kaldırılması”, “iklim değişikliğiyle mücadele için bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi”, “ekosistemlerin korunması ve düzeltilmesi”, “dağ ekosistemlerinin korunmasının sağlanması”, “biyoçeşitliliğin ve doğal habitatların korunması”, “çocukların istismar, sömürü, çocuk ticareti ve şiddetten korunması” şeklindedir.

En çok veriye ulaşılan kitaplar ise “Kurbağa Prens”, “Ölçülü Olmaya Değer”, “Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!”, “Çocuk Olmaya Hakkım Var!” şeklindedir. Bu kitaplardan her biri farklı farklı 4’er hedef içermektedir. Geri kalan kitaplarda 4’ten az hedef içerdiği görülmüştür.

4.3. Kitaplarda Bulunan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Orijinal Dil, Basım Yılı ve Yayınevi Açısından Analizi

Araştırmada incelenen 100 kitaptan 19 tanesinin orijinal basım dili Türkçe'dir. Bu 19 kitaptan 13'ü (%68.4) sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermektedir. Orijinali Türkçe olan resimli çocuk kitaplarından Can Sanat Yayınları tarafından basılan beş kitabın orijinalinde yabancı dilde basılan kitapların bir uyarlaması niteliğinde olduğu ve yayınevinin bunları “eşit masallar” temasıyla eşitlikçi bir dilde 2020 yılında yeniden yazmasıyla ortaya çıkmıştır. Örnekleme orijinal dilinden Türkçe'ye çevrilen kitap sayısı 81 olup bu 81 kitap içerisinde 29 (%35.8) kitapta sürdürülebilir kalkınma amaçları bulunmuştur.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içeren 42 kitabın basım yılı ortalaması 2014 olup sürdürülebilir kalkınma amacı içermeyen 58 kitabın basım yılı ortalamasının 2009 olduğu görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amacı içeren kitapların en çok 2008 ($f=5$), 2014 ($f=3$), 2017 ($f=3$), 2019 ($f=8$), 2020 ($f=10$) ve 2021 ($f=3$) şeklinde olduğu görülmektedir.

Araştırmanın örnekleminde yer alan kitapların büyük çoğunluğu Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları ($f=31$), TÜBİTAK Yayınları ($f=10$), Yapı Kredi Yayınları ($f=6$) ve Can Sanat Yayınları ($f=6$) tarafından basılmıştır. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılan 31 kitaptan 12'sinde (%38.7) sürdürülebilir kalkınma amaçlarına rastlanmıştır. TÜBİTAK Yayınları tarafından basılan 10 kitaptan 7'sinde (%70), Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan 6 kitaptan 3'ünde (%50) ve Can Sanat Yayınları tarafından basılan 6 kitaptan 5'inde (%83.3) sürdürülebilir kalkınma amaçları bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular tartışılmış, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmanın amacı okul öncesi çocuklarına yönelik basılan resimli çocuk kitaplarında, UNDP tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içerme durumlarını araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda 100 resimli çocuk kitabı incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular ve edinilen sonuçlar tartışılmıştır.

UNICEF (2013)'in Mayıs 2013'te ortaya koyduğu sürdürülebilir kalkınmanın güvenli, sağlıklı ve iyi eğitilmiş çocuklarla başlayacağını ifade eden raporunu da göz önünde bulundurarak, çocukların ve genç insanların sürdürülebilir kalkınmanın temeli ve değişimin güçlü öznesi (Verma ve Petersen, 2018) olduğu söylenebilir. Gelecek kuşaktaki en genç bireyin bile eğitilmesi miras alacakları sorunlara uyum sağlamak ve baş etmeleri gereken problemlerle başa çıkmak için çok önemlidir. Böylelikle bu genç bireyler gezegenin savunucusu olabilir ve gelecek kuşaklar için doğayı ve doğal kaynakları koruyabilirler (Ramanathan, Han, ve Matlock, 2017). Yapılan araştırmalarda da SKE'nin çocukların eğitim hayatlarının her aşamasında yer almasının gerekli olduğu ifade edilmektedir (Davis, 2009).

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının çocuk kitaplarına entegre edilmesi, çocukların zihinlerinde kalıcı bir etki bırakabileceği için önemlidir (Muthukrishnan ve Kelley, 2017). Çocuk kitapları, özellikle çevresel sürdürülebilirlik gibi küresel konularla ilgili olarak görselli bir öğretim aracı olarak kullanılabilir. Von Braun (2017) sürdürülebilir bir kalkınma için katalizör rolü oynayan çocukların potansiyelinin, çocukların toplumdaki önemli rolüne saygı duyan, bunu takdir eden ve çocuk haklarını uygulamaya hazır kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilebileceğini ifade etmekte ve bu farkındalığa ulaşmanın oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi insan haklarına dayanmaktadır ve çocuk haklarının bu bağlamda yorumlanması gerekmektedir (Biborka, 2022). Ancak çocuğun dünya nüfusu içerisindeki yeri ve yukarıda

ifade edilen sürdürülebilir kalkınma potansiyeline karşın, 17 sürdürülebilir kalkınma içerisinde “çocuk” sözünün geçmediği görülmektedir. Her ne kadar bu 17 sürdürülebilir kalkınma amacının içerisinde yer almasa da bu amaçlar altındaki 169 hedef incelendiğinde “çocuk” ifadesine yoksulluk, açlık, sağlık, eğitim, cinsiyet, çevre ve adalet olmak üzere toplamda 7 hedefte 11 defa değinildiği görülmektedir (Cheong, 2017). UNESCO'nun Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim Yol Haritası, Birleşmiş Milletler Gündem 2030'daki 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacını entegre ederek öğrenme ortamlarını dönüştürme ihtiyacını vurgulamaktadır (Chapman & O’Gorman, 2022). Bu bilgiler doğrultusunda öğretmenler sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içeren kitapları kullanmayı tercih ettiklerinde eğitim programlarına küresel bir bakış açısı kazandırarak zenginleştirebilir (Holshouser ve Medina, 2021). Çocuklarla işbirliği yaparak çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre sürdürülebilir kalkınma amaçlarını eğitim programlarına ve etkinliklerine dâhil edebilirler (Vilbar, 2021). Çünkü nitelikli bir eğitim ile sürdürülebilir kalkınma amaçları hakkında farkındalık kazandırılabilir (Holmberg ve Sandbrook, 2019). Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının çocuk kitaplarına entegre edilmesi, çocukların küresel sorunlar hakkında bilgi edinmelerine ve sürdürülebilir kalkınmanın önemi konusunda daha bilinçli olmalarına yardımcı olacağı gibi dolaylı ya da doğrudan sürdürülebilir kalkınma eğitimi verilmiş olacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi (SKE), çocuklar için çeşitli nedenlerden dolayı önemlidir. Bu nedenler örneklendirilirse ilk olarak, herkes için kapsayıcı ve kaliteli bir eğitim sağlayarak Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına katkıda bulunmaktadır (García-Carrión, Molina Roldán, ve Roca Campos, 2018). Çocukların sürdürülebilirlik hakkında nasıl öğrendiklerini ve farkındalık oluşturduğunu ortaya koyar ve bu sayede çocukların deneyerek, araştırarak, duyularını kullanarak ve yereli de göz önünde bulundurarak sürdürülebilir kalkınma eğitiminde hayati paydaşlar olmalarına yardımcı olmaktadır (Green, 2017). UNESCO 1992 yılından bu yana Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimini birincil hedef olarak kabul etmekte ve Birleşmiş Milletler tarafından SKE'yi sürekli olarak desteklenmektedir (Dima ve Meghisan-Toma, 2018). Çocuklar, sürdürülebilirlik mesajlarını kapsayacak şekilde yeniden tasarlanan eğitim sistemlerinde öğrenenler oldukları için sürdürülebilirlik eğitimi yoluyla değişimin araçları olarak konumlandırılmaktadır (Walker, 2017). Sürdürülebilir kalkınma için eğitim konusunda çeşitli bilim dallarında çalışan akademisyenler tarafından kaleme alınan ve SKE'nin önemini ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Karpan, Chernikova, Motuz, Bratanich ve

Lysokolenko, 2020). Sürdürülebilir kalkınmanın üniversite eğitime ve araştırmalarına entegrasyonu önemli bir konu olarak kabul edilmektedir (Wemmenhove ve de Groot, 2001). Sürdürülebilir kalkınma için eğitim ve çevre eğitimi temel olarak doğa deneyimleri, geri dönüşüm ve kaynakların yeniden kullanımı ile ilişkilendirilmektedir (Ärlemalm-Hagsér ve Sundberg, 2016). SKE, çevre eğitimi için önemli olan değişim odaklı yaklaşımları teşvik etmektedir (Whelan, 2005). Son olarak, erken çocukluk döneminde SKE, çocuklar, ebeveynler, öğretmenler, yöneticiler ve dernekler gibi farklı ortaklar arasında işbirliği yoluyla geliştirilebilir ve bu işbirliğinden tüm paydaşlar faydalanabilir (Buil, Roger-Loppacher ve Tintoré, 2019). Bu nedenle, SKE, çocukların geleceği ve dünyanın ve ülkelerin sürdürülebilir kalkınması için çok önemlidir (Bagale, 2015).

Araştırmada resimli çocuk kitaplarının sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içerme oranı %42 olduğu görülmüştür. Bu oranın yeterli olmadığı, sürdürülebilir kalkınma ile ilgili içerik bulunduran kitapların daha fazla olması gerektiği düşünülmektedir. Muthukrishnan ve Kelley (2017), resimli çocuk kitaplarının çocukların zihinlerinde kalıcı izler bırakabileceğinden sürdürülebilir kalkınma ile ilgili içerik bulunmasının önemli olduğuna değinmiştir. Araştırmada incelenen 100 kitaptan 19 tanesinin orijinal basım dili Türkçe'dir. Bu 19 kitaptan 13'ü (%68.4) sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içermektedir. Örneklemde orijinal dilinden Türkçe'ye çevrilen kitap sayısı 81 olup bu 81 kitap içerisinde 29 (%35.8) kitapta sürdürülebilir kalkınma amaçları bulunmuştur. Bu bulgular ışığında orijinal dili Türkçe olan resimli çocuk kitaplarında sürdürülebilir kalkınma amaçlarına daha fazla değinilmesi önemli bir bulgudur. Yayın evlerinin çocuklu resim kitaplarında sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yer vermeye devam etmesinin bu konuda farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarını içeren 42 kitabın basım yılı ortalaması 2014 olup sürdürülebilir kalkınma amacı içermeyen 58 kitabın basım yılı ortalamasının 2009 olduğu görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma amacı içeren kitapların en çok 2008 ($f=5$), 2014 ($f=3$), 2017 ($f=3$), 2019 ($f=8$), 2020 ($f=10$) ve 2021 ($f=3$) yıllarında yoğunlaştığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler Milenyum Bildirgesini yayımladılar (United Nations, 2000). Bu tarihlerin Birleşmiş Milletler tarafından sürdürülebilir kalkınma amaçlarının öncesinde yayımlanan 8 Milenyum Kalkınma Amacının (United Nations, 2000) yayımlanmasından sonra olması bu toplantının çocuk kitapları açısından etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmanın örnekleminde yer alan kitapların büyük çoğunluğu Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları ($f=31$), TÜBİTAK Yayınları ($f=10$), Yapı Kredi Yayınları ($f=6$) ve Can Sanat Yayınları ($f=6$) tarafından basılmıştır. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

tarafından basılan 31 kitaptan 12'sinde (%38.7) sürdürülebilir kalkınma amaçlarına rastlanmıştır. TÜBİTAK Yayınları tarafından basılan 10 kitaptan 7'sinde (%70), Yapı Kredi Yayınları tarafından basılan 6 kitaptan 3'ünde (%50) ve Can Sanat Yayınları tarafından basılan 6 kitaptan 5'inde (%83.3) sürdürülebilir kalkınma amaçları bulunmuştur. Bu anlamda Can Sanat Yayınları tarafından basılan beş kitabın “eşit masallar” temasıyla eşitlikçi bir dilde 2020 yılında yeniden yazılmasıyla sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ne kadar katkı sağladığı açıktır. Ayrıca TÜBİTAK Yayınlarının sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ilişkin kitapları ülkemizin resimli çocuk kitaplığına kazandırma noktasında bir katkısı olduğu görülmektedir. Yapı Kredi Yayınları ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarının ülkemize kazandırdığı resimli çocuk kitaplarının ise sürdürülebilir kalkınma amaçları içermesi açısından orta düzeyde katkı sağladığı görülmekte olup bu hususta farkındalık oluşturmak amacıyla daha fazla çaba göstermeleri gerektiği düşünülmektedir.

BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarını 17 amaç olarak belirlemiş bu amaçların altında 169 hedefe yer vermiştir. Yapılan incelemede resimli çocuk kitaplarının bu 17 amaçtan 11 tanesiyle ilgili içeriğe ulaşabilmiştir. İçerik bulunan amaçlar, “açlığa son”, “sağlıklı ve kaliteli yaşam”, “nitelikli eğitim”, “toplumsal cinsiyet eşitliği”, temiz su ve sanitasyon”, “sürdürülebilir şehirler ve topluluklar”, “sorumlu üretim ve tüketim”, “iklim eylemi”, “sudaki yaşam”, “karasal yaşam”, “barış, adalet ve güçlü kurumlar” şeklindedir. “Karasal yaşam” ile ilgili içerik 15 kitapta ve “sürdürülebilir şehirler ve topluluklar” ile ilgili içerik 15 kitapta yer almaktadır. Tüm bulgular ele alındığında en çok bu iki amaç ile ilgili veriye ulaşıldığı sonuca varılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarına odaklanan çocuk kitapları, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için en amaçlardan biri olması nedeniyle karada yaşamı vurgulama eğilimindedir. Sürdürülebilir kalkınma amacı 'Karada Yaşam', doğal ekosistemlerin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi ve iyileştirilmesi ile bozulmuş arazi ve toprağın eski haline getirilmesi çabalarını içermektedir (Schillaci, Jones, Vieira, Munafò ve Montanarella, 2023).

"Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar"ın çocuklara öğretilmesi birkaç nedenden dolayı önemlidir. İlk olarak, kentsel kalkınmaya dar bir odaklanmanın ötesinde yerel ve küresel çevrenin korunması farkındalığı çocuklara kazandırılmalıdır (Revi, 2017). Bu farkındalığın kazandırılması şehirlerin herkes için kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir olmasına katkıda bulunur (Ab Rahman, 2022; Fambasayi ve Katsidzira, 2022). Çocuklara toplu taşımanın önemi anlatılarak yakın çevre bulunan ev, okul, işyeri ve rekreasyon alanlarına

yürümenin teşvik edilmesi sürdürülebilirlik amaçlarını destekleyecektir (Bromley, Tallon ve Thomas, 2005). Özellikle turizm endüstrisinin sürdürülebilirliğini sağlamak adına sürdürülebilir turizm şehirleri oluşturmada çocukların bilinçlendirilmesi önemlidir çünkü çocuklar, sürdürmedeki rollerini devam ettirecek olan gelecek nesildir (Suryawijaya, 2023).

Göreceli olarak fazla bulgunun elde edildiği bir başka sürdürülebilir kalkınma amacı “açlığa son”dur. Dünyada beş yaşın altında her üç çocuktan birinin yetersiz beslendiği göz önünde bulundurulduğunda (von Braun, 2017) mevcut neslin refahına katkıyı en üst düzeye çıkartmak bunu yaparken de gelecek nesillerin haklarını gasp etmemek (WCED, 1987) için sürdürülebilir kalkınma bilincinin çocukluktan itibaren aşılması gerekmektedir. Çocukların sağlık, beslenme ve okuryazarlık gibi ihtiyaçları karşılanmadığında bilişsel kapasitelerinin de zarar göreceği ve zayıflayacağı (Hoddinott, Maluccio, Behrman, Flores ve Martorell, 2008) unutulmamalıdır.

“Toplumsal cinsiyet eşitliği” amacıyla ilgili içerik 7 kitapta görülmüştür. Yener (2020) ve Salman Erden (2019)’in yaptığı araştırmalarda da incelenen kitapların toplumsal cinsiyet rolleri açısından olumlu durum sergilediği ve kitaplarda olumsuz cinsiyetçi bir ifadeye rastlanmadığı görülmektedir. Tüm bunlar ele alındığında çocuk kitaplarında cinsiyet eşitliğini destekleyecek içerikler bulunduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçlarında incelenen kitapların 7 tanesinde “sorumlu üretim ve tüketim amacıyla ilgili veri yer almaktadır. Sosyal ve ekonomik ihtiyaçların doğal kaynak sınırları içinde karşılanması ile insani gelişme hem sürdürülmekte hem de sistemin devamlılığını sağlamaktadır. Bu, aynı zamanda daha sürdürülebilir tüketim ve üretim modellerini gerçekleştirir (Birleşmiş Milletler, 2012). Günümüzde kentsel katı atık miktarı, kentleşme hızından daha hızlı artmaktadır. Bununla beraber geri dönüştürme faaliyetlerinin sağlıklı yürütülmemesi ve bilinçsiz tüketimin artması gezegeni çöplüğe dönüştürmektedir (Hoornweg ve Bhada-Tata, 2012). Bu verilerin ışığında çocuk kitaplarında “sorumlu üretim ve tüketim” amacıyla ilgili içeriklerin daha fazla olması gerektiği görülmektedir.

“Nitelikli eğitim” amacıyla ilgili bulguya 5 kitapta rastlanmıştır. UNICEF (2013)’in Mayıs 2013’te ortaya koyduğu raporda sürdürülebilir kalkınmanın iyi eğitilmiş bireylerle başlayacağı ifade edilmiştir. Çocukların ve genç insanların sürdürülebilir kalkınmanın temeli ve değişimin güçlü öznesi olduğu (Verma ve Petersen, 2018) göz önüne alındığında çocuk kitaplarında “nitelikli eğitim” amacıyla ilgili içerik olmasının onların ileride nitelikli eğitimi talep etme eğilimini artıracak için önemli olduğu söylenebilir.

“Sudaki yaşam” amacıyla ilgili bulguya 4 kitapta karşılaşılmıştır. Su sorunlarıyla ilgilenen akademisyenler, uzmanlar, yöneticiler ve uygulayıcılar su kaynaklarının sürdürülebilir olması için konu ile ilgili katılım ve işbirliğinin önemli olduğunu savunurlar. Başka bir deyişle su kalitesi, miktarı, dağılımı ve ekolojik durumu bir dizi insan faaliyetine bağlıdır (Hedelin, 2007). Dolayısıyla sudaki yaşamın sürdürülebilirliği için insanların bilinçlenmesi önemlidir. Bu bilincin kitaplarla kazandırılabilmesi düşünüldüğü için çocuk kitaplarında “sudaki yaşam” amacıyla ilgili içeriklerin yer almasının önemli olduğuna inanılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre “sağlıklı ve kaliteli yaşam” amacıyla ilgili içeriğe 3 kitapta rastlanmıştır. Sağlık ekonominin sistematik bir şekilde yürümesi için gereken ön koşullardan biridir ve ekonomideki pozitif gelişmeler toplumun refah düzeyini olumlu etkileyecektir (Önder, 2000). Tüm bu gelişmelerin sarmal bir yapı olduğu düşünüldüğünde sürdürülebilir kalkınma için sağlık önemlidir. Çocuk kitaplarında sağlıkla ilgili içeriklere yer verilmelidir. İncelenen kitaplarda “temiz su ve sanitasyon” amacıyla ilgili içerik 2 kitapta yer almaktadır. Bir doğal kaynak olan su yaşamın sürekliliği için vazgeçilmezi olması yanısıra gezegende her geçen yıl önemi artan stratejik bir kaynaktır. Son yıllarda çevre sorunların çoğalması ve dünya nüfusunun kontrolsüz artması kullanılabilir su kaynaklarını olumsuz etkilemiştir (Evsahibioğlu, 2008). Bunun gibi pek çok durum konu ile ilgili ulusal ve küresel farkındalığın oluşması için bir sebep olduğu düşünüldüğünde bu farkındalık için çocuk kitaplarında “temiz su ve sanitasyon” ile ilgili içeriklerin yer alması gerektiğine inanılmaktadır.

“İklim eylemi” amacıyla ilgili bulgu incelenen kitapların sadece 1 tanesinde görülmüştür. Kütük (2019), incelediği çocuk kitaplarında iklim değişikliğiyle ilgili hiçbir veriye ulaşamamıştır. Buna verilere göre çocuk kitaplarında iklim eylemi ile ilgili yeteri kadar içerik olmadığı söylenebilir. İklim değişikliği Dünya için önemli bir yeni tehdit olarak ortaya çıkmaktadır. (Reed vd., 2011). Bu sebeple konu ile ilgili içeriklere çocuk kitaplarında daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

“Barış, adalet ve güçlü kurumlar” amacıyla ilgili içerik 1 kitapta yer almaktadır. UNICEF (2020) raporuna göre adil hayat şansına sahip olma boyutunda henüz ölçüm yapacak kriterler üzerinde çalışılmamıştır. Unicef raporunda da belirtildiği eksiklikte de görülmektedir ki ilgili amaç üzerine çeşitli sınırlılıklar bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmada da kitaplardaki bulguların sınırlı olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle UNICEF’in bu konudaki eksiklik bulgusunu doğrulanmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınmanın 17 amacının altında 169 hedef bulunmaktadır. Yapılan analizde

bu 169 hedeften sadece 24 tanesiyle ilgili bulgu elde edilmiştir. 169 hedef arasından en çok “Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması” hedefiyle ilgili bulguya ulaşılmıştır. Bu madde incelenen kitapların 15 tanesinde geçmektedir.

Sürdürülebilir kalkınmanın “yoksulluğa son”, “erişilebilir temiz enerji”, “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme”, “sanayi, yenilikçi ve altyapı”, “eşitsizliklerin azaltılması”, “amaçlar için ortaklıklar” amaçlarıyla ilgili bulgu bulunamamıştır.

İncelenen kitaplarda “yoksulluğa son” amacıyla ilgili herhangi bir bulguya ulaşılmamıştır. Redmond, (2009) göre çocuk kitapları yoksulluktan bahsetmelidir çünkü kitaplar bireysel kimliği onaylarken başkalarını anlamayı teşvik etmek için güçlü bir araç olabilirler. Çocuk kitapları, yoksulluk ve bunun çocukların ruh sağlığı üzerindeki etkileri konusunda farkındalık yaratmaya yardımcı olabilir. Çocuk kitaplarında yoksulluğun ele alınmasıyla, çocuklar bu konu hakkında bilgi edinebilir ve yoksulluktan etkilenenlere karşı daha empatik olabilirler. Neuman ve Moland (2019), ise çocuk kitapları, yoksulluk içinde yaşayan çocuklar için gelir ayrımı ve basılı yayınlara erişimle ilgili sorunları ele almak için kullanılabileceğini söylemektedir. Bazı çalışmalar da çocuk edebiyatının sosyal adaleti teşvik etmek ve dünya hakkındaki varsayımlara meydan okumak için kullanılabileceğini öne sürmektedir (Lacina ve Griffith, 2019). Bu görüşlere dayanarak çocuk kitaplarında “yoksulluğa son” amacıyla ilgili içerik bulunması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmada incelenen kitaplarda “erişilebilir temiz enerji” amacıyla ilgili herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Çocuk kitaplarında “erişilebilir temiz enerji ile ilgili içerik olması gerektiği düşünülmektedir. Yenilenebilir veya temiz enerjiyi çocuk kitaplarına dâhil etmek önemlidir, çünkü sürdürülebilir enerji kaynaklarının önemi hakkında farkındalığı arttırmaya ve çocuklar arasında enerji okuryazarlığını geliştirmeye yardımcı olabilir (Goodman, 2015). Bu anlamda son yıllarda ülkemizde de sürdürülebilir enerji kaynaklarının kullanımının artması ve dünyada ve Türkiye’de elektrikli araçlara geçişin ifade edilmesi gibi hususların çocuk kitaplarında da günceli takip ederek yer alması önemlidir.

Araştırma sonuçlarına göre resimli çocuk kitaplarında “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme” amacıyla ilgili bir içerik olmadığı görülmüştür. Çocukların günlük yaşantılarında yer alan ekonomiyi, ekonomik sorunları anlamlandırabilmek ve çözüm üretebilmek için gelişimine uygun yöntemlerle küçük yaştan itibaren ekonomi ve ekonomik büyüme hakkında bilgi vermek önemlidir, çünkü bu onların dünyanın nasıl çalıştığını anlamalarına ve onları tüketici, işçi ve vatandaş olarak gelecekteki rollerine hazırlamalarına yardımcı

olacaktır (Webley, 2005). Bu nedenle temel düzeyde bir ekonomi eğitiminin herkes için gerekli olduğunu düşünülür ve bu temel ekonomi eğitiminin ise mümkün olduğunca küçük yaşlarda başlanması gerektiği ifade edilir (Melendez, Beck ve Fletcher, 2000). Bu sebeple çocuk kitaplarında “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme” ile ilgili içeriğin bulunmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

İncelenen kitaplarda “sanayi, yenilikçi ve altyapı”, amacıyla ilgili bir bulguya ulaşılamamıştır. Sürdürülebilir sanayileşme, inovasyon ve altyapının çocuklara öğretilmesi önemlidir çünkü doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasının, ekonomik büyümenin ve sosyal katılımın teşvik edilmesinin önemini anlamalarına yardımcı olur (Boyd, 2016; Francis, 1996). Bu anlamda günümüzde gerçekleştirilen TÜBİTAK yarışmaları, savunma sanayi ile ilgili gelişmeler, Erasmus+ projelerindeki dijital öncelikler ve Cumhurbaşkanlığının yapay zeka teşviklerinin bir sonucu olarak bu temaya değinilmesi önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında resimli çocuk kitaplarının sürdürülebilir kalkınmanın “eşitsizliklerin azaltılması” amacını içerme durumu incelendiğinde incelenen kitaplarda konu ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır. Çocuk edebiyatı, empati, anlayış ve farklı kültürler ve bakış açıları hakkında farkındalığı teşvik ederek ülkeler arasındaki eşitsizliklerin azaltılmasına yardımcı olabilir. Çocukları farklı geçmişlerden gelen hikâyeler ve karakterlerle tanıştırmak klişelerin ve önyargıların yıkılmasına yardımcı olabilir ve küresel vatandaşlık duygusunu geliştirebilir. Çocuk edebiyatı ayrıca yoksulluk, eşitsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim eksikliği gibi sosyal sorunları ve adaletsizlikleri ele alabilir ve çocuklara dünyada olumlu bir fark yaratmak için harekete geçmeleri konusunda ilham verebilir. Eşitsizlikleri çocuklara veya öğrencilere öğretmek önemlidir, çünkü ekonomik durumun ve eğitim eşitsizliğinin nesiller arası kalıcılığı sorununun önüne geçebilir (Behrman, Schott, Mani, Crookston, Dearden, Duc,... ve Stein, 2017). Çocuklara eşitsizlikleri öğretmek, konunun daha fazla farkına varabilir ve tüketiciler, işçiler ve vatandaşlar olarak gelecekteki rollerinde bu sorunu nasıl ele alacaklarını öğrenebilirler. Ek olarak, çocuklara eşitsizlikleri öğretmek, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve kendilerini ve ailelerini etkileyen ekonomik sorunları anlayarak topluluklarıyla daha fazla ilgilenmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle çocuk kitaplarında eşitsizliklerin azaltılması ile ilgili içerik olması yeni nesil küresel vatandaşları eğiterek ve onlara ilham vererek daha eşitlikçi ve adil bir dünyanın teşvik edilmesinde önemli bir rol oynayabilir (Satz, 2007).

Araştırma sonuçlarına göre incelenen kitaplarda “amaçlar için ortaklıklar” amacıyla ilgili bir bulguya ulaşılamamıştır. Çocukları sürdürülebilir kalkınma amaçları için işbirliği yapmaya teşvik etmek çeşitli yöntemlerle yapılabilir. Bunun bir yolu, aileler, topluluklar ve hükümetler dâhil olmak üzere farklı paydaşlar arasındaki işbirliğini içeren çok paydaşlı ortaklıkları teşvik etmektir. Bu, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının etkili bir şekilde uygulanmasını ve tüm paydaşların sürece dâhil edilmesini sağlamaya yardımcı olabilir (Aktaş, Dinçol-Özgür ve Yılmaz, 2020). Bu sebeple resimli çocuk kitaplarında “amaçlar için ortaklıklar” ile ilgili içerik bulunması önemlidir.

Çocukların sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgi sahibi olmaları için kitapları kullanmak etkili bir yol olabilir. Çocuklara sürdürülebilir kalkınma amaçlarını kitaplarla kazandırmak için ebeveynler ve öğretmenler sürdürülebilir kalkınma amaçları hakkında bilgi edinebilir, bu içeriklere sahip kitapları satın almayı tercih edebilirler. (Holshouser ve Medina, 2021). Doğanın korunması ve muhafaza edilmesini ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarının desteklenmesini teşvik etmek için çocuk edebiyatından yararlanabilirler (Campagnaro, Daly ve Short, 2021). Eğitimciler, sürdürülebilirlik için uygun eylemlere yönelik bilgi ve olumlu tutumları ilgili, anlamlı, dikkat çekici yaratıcı yollarla geliştirmek için Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (SKE) yaklaşımı ve bu yaklaşımını destekleyen kaynaklar kullanabilirler (Singer, 2020). Öğretme ve öğrenme kaynaklarına erişmek için Çevrimiçi Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gibi çevrimiçi yayınlardan da faydalanabilirler (Scigliano, 2020). Öğretmenler ve ebeveynler bu stratejileri kullanarak sürdürülebilir kalkınma amaçlarını kitaplar aracılığıyla çocuklara etkili bir şekilde öğretebilir ve sürdürülebilir bir geleceği teşvik edebilirler.

5.1. Öneriler

Çalışmanın sonucunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

Öğretmenler ve ebeveynlere yönelik öneriler aşağıda ifade edilmiştir.

- Tezde ek olarak verilen kitap listesinde sürdürülebilir kalkınma hedefleri içeren kitapların okul öncesi kurumlarında ve evlerde bulundurulması tavsiye edilmektedir.
- Birçok sürdürülebilir kalkınma hedefi ve amacı kitaplarda yer almadığı göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin bu hedef ve amaçları inceleyerek çocuklarıyla bu konularda beyin fırtınası yapması tavsiye edilmektedir.

Eğitim kurumlarına ve yayınevlerine yönelik öneriler aşağıda ifade edilmiştir.

- Öğretmenler ve ebeveynlere SK ile ilgili bilgilendirici seminer ve bilgilendirmeler yapılmalı ve okul öncesi dönem çocuklarına kitap seçimi yaparken sürdürülebilir kalkınma ile ilgili içeriklere sahip olmasına dikkat etmesi tavsiye edilmelidir.
- Okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklar için sürdürülebilir kalkınma ile ilgili farkındalığı ve bilinci kazandırmaya yönelik nitelikli resimli çocuk kitaplarının nicelik olarak az olması sebebiyle yayınevlerine bu hedef ve amaçları içeren çocuk kitaplarının sayısının artırılması tavsiye edilmektedir.

Araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda ifade edilmiştir.

- Araştırmacılar okul öncesi dönem çocuklarının sürdürülebilir kalkınma ile ilgili bilgi ve düşünce düzeylerini gözlemleyerek eksikleri tespit etmek amacıyla araştırma yapabilir.
- Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili içeriğe sahip resimli kitaplar okunmadan önce ve okunduktan sonra çocukların görüş ve fikirleri alınarak farklılık olup olmadığını araştırmak amacıyla deneysel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Politika yapıcılara yönelik öneriler aşağıda ifade edilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlere sürdürülebilir kalkınma amaçları ve hedefleri ile ilgili eğitimler düzenleyebilir. İçeriklerinde sürdürülebilir kalkınma amaçlarının ve hedeflerinin yer aldığı kitaplar yayımlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ab Rahman, N. H. (2022). Accelerating SDG 11 achievements during Covid-19 crisis: Protecting children living in slums' rights. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*, 7(11), e001986-e001986.
- Adenike, A. A. (2018). The role of microorganisms in achieving the Sustainable Development Goals. *Journal of Cleaner Production*, 182, 139-155.
- Akbulut, F. (2021). *Resimli çocuk kitaplarının MEB okul öncesi eğitim programı 'ndaki kavramlara yer verme durumunun incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir kalkınma: Uygulamalı antropolojinin eylem alanı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, 24, 133-164.
- Akgül, F. A. (2020). 8. Sınıf öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerine sosyobilimsel konu destekli fen öğretiminin etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktas, B., Whelan, R., Stoffer, H., Todd, E. ve Kern, C. L. (2015). Developing a university-wide course on sustainability: A critical evaluation of planning and implementation. *Journal of Cleaner Production*, 106, 216-221.
- Aktaş, F., Dinçol Özgür, S., ve Yılmaz A. (2020). İlköğretim programlarının BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açısından incelenmesi. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 10(1), 61-70.
- Akyol, T. (2012). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Allen, C. ve Clouth, S. (2012). *A guidebook to the green economy. Issue 1: Green economy, green growth and low carbon development: History, definitions and a guide to recent publications*. New York: Department of Economic and Social Affairs (UNDESA).

- Altun, D. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişisel okuma alışkanlıkları, tutumları ve deneyimlerinin resimli hikâye kitabı seçme yeterliliklerini yordama düzeyi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 7(3), 826-852.
- Anderson, J. (2002). *The green guide to specification: An environmental profiling system for building materials and their components*. Oxford, UK: Blackwell Science Publishing Inc
- Arbuthnot, M. H. ve Sutherland, Z. (1991). *Children and books*. New York: Harper Collins.
- Ärlemalm-Hagsér, E., & Sundberg, B. (2016). Naturmöten och källsortering-En kvantitativ studie om lärande för hållbar utveckling i förskolan. *Nordic Studies in Science Education*, 12(2), 140-156.
- Arslan Başdağ, D. ve Dağlıoğlu, H. E. (2020). Resimli öykü kitaplarının temel matematik becerileri açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 233-253.
- Aydın, Ö. (2019). Meslek lisesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Ateş, H. (2019). Fen bilimleri dersi öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 101-127.
- Aydın, Ö. (2019). *Meslek lisesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Aydoğan, A. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma konusuyla ilgili kazanımların öğretimine ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Bagale, S. (2015). Technical education and vocational training for sustainable development. *Journal of Training and Development*, 1, 15-20.
- Bansal, P. (2005). Evolving sustainably: A longitudinal study of corporate sustainable development. *Strategic Management Journal*, 26(3), 197-218.
- Barbier, E. B., & Markandya, A. (2013). *A new blueprint for a green economy*. Routledge.
- Barbier, E.B. ve Markandya, A. (2012). *A new blueprint for a green economy*. London:

Routledge.

Başgelen Aktaş, L. (2019). *Sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılan eğitim araştırmalarına yönelik doküman analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.

Batič, J. (2021). Reading picture books in preschool and lower grades of primary school. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 11(1), 9-26.

Begg, D., Vernasca, G., Fischer, S. ve Dornbusch, R. (2011). *Economics*, 10e. Maidenhead, UK: McGraw-Hill

Behrman, J. R., Schott, W., Mani, S., Crookston, B. T., Dearden, K., Duc, L. T., ... & Stein, A. D. (2017). Intergenerational transmission of poverty and inequality: parental resources and schooling attainment and children's human capital in Ethiopia, India, Peru, and Vietnam. *Economic development and cultural change*, 65(4), 657-697.

Bell, S. ve Morse, S. (2013). The brave new frontier of sustainability: where are we? S. Bell ve S. Morse (Eds.), *Measuring sustainability: Learning from doing* içinde (ss. 1-27). London, Routledge.

Biborka, K. (2022). The importance of the natural environment in the light of children's rights with particular regard to Hungary. *Magistra Iadertina*, 17(2), 51-70.

Biçer, R. (2021). *Öğretmen eğitiminde sürdürülebilir kalkınma eğitiminin yeri ve önemi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Birleşmiş Milletler. (2012). *Herkes için istediğimiz geleceği gerçekleştirmek*. Erişim tarihi: 12 Kasım 2022. http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Post_2015_UNTTreport.pdf

Birleşmiş Milletler. (2015). *Dünyamızı dönüştürmek: Sürdürülebilir kalkınma için 2030 gündemi*. Erişim tarihi: 12 Kasım 2022. <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/dünyamızı/yayınımızı/dönüştürmek>

Birleşmiş Milletler. (2016). *Küresel sürdürülebilir kalkınma raporu*. Erişim tarihi: 12 Kasım 2022. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2328GSDR%202016.pdf>

Birleşmiş Milletler (2017). *Sürdürülebilir kalkınma hedefleri raporu, 2017*. Ekonomi

- Bakanlığı ve Sosyal işler. Erişim tarihi: 12 Kasım 2022. <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2017/> Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Raporu2017.pdf
- Bolis, I., Morioka, S.N. ve Szelwar, L.I. (2014). When sustainable development risks losing its meaning. Delimiting the concept with a comprehensive literature review and a conceptual model. *Journal of Cleaner Production*, 83, 7-20.
- Borana, L., Deka, B. J., Guo, J. ve An, A. K. (2020). Environment modeling for sustainable development. R. Y. Surampalli, T. C. Zhang, M. K. Goyal, S. K. Brar ve R. D. Tyagi (Eds.), *Sustainability: Fundamentals and applications* içinde (ss. 229-253). Wiley.
- Boyd, W. (2016). Playing cool: The sustainable cool cubby. *Australasian Journal of Early Childhood*, 41(3), 29-37.
- Bromley, R. D., Tallon, A. R. ve Thomas, C. J. (2005). City centre regeneration through residential development: *Contributing to sustainability*. *Urban Studies*, 42(13), 2407-2429.
- Buil, P., Roger-Loppacher, O., & Tintoré, M. (2019). Creating the habit of recycling in early childhood: a sustainable practice in Spain. *Sustainability*, 11(22), 6393.
- Burton, I. (1987). Report on reports: Our common future: The world commission on environment and development. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 29(5), 25-29.
- Burton, E. (2000). The compact city: Just or just compact? A preliminary analysis. *Urban Studies*, 37(11), 1969-2006.
- Burton, E., & Mitchell, L. (2006). *Inclusive urban design: Streets for life*. Elsevier.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Caiado, R. G. G., de Freitas Dias, R., Mattos, L. V., Quelhas, O. L. G., ve Leal Filho, W. (2017). Towards sustainable development through the perspective of eco-efficiency-A systematic literature review. *Journal of Cleaner Production*, 165, 890-904.
- Campagnaro, M., Daly, N. ve Short, K. G. (2021). Teaching Children's Literature in the University: New Perspectives and Challenges for the Future. *Journal of Literary Education*, 4, 1-5.
- Castiglioni, L. ve Mariotti, S. (1981). *Latin language vocabulary* (Vocabolario della

- lingua latina). Turin, Italy: Loescher.
- Chapman, S. N. ve O’Gorman, L. (2022). Transforming learning environments in early childhood contexts through the arts: Responding to the United Nations Sustainable Development Goals. *International Journal of Early Childhood*, 54(1), 33-50.
- Cheong, L. Y. (2017). Evidence Based Education and the UN Sustainable Development Goals (SDGs) 2016–2030. A. M. Battro, P. Lena, M. S. Sorondo, ve J. Von Braun (Eds.), *Children and Sustainable Development* içinde (ss. 85-92). Springer, Cham.
- Common, M. ve Stagl, S. (2005). *Ecological economics: An introduction*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- Cutting, R. ve Summers, D. (2016). Introducing education for sustainable development. R. Cutting ve D. Summers, *Education for Sustainable Development in Further Education* içinde (pp. 1-9). Palgrave Macmillan, London.
- Çolak, Ç. (2012). *İlköğretim-lise öğretmen ve öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma ile biyolojik çeşitliliğe ilişkin görüşleri üzerine bir çalışma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Dağlıoğlu E., H. ve Çakmak Çamlıbel, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Davis, J. (2009). Revealing the research “hole” of early childhood education for sustainability: A preliminary survey of the literature. *Environmental Education Research*, 15(2), 227–241.
- Dempsey, N., Bramley, G., Power, S. ve Brown, C. (2009). The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability. *Sustainable Development*, 19(5), 289-300.
- Dima, A. M., & Meghisan-Toma, G. M. (2018). Reserch on implementing education for sustainable development. In *Proceedings of the international conference on business excellence* (Vol. 12, No. 1, pp. 300-310).
- Disterheft, A., Caeiro, S., Azeiteiro, U. M. ve Leal Filho, W. (2013). Sustainability science and education for sustainable development in universities: A way for transition. S. Caeiro, W. Leal Filho, C. Jabbour ve U. M. Azeiteiro (Eds.), *Sustainability Assessment Tools in Higher Education Institutions* içinde (pp. 3–

- 27). Springer International Publishing.
- Doğanay, B. (2018). *Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarının barış eğitiminin temel kavramları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Dregne, H. E. (1995). Desertification control: A framework for action. *Environmental Monitoring and Assessment*, 37(1), 111-122.
- Dresner, S. (2008). *The principles of sustainability*. London: Earthscan.
- Du Pisani, J. A. (2006). Sustainable development–historical roots of the concept. *Environmental Sciences*, 3(2), 83-96.
- Eckersley, R. (1998). Redefining progress: shaping the future to human needs. *Family Matters*, 51, 6-12.
- Du-Pisani, J.A. (2006). Sustainable development – historical roots of the concept. *Environmental Sciences*, 3(2), 83-96.
- Encabo Fernández, E., López Valero, A. ve Jerez Martínez, I. (2012). Un estudio sobre el uso de álbumes ilustrados en educación primaria para la mejora de la competencia intercultural: Una perspectiva europea [A study of the use of picture books in primary education in order to improve intercultural competence: A European perspective]. *Revista de Educación*, 358, 406-425.
- Evsahibioğlu, A. N. (2008). Sulu Tarım Alanlarında Küçük Parselli Bitki Desenlerinin Uzaktan Algılanma Potansiyeli. 2. *Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu*, 305, 314.
- Fambasayi, R. ve Katsidzira, R. S. (2022). The role of cities in ending violence against children in South Africa. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 13(2), 52-71.
- Fatima, A.D. ve Carolina, M. (2017). Interdisciplinarity: Practical approach to advancing education for sustainability and for the Sustainable Development Goals. *The International Journal of Management Education*, 15, 73-83.
- Feriver Gezer, Ş. (2010). *Integrating sustainability into early childhood education through in-service training: An effort towards transformative learning* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fırat, H. (2012). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarının korku ve şiddet öğeleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Francis, D. G. (1996). Agricultural structure and sustainability: Family production around the world. *Journal of Sustainable Agriculture*, 6(4), 5-15.
- Galda, L., Liang, L. A., & Cullinan, B. E. (2016). *Literature and the child*. Cengage Learning.
- Ganz, M. (2009). Why stories matter. *Sojourners*, 38(3), 16.
- García-Carrión, R., Molina Roldán, S., & Roca Campos, E. (2018). Interactive learning environments for the educational improvement of students with disabilities in special schools. *Frontiers in Psychology*, 9, 1744.
- Gardetti, M. Á. (2019). *Sustainability: Is it redefining the notion of luxury?* Springer Nature.
- Green, M. (2017). 'If there's no sustainability our future will get wrecked': Exploring children's perspectives of sustainability. *Childhood*, 24(2), 151-167.
- Green, R. E., Cornell, S. J., Scharlemann, J. P. ve Balmford, A. (2005). Farming and the fate of wild nature. *Science*, 307(5709), 550-555.
- Griessler, E. ve Littig, B. (2005). Social sustainability: A catchword between political pragmatism and social theory. *International Journal for Sustainable Development*, 8(1/2), 65-79.
- Goodman, D. W. (2015). Effects of an informal energy exhibit on knowledge and attitudes of fourth grade students. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 9(2), 145-157.
- Gökmen A. (2014). *Sürdürülebilir kalkınma için eğitim: Öğretmen adaylarının tutumları ile ilişkili olan faktörler (Gazi Eğitim Fakültesi örneği)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Görgün, E. (2020). Resimli çocuk kitaplarının felsefi kavramlar bakımından incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gündoğdu Ayar, R. (2018). 4-6 yaş resimli çocuk kitaplarında çocuğun katılım hakkının incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günşen, G. ve Uyanık, G. (2022). Erken çocukluk dönemine yönelik fen temalı bilgi veren resimli çocuk kitaplarının incelenmesi. Kocaeli Üniversitesi Eğitim

Dergisi, 5(1), 287-308.

- Gürbüz A. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarının ve görüşlerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Halpern, B. S., Walbridge, S., Selkoe, K. A., Kappel, C. V., Micheli, F., d'Agrosa, C., ... ve Watson, R. (2008). A global map of human impact on marine ecosystems. *Science*, 319(5865), 948-952.
- Hasslöf, H., Ekborg, M. ve Malmberg, C. (2014). Discussing sustainable development among teachers: An analysis from a conflict perspective. *International Journal of Environmental ve Science Education*, 9, 41-57.
- Hedelin, B. (2007). Criteria for the assessment of sustainable water management. *Environmental Management*, 39(2), 151-163.
- Herremans, I. M. ve Reid, R. E. (2002). Developing awerness of the sustainability concept. *The Journal of Environmental Education*, 34(1), 16-20.
- Hoddinott, J., Maluccio, J. A., Behrman, J. R., Flores, R. ve Martorell, R. (2008). Effect of a nutrition intervention during early childhood on economic productivity in Guatemalan adults. *The Lancet*, 371(9610), 411-416
- Hoff, H. E. (2019). Fostering the “intercultural reader”? An empirical study of socio-cultural approaches to EFL literature. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 63(3), 443-464.
- Hoff, H. E. (2019). Fostering the “intercultural reader”? An empirical study of socio-cultural approaches to EFL literature. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 63(3), 443–464.
- Hoornweg, D. ve Bhada-Tata, P. (2012). *What a waste: a global review of solid waste management* (Urban development series; Knowledge papers no. 15). Washington, DC: World Bank.
- Holmberg, J. ve Sandbrook, R. (2019). Sustainable development: What is to be done?. J. Holmberg (Ed.), *Policies for a small planet* içinde (pp. 19-38). Routledge.
- Holshouser, K. O. ve Medina, A. L. (2021). For a better world for all: Teaching the sustainable development goals through trade books. *The Reading Teacher*, 74(4), 456-462.
- Huberman, D. (2010). *A guide book for IUCN's thematic programme area on greening the World economy* (TPA5). Gland, Switzerland: IUCN.

- International Implementation Scheme. (2005). *United Nations decade of education for sustainable development (2005–2014)*. UNESCO Education Sector. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001486/148654E.pdf>
- Kahriman, D. (2016). *Eko ve eko olmayan eğitim kurumları arasında erken çocukluk eğitimcilerinin sürdürülebilir kalkınma eğitimi uygulamalarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kahriman Pamuk, D. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 4(2), 72-84.
- Karabıçak, M. ve Özdemir, M. B. (2015). Sürdürülebilir kalkınmanın kavramsal temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 6, 44-49.
- Karpan, I., Chernikova, N., Motuz, T., Bratanich, B., & Lysokolenko, T. (2020). Conceptual principles of education for sustainable development. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 99-99.
- Kates, R.W., Parris, T.M. ve Leiserowitz, A. A. (2005). What is sustainable development? Goals, indicators, values and practice. *Environment*, 47, 8-21.
- Kazancı Gül, M. (2018). 5-6 yaş grubu çocuklar için Türkçe yazılmış resimli çocuk kitaplarında değerler analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Khan, M. A. (1995). Sustainable development: The key concepts, issue sand implications. *Sustainable Development*, 3(2), 63-69.
- Krippendorff, K. (2004). Reliability in content analysis: Some common misconceptions and recommendations. *Human Communication Research*, 30(3), 411-433.
- Kütük, A. (2019). *Eko-okullardaki çocuk kitaplarının çevre eğitimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Lacina, J. ve Griffith, R. (2019). Access to children's literature. *The Reading Teacher*, 72(6), 681-682.
- Leal Filho, W., Castro, P., Bacelar-Nicolau, P., Azul, A. M. ve Azeiteiro, U. M. (2016). Biodiversity and education for sustainable development (ESD): Tendencies and perspectives. P. Castro, U. M. Azeiteiro, P. Bacelar-Nicolau, W. Leal Filho, A. Marisa Azul (Eds.), *Biodiversity and education for sustainable*

- development* içinde (ss. 1-10). Springer, Cham.
- Lee, J. C. K. ve Williams, M. (2009). Dimensions of environmental education and education for sustainable development. J. C. K. Lee ve M. Williams (Eds.), *Schooling for sustainable development in Chinese communities* içinde (ss. 25-52). Springer, Dordrecht.
- Lele, S. M. (1991). Sustainable development: A critical review. *World Development*, 19(6), 607-621.
- Linares, P. ve Labandeira, X. (2010). Energy efficiency: economics and policy. *Journal of Economic Surveys*, 24(3), 573-592.)
- Little, A., ve Green, A. (2009). Successful globalisation, education and sustainable development. *International Journal of Educational Development*, 29(2), 166–174.
- Lüle, E. (2006). *Sevim Ak'ın çocuk dünyası*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Lysaker, J., ve Sedberry, T. (2015). Reading difference: Picture book retellings as contexts for exploring personal meanings of race and culture. *Literacy*, 49(2), 105-111.
- Maler, K.G. (1990). Economic theory and environmental degradation; a survey of some problems. *Revista de Analisis Economico*, 5, 7-17.
- Mathar, R. (2015). A whole school approach to sustainable development: Elements of education for sustainable development and students' competencies for sustainable development. R. Jucker ve R. Mather (Eds.), *Schooling for Sustainable Development in Europe* içinde (ss. 15-30). Springer, Cham.
- Martens, P., Martens, R., Doyle, M.H., Loomis, J., Fuhrman, L., Furnari, C., ... Stout, R. (2015). Building intercultural understandings through global literature. *The Reading Teacher*, 68(8), 609-617.
- Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, 18(6), 493-520.
- Melendez, W. R., Beck, V. ve Fletcher, M. (2000). *Teaching social studies in early education*. United States of America: Thomson Learning.
- Moldan, B., Janoušková, S., ve Hák, T. (2012). How to understand and measure environmental sustainability: Indicators and targets. *Ecological Indicators*, 17, 4-13.

- Morrow, K. (2012). Rio+20, the green economy and re-orienting sustainable development. *Environmental Law Review*, 14, 279-297.
- Munasinghe, M. ve McNeely, J. (1995). *Protected area economics and policy*. Geneva/ Washington, DC: World Conservation Union (IUCM): World Bank.
- Muthukrishnan, R. ve Kelley, J. E. (2017). Depictions of sustainability in children's books. *Environment, Development and Sustainability*, 19, 955-970.
- Neuman, S. B. ve Moland, N. (2019). Book deserts: The consequences of income segregation on children's access to print. *Urban Education*, 54(1), 126-147.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. Sage.
- Nousheen, A., Zai, S. A. Y., Waseem, M. ve Khan, S. A. (2020). Education for sustainable development (ESD): Effects of sustainability education on pre-service teachers' attitude towards sustainable development (SD). *Journal of Cleaner Production*, 250, 119537.
- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Oran, G. (2020). *4-6 yaşa yönelik resimli çocuk kitaplarının doğacı zeka açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ostendorf, B. (2011). Overview: Spatial information and indicators for sustainable management of natural resources. *Ecological Indicators*, 11(1), 97-102.
- Outlook, G. B. (2010). *Global biodiversity outlook 3*. Montréal, Canada: Secretariat of the Convention on Biological Diversity.
- Qazi, A., Hussain, F., Rahim, N. A., Hardaker, G., Alghazzawi, D., Shaban, K., ve Haruna, K. (2019). Towards sustainable energy: a systematic review of renewable energy sources, technologies, and public opinions. *IEEE access*, 7, 63837-63851.
- Önder, H. (2020). Bir sürdürülebilir kalkınma hedefi olarak sağlık. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 10-24.
- Öztürk, D. K. ve Olgan, R. (2016). Analysis of pre-school teachers' views on the importance of education for sustainable development by means of location and household type in childhood. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(13), 6303-6313.
- Parkin, J. ve Koorey, G. (2012). Network planning and infrastructure design. J. Parkin (Ed.), *Cycling and Sustainability* (ss. 131-160). Bingley, UK: Emerald Publishing.

- Pawłowski, A. (2008). How many dimensions does sustainable development have?. *Sustainable Development*, 16(2), 81-90.
- Payne, D., Spehn, E. M., Prescott, G. W., Geschke, J., Snethlage, M. A., ve Fischer, M. (2020). Mountain biodiversity is central to sustainable development in mountains and beyond. *One Earth*, 3(5), 530-533.
- Pedersen, C.S. (2018). The UN Sustainable Development Goals (SDGs) are a great gift to business. *Procedia CIRP*, 69, 21-24.
- Ramanathan, V., Han, H., ve Matlock, T. (2017). Educating children to bend the curve: For a stable climate, sustainable nature and sustainable humanity. A. M. Battro, P. Lena, M. S. Sorondo ve J. Von Braun (Eds.), *Children and Sustainable Development* içinde (pp. 3-16). Springer, Cham.
- Reed, B. M., Sarasan, V., Kane, M., Bunn, E., ve Pence, V. C. (2011). Biodiversity conservation and conservation biotechnology tools. *Vitro Cellular ve Developmental Biology-Plant*, 47(1), 1-4..
- Redmond, G. (2009). Children as actors: How does the child perspectives literature treat agency in the context of poverty?. *Social Policy and Society*, 8(4), 541-550.
- Renn, O., Jager, A., Deuschle, J. ve Weimer-Jehle, W. (2009). A normative-functional concept of sustainability and its indicators. *International Journal of Global Environmental Issues*, 9(4), 291-317.
- Revi, A. (2017). Re-imagining the United Nations' response to a twenty-first-century urban world. *Urbanisation*, 2(2), ix-xv.
- Rodrigo-Cano, D., Picó, M. J., & Dimuro, G. (2019). The sustainable development goals as a base for the action and social and environmental intervention. *Retos*, 9(17), 25-35.
- Rout, P. R., Verma, A. K., Bhunia, P., Surampalli, R. Y., Zhang, T. C., Tyagi, R. D., ... ve Goyal, M. K. (2020). Introduction to sustainability and sustainable development. R. Y. Surampalli, T. C. Zhang, M. K. Goyal, S. K. Brar ve R. D. Tyagi (Eds.), *Sustainability: Fundamentals and Applications* içinde (pp. 1-19). Wiley.
- Sachs, J. D. (2012). From millennium development goals to sustainable development goals. *The Lancet*, 379(9832), 2206-2211.
- Sağsöz, G. (2020). Resimli çocuk kitaplarının barış eğitimi bileşenlerinden “kültürel farkındalık” bileşeni açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat*

Fakültesi Dergisi, 37(1), 24-46.

- Salman Erden, Y. T. (2019). *Resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet olgusunun incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Sarı, T. (2019). *Çocuk kütüphanelerinde yer alan çocuk kitaplarının çocuk hakları açısından incelenmesi: Ankara ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Satz, D. (2007). Equality, adequacy, and education for citizenship. *Ethics*, 117(4), 623-648.
- Schillaci, C., Jones, A., Vieira, D., Munafò, M. ve Montanarella, L. (2023). Evaluation of the United Nations sustainable development goal 15.3. 1 indicator of land degradation in the European Union. *Land Degradation & Development*, 34(1), 250-268.
- Scigliano, M. (2020). Sustainable development goals online (SDGO). *The Charleston Advisor*, 22(1), 56-59.
- Schumacher, E. F. (1999). *Small is beautiful, economics as if people mattered, 25 years later ... with commentaries*. Point Roberts: Hartley ve Marks Publishers.
- Seidel, J. ve Rokne, A. (2011). Picture books for engaging peace and social justice with children. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, 5(4), 245-259.
- Sen, A. K. (2000). *The ends and the means of sustainability*. Key note presented at the international conference on transition to sustainability of the inter academy panel on international issues. Tokyo, Japan.
- Sever, S. (2007). Çocuk edebiyatının çocuğun gelişim sürecindeki yeri ve önemi. Z. Güneş (Ed.), *İlköğretimde çocuk edebiyatı içinde* (s. 1-38). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Shine, (1995). *Preschoolers' response to picture books in small-group discussions: The role of genre* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Graduate School of the University of Texas, Austin.
- Sildir, E. (2016). *Okul öncesi döneme yönelik hikâye kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı (2013) okul öncesi eğitim programında yer alan sosyal duygusal alan gelişimle ilgili kazanımları desteklemeleri yönünden incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Singer, N. (2020). Motives of the Egyptian education future for sustainable development:

- a comparative analysis between 2020 and 2030. Available at SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3585908>
- Siraj-Blatchford, J. (2016). The OMEP ESD research and development project. J. Siraj-Blatchford, C. Mogharreban ve E. Park (Eds.), *International research on education for sustainable development in early childhood* içinde (pp. 17-28). Springer, Cham.
- Siraj-Blatchford, J. ve Pramling-Samuelsson, I. (2016). Education for sustainable development in early childhood care and education: An introduction. J. Siraj-Blatchford, C. Mogharreban ve E. Park (Eds.), *International research on education for sustainable development in early childhood* içinde (pp. 1-15). Springer, Cham.
- Siry, J. P., Cubbage, F. W. ve Ahmed, M. R. (2005). Sustainable forest management: global trends and opportunities. *Forest Policy and Economics*, 7(4), 551-561.
- Soysal, N. (2016). *Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitime yönelik yeterlik algıları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Suryawijaya, T. W. E. (2023). Child-friendly tourism: Keys to sustainable tourism cities.16.05.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır. <https://doi.org/10.20944/preprints202302.0507.v1>
- Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı metinlerinin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- The World Bank. (2023). *Renewable energy consumption (% of total final energy consumption)*. The World Bank. Retrieved March 21, 2023, from https://data.worldbank.org/indicator/EG.FEC.RNEW.ZS?end=2019vename_desc=falsestart=1990veview=chart
- Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: Teorik bir inceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.
- Tomé-Fernández, M., Senís-Fernández, J. ve Ruiz-Martín, D. (2019). Values and intercultural experiences through picture books. *The Reading Teacher*, 73(2), 205-213.

- Toran, M. (2017). Erken çocukluk eğitimi için sürdürülebilir kalkınma: Türkiye kökenli yayınlara yönelik bir değerlendirme. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 33-44.
- Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2006). *Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (4-6 Ekim 2006) (ss. 387-392). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, No:203.
- Türer, B. (2010). *Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- UN Department for Economic and Social Affairs. (2015). *World population prospects: The 2015 revision, key findings ve advance tables*. Working Paper ESA/P/WP.241. Available via http://esa.un.org/unpd/wpp/publications/files/key_findings_wpp_2015.pdf.
- UNCED/Rio Declaration on Environment and Development (1992) U.N. Doc. A/CONF.151/5/Rev.1, 31 I.L.M. 874. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf
- UNESCO. (2014a). *Education for sustainable development*. <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/education-for-sustainable-development/>.
- UNESCO. (2014b). *Education for sustainable development (ESD)*. <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-sustainable-development/>.
- UNESCO. (2012). *Shaping the education of tomorrow*. 2012 Report on the UN Decade of Education for Sustainable Development. Paris: UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002166/216606e.pdf>
- UNESCO. (2005a). *The DESD at a glance*. Paris: UNESCO. Retrieved November 8, 2015, from <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001416/141629e.pdf>.
- UNESCO. (2005b). *International implementation scheme*. Paris: UNESCO. Retrieved November 8, 2015, from

<http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001486/148654E.pdf>

UNICEF. (2013). *Sustainable development starts with safe, healthy and well-educated children.*

https://www.unicef.org/french/about/execboard/files/SD_children_FINAL.pdf

adlı adresten 23 Ocak 2021 tarihinde erişilmiştir.

UNICEF. (2015). *Çocuk koruma: Destek davası.* 12 Kasım 2022
<https://www.unicef.org/publicpartnerships/files/ChildProtectionTheCaseForSupport.pdf>

UNICEF. (2021). *Sustainable development.* <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd/sd> adlı adresten 07 Şubat 2021 tarihinde erişilmiştir.

UNICEF. (2017). *Dünya çocuklarının durumu* 2017.
<https://www.unicef.org/sowc2017/>. 12 Kasım 2022 tarihinde erişildi

UNICEF. (2018). *Progress for every child in the SDG era.*
<https://data.unicef.org/resources/progress-for-every-child-2018/> adresinden 23 Ocak 2021 tarihinde erişilmiştir.

UNICEF. (2019). *Progress for every child in the SDG era.*
<https://data.unicef.org/resources/progress-for-every-child-in-the-sdg-era-2019/> adresinden 23 Ocak 2021 tarihinde erişilmiştir.

UNICEF. (2020). *Progress for every child in the SDG era.*
<https://data.unicef.org/resources/progress-for-every-child-in-the-sdg-era-2020/> adresinden 23 Ocak 2021 tarihinde erişilmiştir.

United Nations. (1987). *Report of the World Commission on environment and development: Our common future.*
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> adlı adresten 7 Şubat 2021 tarihinde erişim sağlanmıştır.

United Nations. (2000). *United Nations Millenium Decleration,* A/RES/70/1.
https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_55_2.pdf adlı adresten 10 Ocak 2021 tarihinde erişim sağlanmıştır.

United Nations. (2015a). *The millenium development goals report: 2015.*
<https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/the-millennium-development-goals-report-2015.html> adlı adresten 10 Ocak 2021 tarihinde erişim

sağlanmıştır.

United Nations. (2015b). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*, A/RES/70/1.

https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf adlı adresten 10 Ocak 2021 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Verma, S. ve Petersen, A. C. (2018). Developmental science and pathways to sustainable development for children and youth. S. Verma ve A. C. Petersen (Eds.), *Developmental science and sustainable development goals for children and youth* içinde (pp. 1-35). Springer, Cham.

Veziroğlu, M. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının M.E.B okul öncesi eğitim programındaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Veziroğlu, M. ve Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 226-238.

Vilbar, A. P. (2021). Children as courseware collaborators: Using participatory research to produce courseware integrating science and sustainable development. *Cultures of Science*, 4(1), 25-39.

von Braun, J. (2017). Children as agents of change for sustainable development. A. M. Battrö, P. Lena, M. S. Sorondo ve J. Von Braun (Eds.), *Children and Sustainable Development* içinde (pp. 17-30). Springer, Cham.

Walker, C. (2017). Tomorrow's leaders and today's agents of change? Children, sustainability education and environmental governance. *Children & Society*, 31(1), 72-83.

Webley, P. (2005). Children's understanding of economics. M. Barrett and E Buchanan-Barrow (Ed), *Children's understanding of society* içinde (ss. 43-67). Hove: Psychology Press

Wemmenhove, R., & de Groot, W. T. (2001). Principles for university curriculum greening-An empirical case study from Tanzania. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 3(2), 267-283.

WCED (World Commission on Environment and Development) (1987). *Our common future*. New York: Oxford University Press.

- Whelan, J. (2005). Popular education for the environment: Building interest in the educational dimension of social action. *Australian Journal of Environmental Education*, 21, 117-128.
- Wilgenbus, D. (2017). Educating Students to Sustainability: The Experience of “La main à la pâte”. A. M. Battro, P. Lena, M. S. Sorondo ve J. Von Braun (Eds.), *Children and Sustainable Development* içinde (pp. 67-84). Springer, Cham.
- World Commission on Environment and Development (WCED). (1987). *Our common future*. Oxford: Oxford University Press.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yan, Y., Wang, C., Quan, Y., Wu, G. ve Zhao, J. (2018). Urban sustainable development efficiency towards the balance between nature and human well-being: Connotation, measurement, and assessment. *Journal of Cleaner Production*, 178, 67-75.
- Yener, T. (2020). *Okul öncesi hikâye kitaplarındaki toplumsal cinsiyet rollerinin kitabın metinsel içeriği ve kitabın resimleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri Formu

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI VE HEDEFLERİ FORMU		
Kitabın Adı:		
Kitabın Yazarı:		
Kitabın Yayınevi:		
Kitabın Basım Yılı:		
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Hedefleri	KİTAP İÇİNDE VAR	SAYFA NO
1. Yoksulluğa Son: Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek		
1.1. Aşırı yoksulluğun sona erdirilmesi		
1.2. Yoksulluğun en az %50 azaltılması		
1.3. Sosyal koruma sistemlerinin hayata geçirilmesi		
1.4. Mülkiyet, temel hizmetler, teknoloji ve ekonomik kaynaklara eşit erişim hakkı		
1.5. Çevresel, ekonomik ve sosyal afetlere karşı dayanıklılık oluşturulması		
1.A. Yoksulluğu sona erdirme amaçlı politikaların uygulanması için kaynakların harekete geçirilmesi		
1.B. Yoksul yanlısı ve cinsiyete duyarlı politika çerçeveleri oluşturulması		
2. Açlığa Son: Açlığı bitirmek, gıda güvenliğine ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek		
2.1. Güvenilir ve besleyici gıdaya evrensel erişim		
2.2. Yetersiz beslenmenin tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması		
2.3. Küçük ölçekli gıda üreticilerinin verimlilik ve gelirlerinin iki katına çıkarılması		
2.4. Sürdürülebilir gıda üretimi ve dayanıklı tarım uygulamaları		
2.5. Gıda üretiminde genetik çeşitliliğin sürdürülmesi		
2.A. Kırsal altyapı, tarımsal araştırma, teknoloji ve gen bankalarına yatırım yapılması		
2.B. Tarımsal ticaret kısıtlamalarının, piyasa sapmalarının ve ihracat teşviklerinin önlenmesi		
2.C. Gıda emtia piyasalarında istikrarın ve bilgiye zamanında erişimin sağlanması		
3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam: Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak		
3.1. Anne ölümlerinin azaltılması		
3.2. 5 yaş altında önlenebilir tüm ölümlerin sona erdirilmesi		
3.3. Bulaşıcı hastalıklarla mücadele		

3.4. Bulaşıcı olmayan hastalıklardan kaynaklanan ölümlerin azaltılması ve ruh sağlığının desteklenmesi		
3.5. Madde bağımlılığının tedavi edilmesi ve önlenmesi		
3.6. Trafik kazalarından kaynaklanan yaralanmaların ve ölümlerin azaltılması		
3.7. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı, aile planlaması ve eğitime evrensel erişim		
3.8. Evrensel sağlık güvencesine ulaşılması		
3.9. Tehlikeli kimyasallardan ve kirlilikten kaynaklanan ölümlerin ve hastalıkların azaltılması		
3.A. DSÖ Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin uygulanması		
3.B. Karşılabilir aşı ve ilaçlar için araştırma-geliştirme ile bunlara evrensel erişimin desteklenmesi		
3.C. Gelişmekte olan ülkelerde sağlık finansmanının artırılması ve sağlık iş gücünün destelenmesi		
3.D. Küresel sağlık riskleri için erken uyarı sistemlerinin iyileştirilmesi		
4. Nitelikli Eğitim: Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam fırsatlarını teşvik etmek		
4.1. Ücretsiz ilköğretim ve ortaöğretim		
4.2. Nitelikli okul öncesi eğitime eşit erişim		
4.3. Karşılabilir teknik, mesleki ve yükseköğretime eşit erişim		
4.4. Finansal başarı için gerekli niteliklere sahip insan sayısının artırılması		
4.5. Eğitimde ayrımcılığın bitirilmesi		
4.6. Evrensel sözel ve sayısal okuryazarlık		
4.7. Sürdürülebilir kalkınma ve dünya vatandaşlığı eğitimi		
4.A. Kapsayıcı ve güvenli okullar inşa edilmesi ve mevcutların iyileştirilmesi		
4.B. Gelişmekte olan ülkeler için yükseköğretim burs imkanlarının artırılması		
4.C. Gelişmekte olan ülkelerde nitelikli öğretmen arzının artırılması		
5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarının güçlenmesi		
5.1. Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması		
5.2. Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddet ve istismarın ortadan kaldırılması		
5.3. Zorla evlendirme ve kadın sünnetinin bitirilmesi		
5.4. Ücretsiz bakım hizmetine değer biçilmesi ve hane içi sorumlulukların paylaşımının teşvik edilmesi		
5.5. Kadınların siyasi, ekonomik ve kamusal yaşamda tüm karar alma düzeylerinde tam ve etkili katılımı ve liderlik için eşit fırsatlar sağlanması		
5.6. Üreme sağlığı ve haklarına evrensel erişim		
5.A. Ekonomik kaynaklar, emlak mülkiyeti ve finansal hizmetlerde eşit haklar		
5.B. Kadınların güçlenmesinin teknoloji yoluyla desteklenmesi		
5.C. Toplumsal cinsiyet eşitliği için uygulanabilir mevzuatın ve politikaların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi		
6. Temiz Su ve Sanitasyon: Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak		
6.1. Güvenli ve karşılanabilir içme suyu		
6.2. Açık alanlarda dışkılamanın sona erdirilmesi, sanitasyon ve hijyene		

erişimin sağlanması		
6.3. Su kalitesi, atık su yönetimi ve güvenli yeniden kullanımın iyileştirilmesi		
6.4. Su kullanımında etkinliğin artırılması ve tatlı su arzının güvence altına alınması		
6.5. Bütünleşik su kaynakları yönetiminin uygulanması		
6.6. Su ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi		
6.A. Gelişmekte olan ülkelere yönelik su ve sanitasyon desteğinin artırılması		
6.B. Su ve sanitasyon yönetiminde yerel katılımın desteklenmesi		
7. Erişilebilir ve Temiz Enerji: Herkes için karşılanabilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak		
7.1. Modern enerjiye evrensel erişim		
7.2. Yenilenebilir enerjinin küresel payının artırılması		
7.3. Enerji verimliliğindeki iyileşmenin iki katına çıkarılması		
7.A Temiz enerji araştırma, teknoloji ve yatırımlarına erişimin desteklenmesi		
7.B. Gelişmekte olan ülkelere yönelik enerji hizmetlerinin genişletilmesi ve iyileştirilmesi		
8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek		
8.1. Sürdürülebilir akademik büyüme		
8.2. Ekonomik üretkenlik için çeşitlendirme, yenilikçilik ve iyileştirme		
8.3. İş yaratmayı ve işletmelerin büyümesini destekleyen politikaların artırılması		
8.4. Tüketim ve üretimde kaynak verimliliğinin artırılması		
8.5. Tam istihdam ve eşit ücretli, insana yakışır iş		
8.6. Gençlerin istihdamı ile genel ve mesleki eğitimlerinin desteklenmesi		
8.7. Günümüz köleliğinin, insan ticaretinin ve çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi		
8.8. Tüm işçiler için işçi haklarını korumak ve güvenli ve emniyetli çalışma ortamlarını teşvik etmek		
8.9. Faydalı ve sürdürülebilir turizmin desteklenmesi		
8.10. Banka, sigorta ve finansal hizmetlere evrensel erişim		
8.A. Ticarete destek amaçlı yardımların artırılması		
8.B. Küresel bir genç istihdamı stratejisi geliştirilmesi		
9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı: Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek		
9.1. Sürdürülebilir, dayanıklı ve kapsayıcı altyapılar geliştirilmesi		
9.2. Kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmenin desteklenmesi		
9.3. Finansal hizmetler ve piyasalara erişimin artırılması		
9.4. Sürdürülebilirlik için tüm sanayi kollarının ve altyapıların iyileştirilmesi		
9.5. Araştırmanın artırılması ve sanayi teknolojilerinin iyileştirilmesi		
9.A. Gelişmekte olan ülkeler için sürdürülebilir altyapı geliştirme faaliyetinin kolaylaştırılması		
9.B. Yurt içi teknoloji gelişiminin ve sanayi çeşitliliğinin desteklenmesi		
9.C. Bilgi ve iletişim teknolojilerine evrensel erişim		

10. Eşitsizliklerin Azaltılması: Ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri azaltmak		
10.1. Gelir eşitsizliklerini azaltmak		
10.2. Evrensel anlamda sosyal, ekonomik ve politik içermenin teşvik edilmesi		
10.3. Fırsat eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılığının bitirilmesi		
10.4. Eşitliği teşvik eden mali ve sosyal politikaların uygulanması		
10.5. Küresel finans piyasaları ve kurumların daha iyi düzenlenmesi		
10.6. Finansal kuruluşlarda gelişmekte olan ülkelerin temsilinin artırılması		
10.7. Sorumlu ve iyi yönetilen göç politikaları		
10.A. Gelişmekte olan ülkelere özel ve farklılaşmış muamele		
10.B. En az gelişmiş ülkelerde yatırımların ve kalkınma yardımlarının teşvik edilmesi		
10.C. İşçi dövizleri için işlem maliyetlerinin azaltılması		
11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar: Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak		
11.1. Güvenli ve erişilebilir konutlar		
11.2. Erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemleri		
11.3. Kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşme		
11.4. Kültürel ve doğal dünya mirasının korunması		
11.5. Doğal afetlerin olumsuz etkilerinin azaltılması		
11.6. Şehirlerin çevresel etkilerinin azaltılması		
11.7. Güvenli ve kapsayıcı yeşil alanlara ve kamusal alanlara erişimin sağlanması		
11.A. Güçlü ulusal ve bölgesel kalkınma planlaması		
11.B. Kapsayıcılık, kaynak etkinliği ve afet risk azaltımına yönelik politikaların uygulanması		
11.C. Sürdürülebilir ve dayanıklı binalar için en az gelişmiş ülkelerin desteklenmesi		
12. Sorumlu Üretim ve Tüketim: Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak		
12.1. Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim için 10 Yıllık Çerçeve Programının uygulanması		
12.2. Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve kullanımı		
12.3. Küresel kişi başı gıda atıkların yarıya indirilmesi		
12.4. Sorumlu kimyasal ve atık yönetimi		
12.5. Atık üretiminin önemli ölçüde azaltılması		
12.6. Şirketlerin sürdürülebilir uygulamalar ve sürdürülebilirlik raporlaması için teşvik edilmesi		
12.7. Sürdürülebilir kamu ihale uygulamalarının teşvik edilmesi		
12.8. Evrensel sürdürülebilir yaşam biçimi anlayışının teşvik edilmesi		
12.A. Gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir üretim ve tüketime yönelik bilimsel ve teknolojik kapasitelerinin desteklenmesi		
12.B. Sürdürülebilir turizmin izlenmesine yönelik araçların geliştirilmesi ve uygulanması		
12.C. Savurgan tüketimi teşvik eden piyasa aksaklıklarının ortadan kaldırılması		
13. İklim Eylemi: İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek		
13.1. İklimle ilgili afetlere karşı dayanıklılık ve uyum kapasitesinin		

güçlendirilmesi		
13.2. İklim değişikliğiyle ilgili önlemlerin politika ve planlara entegre edilmesi		
13.3. İklim değişikliğiyle mücadele için bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi		
13.A. Birleşmiş Milletler iklim değişikliği çerçeve sözleşmesinin uygulanması		
13.B. İklim değişikliği konusunda planlama ve yönetim kapasitesini artıracak mekanizmaların teşvik edilmesi		
14. Sudaki Yaşam: Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak kullanmak		
14.1. Deniz kirliliğinin azaltılması		
14.2. Ekosistemlerin korunması ve düzeltilmesi		
14.3. Okyanus asitlenmesinin azaltılması		
14.4. Sürdürülebilir balıkçılık		
14.5. Kıyı ve deniz alanlarının korunması		
14.6. Aşırı avlanmaya katkı sağlayan teşviklerin kaldırılması		
14.7. Deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımından elde edilen ekonomik faydaların artırılması		
14.A. Okyanus sağlığına yönelik bilimsel bilgi, araştırma ve teknolojinin artırılması		
14.B. Küçük ölçekli balıkçıların desteklenmesi		
14.C. Uluslararası deniz hukukunun uygulanması ve yürütmesi		
15. Karasal Yaşam: Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak; çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek		
15.1. Karasal ve Tatlısu ekosistemlerinin korunması ve düzeltilmesi		
15.2. Ormansızlaşmanın durdurulması ve bozulmuş ormanların eski haline döndürülmesi		
15.3. Çölleşmenin durdurulması ve bozulmuş toprakların eski haline döndürülmesi		
15.4. Dağ ekosistemlerinin korunmasının sağlanması		
15.5. Biyoçeşitliliğin ve doğal habitatların korunması		
15.6. Genetik kaynaklara erişimin ve faydanın adil paylaşımının teşvik edilmesi		
15.7. Korunan türlerin yasa dışı avlanmasının ve kaçakçılığının ortadan kaldırılması		
17.8. Karasal ve su ekosistemlerinde istilacı yabancı türlerin önlenmesi		
15.9. Ekosistem ve biyoçeşitliliğin idari planlama süreçlerine entegre edilmesi		
15.A. Ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için finansal kaynakların artırılması		
15.B. Sürdürülebilir orman yönetiminin finanse edilmesi ve teşvik edilmesi		
15.C. Küresel yasa dışı avlanma ve kaçakçılıkla mücadele edilmesi		
16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak		
16.1. Şiddetin her yerde azaltılması		

16.2. Çocukların istismar, sömürü, çocuk ticareti ve şiddetten korunması		
16.3. Hukukun üstünlüğünün geliştirilmesi ve adalete eşit erişimin sağlanması		
16.4. Organize suç ve yasa dışı para ve silah akışıyla mücadele edilmesi		
16.5. Yolsuzluk ve rüşvetin önemli ölçüde azaltılması		
16.6. Etkili hesap verebilir ve şeffaf kurumların geliştirilmesi		
16.7. Karar alma mekanizmasının, ihtiyaçlara duyarlı, kapsayıcı ve temsil edici olması		
16.8. Küresel yönetişimde katılımcılığın güçlendirilmesi		
16.9. Evrensel yasal kimlik sağlanması		
16.10. Bilgiye kamu erişiminin sağlanması ve temel özgürlüklerin korunması		
16.A. Şiddeti önlemek ve terör		
16.B. Ayrımcı olmayan yasa ve politikaların geliştirilmesi ve uygulanması		
17. Amaçlar için Ortaklıklar: Uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için canlandırmak		
17.1. Yurt içi gelir tahsilatını iyileştirmek için kaynakların seferber edilmesi		
17.2. Tüm kalkınma yardımı taahhütlerinin yerine getirilmesi		
17.3. Gelişmekte olan ülkeler için finansal kaynakların seferber edilmesi		
17.4. Gelişmekte olan ülkelerin borç sürdürülebilirliğini sağlamalarına yardım edilmesi		
17.5. En az gelişmiş ülkelere yatırım yapılması		
17.6. Bilim, teknoloji ve yeniliğe erişim için bilgi paylaşımı ve iş birliği		
17.7. Gelişmekte olan ülkelere yönelik sürdürülebilir teknolojilerin desteklenmesi		
17.8. En az gelişmiş ülkeler için bilim, teknoloji ve yenilik kapasitesinin güçlendirilmesi		
17.9. Gelişmekte olan ülkelerde SKA kapasitesinin geliştirilmesi		
17.10. DTÖ bünyesinde evrensel ticaret sisteminin desteklenmesi		
17.11. Gelişmekte olan ülkelerin ihracatının artırılması		
17.12. En az gelişmiş ülkeler için ticaret engellerinin kaldırılması		
17.13. Küresel makroekonomik istikrarının geliştirilmesi		
17.14. Sürdürülebilir kalkınma için politika uyumunun geliştirilmesi		
17.15. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için politika uygulama sürecinde ulusal liderliğe saygı gösterilmesi		
17.16. Sürdürülebilir kalkınma için küresel ortakların geliştirilmesi		
17.17. Etkili ortakların teşvik edilmesi		
17.18. Güvenilir veriye ulaşımın artırılması		
17.19. İlerlemenin ölçülmesinde kullanılan yöntemlerin daha da geliştirilmesi		

Ek 2. Kitap Listesi

No	Kitap adı	Yazarı	Yayınevi	Yayın Tarihi	Yerli/ Yabancı	Bulgu
1	Aç Tırtıl	Eric Carle	Mavibulut Yayıncılık	1969	yabancı	Yok
2	Ağustos Böceği	Shaun Tan	Tudem Yayın Grubu	2018	yabancı	Yok
3	Ay'ı Kim Çaldı?	Helen Stratton-Would	Yapı Kredi Yayınları	2010	yabancı	Yok
4	Bay Tavşan'ın Bir Fikri Var	Michael Engler	Yapı Kredi Yayınları	2011	yabancı	Yok
5	Ben Yapmadım	Lucy Barnard	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2017	yabancı	Var
6	Bir Fikirle Ne Yaparsın	Kobi Yamada	Nar Yayınları	2013	yabancı	Yok
7	Bir Kabuğu Paylaşmak	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2004	yabancı	Var
8	Bir Orman	Esra Düzgün Baytekin	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2021	yerli	Var
9	Bir Türlü Yerde Duramıyorum!	Pam Pollack-Meg Belviso	TÜBİTAK	2009	yabancı	Var
10	Bir Zürafanın Dertleri	Jory Lohn-Lane Smith	Çınar Yayınları	2018	yabancı	Yok
11	Biri, Diğeri, Öteki, Beriki	Ayşegül Dede	Timaş Çocuk	2021	yerli	Var
12	Bu Kitap Benim Köpeğini Yedi!	Richard Byrne	Epsilon Yayıncılık	2014	yabancı	Yok
13	Bu Ses De Ne?	Stephanie Moss	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2018	yabancı	Yok
14	Büyüdüğüm Zaman	Melanie Joyce	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2017	yabancı	Yok
15	Büyükannem Bir Yıldız	Carl Norac	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2008	yabancı	Var
16	Canını En Çok Ne Yakar?	Paco Livan	SEV Yayıncılık	2005	yabancı	Yok
17	Carl ve Yaşamın Anlamı	Deborah Freedman	Kuraldışı Yayıncılık	2019	yabancı	Var
18	Cesur Fırfır	Angela McAllister	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2004	yabancı	Yok
19	Çaba Göstermeye Değer	Aleix Cabrera-Vinyet Montaner	TÜBİTAK	2014	yabancı	Var
20	Çevremize Özen Göstermek	Aleix Cabrera	TÜBİTAK	2011	yabancı	Var
21	Çipiti İle Fanzila	Catherine Rayner	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2016	yabancı	Yok
22	Çizgili	Joanne Partis	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2002	yabancı	Yok
23	Çocuk Olmak Çok Zor	Jennifer Moore-Mallinos	TÜBİTAK	2008	yabancı	Var
24	Çocuk Olmaya Hakkım Var	Alain Serres	Yapı Kredi Yayınları	2009	yabancı	Var
25	Çok Hayal Kuran Çocuk	Şermin Çarkacı	Elma Yayınevi	2015	yerli	Yok
26	Çok Küçük Ne Kadar Büyüktür?	Jane Godwin	Çınar Yayınları	2015	yabancı	Var
27	Dedem Bir	Carl Norac	Türkiye İş Bankası	2007	yabancı	Var

	Şampiyon		Kültür Yayınları			
28	Dedemin Adası	Benji Davies	SEV Yayıncılık	2015	yabancı	Yok
29	Değnek Adam	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2008	yabancı	Var
30	Denizler Altında	Ali Deniz	Doğan ve Egmont Yayınları	2019	yerli	Yok
31	Dinlemeye Değer	Aleix Cabrera- Vinyet Montaner	TÜBİTAK	2014	yabancı	Var
32	Diş Hekiminde	Anne Civardi	TÜBİTAK	2008	yabancı	Yok
33	Doğayı Koruyoruz, Plastik Kullanmıyoruz!	Janey Louise Jones	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2020	yabancı	Var
34	Duvarın Arkasında Ne Var?	Ayşegül Dede	Timaş Çocuk	2021	yabancı	Yok
35	Duyamamak Böyle Bir Şey	Jennifer Moore- Mallinos	TÜBİTAK	2011	yabancı	Var
36	Dünya'nın Uyuduğu Gün	Aytuna Dirican	Düşyeri Yayınları	2019	yabancı	Var
37	Dünyayı Gezmek İsteyen Horoz	Eric Carle	Mavibulut Yayıncılık	1972	yabancı	Yok
38	Eğer Bir Geyikçiğe Top Kek Verirsen	Laura Numeroff	Bilgi Yayınevi	1991	yabancı	Yok
39	Elmer	David Mckee	Mikado Yayınları	2017	yabancı	Yok
40	En Güzel Şarkı	Aytuna Dirican	Düşyeri Yayınları	2019	yabancı	Yok
41	Frederick	Leo Lionni	Elma Yayınevi	1967	yabancı	Yok
42	Gürültü Korkusu	Aleix Cabrera	TÜBİTAK	2013	yabancı	Yok
43	Harika Bir Uçurtma	Tülin Kozikoğlu	İletişim Yayınları	2019	yerli	Var
44	Hiç Bitmeyen Şey	Helen Docherty- Ali Pye	Pearson	2017	yabancı	Yok
45	Hortumuma Çörek Kaçtı	Melanie Joyce	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2015	yabancı	Yok
46	İyilik	Alison Green	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2019	yabancı	Var
47	Kağıt Bebekler	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2012	yabancı	Yok
48	Kanatlarım Var Benim	Ayşegül Dede	Timaş Çocuk	2021	yerli	Var
49	Kelime Koleksiyoncusu	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar Yayınevi	2019	yabancı	Yok
50	Kırmızı Başlıklı Kız	Mevsim Yenice	Can Sanat Yayınları	2020	yerli	Var
51	Kırmızı Çanta	Belle Demont	İthaki Çocuk Yayınları	2017	yabancı	Var
52	Köpük ile Pıtır	David Bedford	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2005	yabancı	Yok
53	Kurbağa Prens	Fadime Uslu	Can Sanat Yayınları	2020	yerli	Var
54	Küçük Bayan Düzenli	Roger Hargreaves	Doğan Yayınları	2019	yabancı	Yok
55	Küçük Bayan Günışığı	Roger Hargreaves	Doğan Yayınları	2015	yabancı	Yok
56	Küçük Bayan Yardımsaver	Roger Hargreaves	Doğan Yayınları	2015	yabancı	Yok
57	Küçük Kar Tanesi	Suzanne Fossey	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2019	yabancı	Var
58	Küçük Meşe	Melanie Joyce	Türkiye İş Bankası	2017	yabancı	Var

	Palamudu		Kültür Yayınları			
59	Küçük Yağmur Damlası	Melanie Joyce	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2019	yabancı	Var
60	Küheylan ve Tek Boynuz	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2013	yabancı	Yok
61	Kütüphanedeki Aslan	Michelle Knudsen	Tudem Yayın Grubu	2006	yabancı	Var
62	Melisa İle Dört Mevsim	Natalie Marshall	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2020	yabancı	Var
63	Meraklı Bahçe	Peter Brown	Hep Kitap Yayınları	2020	yabancı	Var
64	Minik Köpek	Vivian French	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2006	yabancı	Yok
65	Minik Tohum	Eric Carle	Kuraldışı Yayıncılık	1987	yabancı	Var
66	Mutlu Suaygırı	Richard Edwards	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2007	yabancı	Yok
67	Nasıl Başlar?	Silvana Tavano	Yapı Kredi Yayınları	2008	yabancı	Var
68	Noa Kirpi ve Sarı	Sepin İnceer	abm Çocuk ve İlk Gençlik Yayınları	2018	yerli	Yok
69	Noa, Monark Kelebekleri ve Her Şey	Sepin İnceer	Hep Kitap Yayınları	2020	yerli	Var
70	Nokta	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar Yayınevi	2003	yabancı	Yok
71	Orman Orkestrası Müzikli Kitap	Fiona Watt	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2012	yabancı	Yok
72	Ormanda İki Fare	Hasan Er	Kura Yayınları	2019	yerli	Yok
73	Ölçülü Olmaya Değer	Aleix Cabrera-Vinyet Montaner	TÜBİTAK	2014	yabancı	Var
74	Önce Hayal	Judith Malika Liberman	SEV Yayıncılık	2019	yabancı	Var
75	Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler	Hikmet Hükümenoğlu	Can Sanat Yayınları	2020	yerli	Var
76	Pati Kedi Beyaz Ayakkabılarını Çok Seviyor	Eric Litvin	Epsilon Yayıncılık	2008	yabancı	Yok
77	Pati Kedi Düğümleri Sayıyor	Eric Litvin	Epsilon Yayıncılık	2012	yabancı	Yok
78	Penguen Ponky	Zeynep Ilgaz	Tefrika Yayıncılık	2020	yerli	Var
79	Rapunzel	Gamze Arslan	Can Sanat Yayınları	2020	yerli	Var
80	Renk Canavarı	Anna Llenas	Nesin Yayınevi	2012	yabancı	Yok
81	Rüzgarın Üzerindeki Şehir	Behiç Ak	Can Sanat Yayınları	2009	yerli	Yok
82	Sarı Bana	Gabriele Antonini	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2017	yabancı	Yok
83	Sayabilirim	Ray Gibson	TÜBİTAK	2008	yabancı	Yok
84	Sayıların En Büyüğü	Magnus Holm	Tudem Yayın Grubu	2017	yabancı	Yok
85	Sevginin Gücü	Carolie Richard	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2017	yabancı	Yok
86	Sır Versem Saklar Mısın?	Jennifer Moore-Mallinos	SEV Yayıncılık	2005	yabancı	Yok
87	Sırası Mı Şimdi!	Tülin Kozikoğlu	İletişim Yayınları	2019	yerli	Var
88	Sindirella'nın Bilmececi	Murat Gülsoy	Can Sanat Yayınları	2020	yerli	Var
89	Sorumluluk Es	Ayşe Şule Bilgiç	Düşyeri Yayınları	2020	yabancı	Yok

	Geçilmez					
90	Şu Yaramaz Tavşanlar	Ciara Flood	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2015	yabancı	Yok
91	Tepeden Tırnağa	Eric Carle	Kuraldışı Yayıncılık	1997	yabancı	Yok
92	Uç Paytak Uç	Melanie Joyce	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2015	yabancı	Yok
93	Uçan Süpürge İyi Yürekli Cadı ve 4 Kafadar	Julia Donaldson	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2001	yabancı	yok
94	Uğur Böceği Uç Uç Lusi	Sharon King-Chai	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2013	yabancı	Yok
95	Utangaç Ayı Monti	Duncan Beedie	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2015	yabancı	Yok
96	Uyumsuz Çoraplar	Marie-Francine Hebert	Çınar Yayınları	2017	yabancı	Yok
97	Üç Kedi Bir Dilek	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları	2012	yerli	Yok
98	Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları	2008	yerli	Var
99	Yeniden Kullanıyorum	Charles Ghigra	Almidilli Yayınları	2012	yabancı	Var
100	Yüzyüz	Leo Lionni	Elma Yayınevi	1963	yabancı	Yok

Ek 3. Etik Kurul Kararı

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Zeynep GÜNGÖR

“Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Hazırlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Açısından İncelenmesi” başlıklı 2020/13-92 protokol numaralı başvuru 18.12.2020 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna toplanmaya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Akşaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları
Etik Kurul Başkanı

Ek: İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı

Evrensel elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden 0ae00a55-fb7a-4273-b9a7-d5e605c2633 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Akşaray Üniversitesi Rektörlüğü
Adres: tarih B401001
Tel: 2882194

Bilgi için: Fen Edebiyat Fak.
Fax: 2882125
WEB: www.aksaray.edu.tr

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı: Zeynep GÜNGÖR		EVET
Kapak		X
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	X
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	X
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	X
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	X
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	X
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	X
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	X
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	X
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	X
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	X
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	X
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	X
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	X
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	X
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	X
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	X
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	X
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	X
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	X
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	X
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	X
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	X
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	X

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası